

Láhka vuodđoskuvlaoahpahusa ja joatkkaohpahusa birra (oahpahušláhka)

Vuosttaš oassi – álggaheaddji njuolggadusat

1. kapihtal Oahpahusa ulbmil ja gáibádusat oahpahussii

§ 1-1. *Lága ulbmil*

Láhka galgá láchit dilálašvuodaid dasa ahte mánát, nuorat ja rávesolbmot ožžot buori oahpu buori birrašis.

§ 1-2. *Doaimmaguovlu*

Láhka gusto vuodđoskuvlaoahpahussii, joatkkaohpahussii ja doaimmaide mat gullet oahpahussii. Láhka ii gusto skuvllaide mat leat dohkkehuvvon priváhtaskuvllága vuodul.

Gonagas sáhtá láchkaásahusain mearridit ahte láchka dahje oasis das galget gustot Svalbárdii ja ahte sierra njuolggadusat galget vuhtiiváldit báikki dilálašvuodaid.

§ 1-3. *Oahpahusa ulbmil*

Oahpahus galgá, ruovttu ovttasbarggu ja áddejumi bokte, rahpat uvssaid máilbmái ja boahte áigái ja addit ohppiide ja fidnoohppiide historjjálaš ja kultuvrralaš máhtolašvuoda ja gullelašvuoda.

Oahpahusas galget dakkár risttalaš ja humanisttalaš vuodđudeaddji árvvut ja árbevierut leat vuodđun nugo olmmošárvvuid ja luonddu árvvusatnin, vuoigŋafriijavuolta, ráhkisvuolta earáide, ándagassii addin, dásseárvu ja solidaritehta, eará oskkuid ja eallinoainnuid árvvut main olmmošvuoigatvuodát leat vuodđun.

Oahpahus galgá viiddidit máhtu ja áddejumi nátionála kulturárbbis ja oktasaš riikkaidgaskasaš kulturárbevierus.

Oahpahusas galgá ožžut áddejumi kultuvrralaš mánggabealatvuodas ja oahppat árvvusatnit juohkehačča osku. Oahpahus galgá ovddidit demokratiija, dásseárvvu ja diedalaš jurddašeami.

Oahppit ja fidnoohppit galget ovddidit máhtolašvuodaset, čehppodagaset ja guottuideaset vai sáhttet hálddašit iežaset eallima ja oahppat searvat servodaga bargguide ja searvevuodaide. Sii galget beassat vásihit hutkanilu, beroštumi ja oahppat didolaš jurddašanvuogi.

Oahppit ja fidnoohppit galget oahppat árvvoštallat kritihkalaččat ja doaibmat etihkalaččat ja birasdidolaččat. Sis galgá leat mielovddasvástádus ja váikkuhanvuoigatvuolta.

Oahppit ja fidnoohppit galget vuostáiváldojuvvot luohttamušain, árvvusatnimiin ja gáibádusaiguin ja seammás ožžut hástalusaid mat ovddidit oahppahábmema ja oahppanmovtta.

§ 1-4. *Oahpahusa mihttomearri ja prinsihpat*

Gonagas mearrida láchkaásahusain oahpahusa bajimus mihttomeriid ja prinsihpaid.

Departemeanta mearrida láchkaásahusain fágaid oahppoplánaid.

§ 1-5. *Sámi sisdoallu oahpahusas ja sámi oahppoplánain*

Láchkaásahus oahppoplánaid birra § 1-4 nuppi lađas geatnegahtá addit oahpahusa sámi álbmotjoavkku, giela, kultuvrra ja servodateallima birra iešguđet fágasurggiin.

Sámediggi mearrida láchkaásahusain sámi sisdoalu fágaid nátionála oahppoplánain ja sámegieloahpahusa oahppoplánain. Sámediggi mearrida maiddá láchkaásahusain sierra sámi fágaid oahppoplánaid joatkkaohpahusa várás. Láchkaásahus galgá leat daid rámmaid siskkabealde maid departemeanta lea mearridan.

Departemeanta mearrida lálkkaásahusa eará sierra oahppoplánaid birra vuodđoskuvlaoahpahussii sámegeielaid giellaovdnáhttinsuohkaniin ja giellaaláskahttinsuohkaniin sámelága § 3-1 vuodul ja eará ohppiide geain lea sámegeieloahpahas vuodđoskuvllas ja joatkkaskuvllas. Sámediggi galgá ovttasráđiid departemeanttain hábmet lálkkaásahusevttohusa.

§ 1-6. Fágat - diibmojuohku ja fálaldatstruktuvra

Departemeanta mearrida lálkkaásahusain galle oahpahusdiimmu vuodđoskuvlaoahppiin galget leat, galle diimmu galget geavahuvvot juohke fágii, ja mo diimmuid galgá juogadit ceškiid gaskkas.

Giella sáhtá lálkkaásahusain mearridit ahte gitta logi proseantta juohke fága diimmuin vuodđoskuvllas galget sirdujuvot eará fágaide dahje geavahuvvot sierra fágaidrasttideddji doaimmaide.

Departemeanta mearrida lálkkaásahusain guđe oahppofálaldagat addet studerengelbbolašvuoda dahje fidnogelbbolašvuoda joatkkaoahpahusas.

Departemeanta sáhtá lálkkaásahusain mearridit galle oahpahusdiimmu joatkkaskuvlaoahppiin galget leat, galle diimmu galget geavahuvvot juohke fágii, ja mo diimmut galget juogaduvvot ceškiid gaskkas joatkkaoahpahusas.

Departemeanta sáhtá lálkkaásahusain mearridit man guhkki oahppoáigi galgá leat sis geat ožžot oahpu fitnodagas.

Giella ja fylkkagiella sáhttet lálkkaásahusain mearridit eanet oahpahusa go dan uhcimus diibmologu maid departemeanta lea mearridan vuosttaš ja njealját laddasis.

Departemeanta sáhtá lálkkaásahusain mearridit geatnegasvuoda searvat doaimmaide vuodđoskuvllas mat eai leat oahpahas fágas.

§ 1-7. Nasionála gealbudanrámmat

Departemeanta sáhtá lálkkaásahusain mearridit nasionala gealbudanrámmaid.

Nubbi oassi – vuodđoskuvlaoahpahas

2. kapihtal Vuoigatvuohta ja geatnegasvuohta vuodđoskuvlaoahpahussii

§ 2-1. Vuoigatvuohta vuodđoskuvlaoahpahussii

Mánáin lea vuoigatvuohta almmolaš vuodđoskuvlaoahpahussii dan jagi rájes go sii devdet guhtta jagi, dassážiigo sii leat loahpahan 10. ceahki.

Vuoigatvuohta vuodđoskuvlaoahpahussii lea fámus go mánná jáhkkimis galgá leat Norggas guhkit go golbma mánu maŋŋálagaid. Vuoigatvuohta galgá ollašuttuojuvvot nu fargga go vejolaš ja ovdal go golbma mánu leat gollan dan rájes go mánná bođii Norgii. Jus lea dárbu dan geažil go bohtet hui ollu mánat geat leat bággehallan guoddit Ukraina, sáhtá departemeanta lálkkaásahusain gaskaboddasaččat guhkidit golmmamánnoš áigemeari. Máná gii bohtá Norgii, galgá lágidity dan ceahkkái mii heive buoremusat agi ektui. Giella sáhtá spiehkastit das go konkrehta árvvoštallan čájeha ahte máná berre lágidity vuolit ceahkkái.

§ 2-2. Geatnegasvuohta vuodđoskuvlaoahpahussii

Mánáin lea geatnegasvuohta almmolaš vuodđoskuvlaoahpahussii dan jagi rájes go sii devdet guhtta jagi, dassážiigo sii leat loahpahan 10. ceahki. Vuodđoskuvlaoahpahas galgá čadahuvvot almmolaš skuvllas, priváhta vuodđoskuvllas mii lea dohkkehuvvon § 22-1 dahje priváhtaskuvllalága vuodul, dahje priváhta vuodđoskuvlaoahpahasu bokte ruovttus, gč. § 22-5.

Mánáin lea geatnegasvuohta vuodđoskuvlaoahpahussii go sii leat leamaš Norggas golbma mánu. Geatnegasvuohta nohká go mánná orru olgoriikkas golbma mánu.

Giella sáhtá luvvet oahppi ollásit dahje belohakkii oahpahusgeatnegasvuodas go oahppi vuhtiiváldin dan bearaha, váhneamat mihtet dasa ja vuodđun lea áššedovdi árvvoštallan. Oahppit geat leat luvvejuvvon oahpahusgeatnegasvuodas, eai masse vuoigatvuođa dan oahpahussii mas sii leat luvvejuvvon.

Giella sáhtta addit oahppái permišuvnna skuvllas jus oahppi oažžu oahpahusa mii ollislaččat lea dohkálaš. Giella sáhtta mearridit lánkaásahusa permišuvnna birra skuvllas.

Oahppis gii gullá eará searvegoddái go Norgga girku, lea vuoigatvuohta permišuvnii skuvllas daid beivviid go searvegottis leat bassebeaivvit, jus váhnemat fuolahit dan oahpahusa mii dárbbášuvvo dasa ahte oahppi sáhtta čuovvut mielde skuvlla oahpahasas maŋŋá jávkama.

§ 2-3. Vuodđoskuvlaoahpahusa sisdoallu, árvoštallan ja duodašteapmi

Vuodđoskuvlaoahpahas galgá čuovvut oahpahusa mihttomeriid ja prinsihpaid, gč. §§ 1-4 vuosttaš ja nuppi lađđasa ja 1-5 nuppi ja goalmmát lađđasa, ja fága- ja diibmojuogu, gč. § 1-6 vuosttaš ja nuppi lađđasa.

Ohppiin lea vuoigatvuohta oahpahusa oktagaslaš árvoštallamii ja duodašteapmái. Oahppit 1. ceahki rájes gitta 7. ceahki rádjai galget oažžut oktagaslaš árvoštallama árvosániid haga. Departemeanta mearrida lánkaásahusa oktagaslaš árvoštallama birra, váidalusa birra árvoštallamii ja duodašteami birra. Departemeanta sáhtta lánkaásahusain mearridit ahte váilevaš árvoštallanvuodđu sáhtta mielddisbuktit vuoigatvuođa massima oktagaslaš árvoštallamii árvosániin fágas.

§ 2-4. Maŋiduvvon ja árra skuvlaálgin

Giella sáhtta diktit máná álgit skuvlii dan jagi go mánná deavdá čieža jagi, go váhnemat ohcet dan dahje miedihit dasa ja go áššedovdi árvoštallama vuodul lea eahpádus lea go mánná ahtanuššan dan mađe ahte sáhtášii álgit skuvlii go deavdá guhitta jagi.

Giella sáhtta diktit máná álgit skuvlii dan jagi go mánná deavdá vihtta jagi, go váhnemat ohcet dan dahje mihtet dasa ja áššedovdi árvoštallan čájeha ahte dat lea dohkálaš.

§ 2-5. Nuvttá vuodđoskuvlaoahpahas

Vuodđoskuvlaoahpahas galgá leat nuvtá. Giella ii galgga gáibidit ahte oahppit dahje váhnemat mákset goluid vuodđoskuvlaoahpahas oktavuođas, ovdamearkka dihtii goluid oahpponeavvuide, sáhtosteamái skuvlaáiggis, gohttehatskuvlaorrumii dahje eará skuvlamátkkiide.

§ 2-6. Guđe vuodđoskuvlla galgá oahppi vázzit

Ohppiin lea vuoigatvuohta beassat vázzit skuvlla lagasbirrasis. Giella sáhtta mearridit lánkaásahusa skuvlabiirriid birra. Skuvlasaji addima oktavuođas ja lánkaásahusa mearrideami oktavuođas skuvlabiirriid birra galgá skuvla erenoamážit deattuhtit guđe skuvla lea ruovttu lagamusas. Giella sáhtta maiddá vuhtiiváldit topografii, johtolatdiliid ja skuvllaid kapasitehta, ja ahte mánat seamma ránnjábirrasis galget beassat vázzit seamma skuvlla.

Ohcama vuodul sáhtta oahppi váldit sisa eará skuvlii go dan masa oahppis lea vuoigatvuohta vázzit.

§ 2-7. Ráŋggáštusovddasvástáduš oahpahasgeatnegasvuoda rihkkumis

Váhnemat ja earát geat beaivválaččat fuolahit máná, sáhttet ráŋggáštuvvot sáhkuin go sii eaktodáhtolaččat dahje ávvirmeahttumit dagahit ahte mánná jávká geatnegahtton vuodđoskuvlaoahpahasas almmá lobi haga.

Miehtangáibáduš ii dattetge gusto go oahpahussii lea dárbu erenoamážit organiserejuvvon fálddagain addin dihtii ođđaoahppiide dohkálaš oahppofáldaga dakkár dilis go bohtet hui ollugat geat leat bággehallan guoddit Ukraina.

3. kapihtal Čállingielá váljen ja erenoamáš giellavuoigatvuođat vuodđoskuvlaoahpahasas

§ 3-1. Girjedárogielá ja ođđadárogielá vuodđoskuvlaoahppiide

Ohppiin galgá leat oahpahas girjedárogielas ja ođđadárogielas. Departemeanta sáhtta lánkaásahusain mearridit luvvema oahpahasas ovttá dain čállingielain main ohppiin lea oahpahaslága §§ 3-2, 3-3, 3-4 dahje 3-6 vuodul.

Oahppit 1. ceahki rájes gitta 7. ceahki rádjai galget čálalaš bargguin geavahit dan čállingiela maid gieldda lea mearridan skuvlla váldogiellan. Ohppiid váhnemat válljejit galget go oahpponeavvut leat girjedárogillii vai ođđadárogillii.

Oahppit 8. ceahki rájes gitta 10. ceahki rádjai válljejit ieža áigot go geavahit girjedárogieida vai ođđadárogieida váldogiellan, ja galget go oahpponeavvut leat girjedárogillii vai ođđadárogillii.

Go uhcimusat logi oahppi ovttá ceahkis 1. ceahki rájes gitta 10. ceahki rádjai gielddas háliidit eará čállingiela váldogiellan go dan mii lea mearriduvvon skuvllii, de sis lea vuoigatvuohta geavahit dan čállingiela ja oažžut oahpahusa dan čállingillii sierra joavkkus. Go logis dahje eanebut dáin ohppiin vázzet seamma skuvllas, de lea sis vuoigatvuohta oažžut oahpahusa doppe. Jus oahppit leat lávdaduvvon mángga skuvllii gielddas, de mearrida gieldda guđe skuvllas sii galget oažžut oahpahusa. Vuoigatvuohta oahpahussii sierra joavkkus gusto nu guhká go leat uhcimusat guhitta oahppi vel joavkkus.

Go gieldda skuvlastruktuvra dagaha ahte ohppiid ferte sirdit skuvllii mas lea eará váldogiella go dat mii ohppiin lei 1. ceahki rájes gitta 4. ceahki rádjai, de lea sis vuoigatvuohta geavahit dan giela ja oažžut oahpahusa dan váldogillii mii sis lei. Sis lea vuoigatvuohta oahpahussii dárogieidfágas sierra joavkkus, beroškeahtá gallis sii leat.

§ 3-2. Oahpahus sámegiela ja sámegillii vuodđoskuvllas

Sámi ohppiin lea vuoigatvuohta oahpahussii davvisámegiela, lullisámegiela dahje julevsámegiela.

Buot ohppiin geat ássat sámelága § 3-1 mielde sámegielaid giellaovdánahtinsuohkaniin dahje giellaaláskahtinsuohkaniin lea vuoigatvuohta oahpahussii sámegiela ja sámegillii. Sámegielaid giellaovdánahtinsuohkanat ja giellaaláskahtinsuohkanat sáhttet dattetge lánkaásahusain mearridit ahte ohppiin galgá leat vuodđooahpahus sámegiela ja sámi kultuvrras.

Go uhcimusat logi oahppi dakkár gielddas mii sámelága § 3-1 mielde ii leat giellaovdánahtinsuohkan dahje giellaaláskahtinsuohkan, gáibidit oahpahusa sámegiela dahje sámegillii, de sis lea vuoigatvuohta dasa. Vuoigatvuohta gusto nu guhká go leat uhcimusat guhitta oahppi vel geat háliidit dakkár oahpahusa.

Ohppiid váhnemat válljejit galgá go sis leat oahpahus sámegiela ja galgá go sis leat oahpahus sámegiela ja sámegillii. Oahppit 8. ceahki rájes gitta 10. ceahki rádjai válljejit ieža galgá go sis leat dakkár oahpahus.

Oahpahus sámegillii sáhtá lágiduvvot ovttá skuvllas dahje eanet skuvllain gielddas.

Giella galgá fállat oasi sámegiela oahpahusas sámegiela birrasis go dasa lea dárbu vai oahpahus lea pedagogalaččat dohkálaš.

§ 3-3. Oahpahus kvenagiela dahje suomagiela vuodđoskuvllas

Ohppiin kvena/norggasuopmelaš duogážiin geat vázzet vuodđoskuvlla Romssas ja Finnmárkkus, lea vuoigatvuohta oahpahussii kvenagiela dahje suomagiela. Ohppiid váhnemat válljejit galgá go sis leat oahpahus kvenagiela vai suomagiela. Oahppit 8. ceahki rájes gitta 10. ceahki rádjai válljejit ieža áigot go dakkár oahpahusa.

§ 3-4. Oahpahus dárogieida seavagiela dahje seavagillii vuodđoskuvllas

Ohppiin geat leat gulluvádjigat lea vuoigatvuohta oahpahussii dárogieida seavagiela ja seavagillii. Ohppiid váhnemat válljejit galgá go sis leat oahpahus dárogieida seavagiela ja seavagillii. Oahppit 8. ceahki rájes gitta 10. ceahki rádjai válljejit ieža áigot go sii dakkár oahpahusa.

Go skuvllas ii leat oahpaheaddji gii sáhtá addit oahpahusa dárogieida seavagiela, de sáhtá oahpahus addjuvvot eará skuvllas. Giella sáhtá mearridit guđe skuvllas oahpahus dárogieida seavagillii galgá addjuvvot.

Giella sáhtá fállat oasi oahpahusas seavagielalaš birrasis go dat dárbbasuvvo vai oahpahus seavagiela lea pedagogalaččat dohkálaš.

§ 3-5. Oahpahus čuokkesčállagis vuodđoskuvllas

Čalmmehis ja sakka heajosčalmmat ohppiin lea vuoigatvuohta dárbbaslaš sovkečálaoahpahussii.

§ 3-6. Sierra giellaoahpahus vuodđoskuvllas

Ohppiin geain lea eará eatnigiella go dárogiella ja sámeigiella lea vuoigatvuohta sierra giellaoahpahussii dassážiigo sii máhttet dárogiela nu bures ahte sáhttet čuovvut dábálaš oahpahusa. Sierra giellaoahpahussii galgá gullat nannejuvvon oahpahus dárogielas ja, go dárbbášuvvo, eatnigielloahpahus, guovttegielalaš oahpahus fágain dahje goappašagat.

Giella galgá jámma árvvoštallat máhtta go oahppi geasa lea mearriduvvon sierra giellaoahpahus, dárogiela nu bures ahte sáhtta čuovvut dábálaš oahpahusa.

Giella sáhtta mearridit ahte oahppi galgá oažžut oahpahusa eatnigielas eará skuvllas go dan skuvllas gos oahppi vázzá.

§ 3-7. *Álgoohpahus vuoddoskuvlaohppiide geat leat orron oanehis áiggi Norggas*

Giella sáhtta addit ohppiide geat leat orron oanehis áiggi Norggas ja ožžon mearriduvvot sierra giellaoahpahusa, olles oahpahusa dahje oahpahusa osiid sierra joavkkuin dahje luohkain dahje sierra skuvllain. Giella sáhtta dakkár álgoohpahusa addit dušše go oahppi dahje váhnemat mihtet dasa. Miehtangáibáduš ii dattetge gusto jus oahpahussii lea dárbu sierra organiserejuvvon fálaldagain vai aiddo bohtán oahppit ožžot dohkálaš oahpahusfálaldaga dakkár dilis go bohtet hui ollugat geat leat bággehallan guoddit Ukraina.

Giella sáhtta oahppái mearridit álgoohpahusa jahkái hávállassii, oktiibuot guovtti jahkái. Mearrádušas sáhtta spiehkastit fágaid oahppoplánain, gč. § 1-4 nuppi lađđasa, ja fága- ja diibmojuogus, gč. § 1-6 vuosttaš ja nuppi lađđasa.

4. kapihtal Sáhtosteapmi, leaksoveahkki, skuvlaastoáiggeortnet, skuvlamátki ja sirdašupmi mánáidgárddis skuvlii

§ 4-1. *Vuoddoskuvlaohppiid vuoigatvuohta sáhttui skuvlii ja skuvllas*

Ohppiin 1. ceahkis lea vuoigatvuohta nuvtta sáhttui go orrot guhkit go guokte kilomehtera eret skuvllas. Ohppiin 2. ceahki rájes gitta 10. ceahki rádjai lea vuoigatvuohta sáhttui go orrot guhkit go njeallje kilomehtera skuvllas.

Ohppiin lea vuoigatvuohta nuvtta sáhttui go oassi geainnus lea erenoamáš váralaš dahje váttis.

Ohppiin geat dárbbášit fanassáhtu, lea vuoigatvuohta dakkár sáhttui nuvtta.

Ohppiin geat dárbbášit sáhtu doaibmavádjitvuođa, vahága dahje buohcuvuođa geažil, lea vuoigatvuohta nuvtta sáhttui skuvlii ja astoáiggefálaldahkii ja fas ruoktot. Vuoigatvuohta sáhttui astoáiggefálaldahkii ja fas ruoktot ii gusto skuvlaluomuin.

Ohppiin geain leat mánnga ruovttu, lea vuoigatvuohta sáhttui ovdan ruoktot juohke ruktui go vuoigatvuohta sáhttui lea ollašuhttojuvvon.

§ 4-2. *Vuoddoskuvlaohppiid mátkemieđušteapmi ja bearráigeahču*

Ohppiin geat ožžot sáhtu skuvlii ja astoáiggefálaldahkii ja skuvllas ja astoáiggefálaldagas, lea vuoigatvuohta mátkemieđušteapmái ja bearráigeahču vuordináiggis ovdan ruoktot oahpahussii ja skuvlaastoáiggeortnegii go sii dárbbášit dan.

§ 4-3. *Gáibáduš dohkálaš sáhtosteapmái ja vuoigatvuohta goartilastimii go sáhtosteapmi ii leat dohkálaš*

Ohppiin lea vuoigatvuohta sáhtosteapmái § 4-1 vuodul dušše dalle go beaivválaš sáhtosteapmi lea dohkálaš.

Go fylkkagiella galgá árvvoštallat lea go beaivválaš sáhtosteapmi dohkálaš, de galgá erenoamážit deattuhit oahppi agi ja doaibmannávcca ja man guhkki ja váralaš skuvlageaidnu lea. Sáhtta dušše deattuhit fylkkagielldda goluid dahje váttisvuođaid go dat leat erenoamážat.

Go fylkkagiella eahpida lea go beaivválaš sáhtosteapmi dohkálaš, de mearridit váhnemat galgá go oahppi liikká oažžut sáhtu.

Ohppiin geain ii leat vuoigatvuohta sáhtosteapmái dan geažil go beaivválaš sáhtosteapmi ii leat dohkálaš, lea vuoigatvuohta goartilastimii. Ohppiin lea maiddá geatnegasvuohta goartilastimii jus váhnemat eai fuolat sáhtosteamii dahje eai mávsse goluid.

Gielda sáhtta fuolahit goartilastima ja bearráigeahččat goartilastojuvvon ohppiid.

§ 4-4. *Leaksoveahkki*

Gieldda galgá fállat nuvttá leaksoveahki vuodđoskuvlaohppiide. Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa leaksoveahkkefálaldaga birra.

§ 4-5. *Skuvlaastoáiggeortnet*

Gielda galgá fállat skuvlaastoáiggeortnega ovdal ja maŋŋá skuvlaáiggi ohppiide 1. ceahki rájes gitta 4. ceahki rádjai ja daidda ohppiide 1. ceahki rájes gitta 7. ceahki rádjai geain leat erenoamáš dárbbut. Gielda sáhtta gáibidit ahte váhnemat mákset skuvlaastoáiggeortnega goluid.

Gielda galgá lánhčit dilálašvuodaid stoahkamii ja kultur- ja astoáiggedoaimmaide skuvlaastoáiggeortnegis. Doaimmat galget leat heivehuvvon mánáid ahká, doaimmannávccaide ja beroštusaide. Skuvlaastoáiggeortnegis galget mánat fuolahuvvot ja bures bearráigeahččojuvvot, ja doaimmavádjit mánat galget oážžut buriid ahtanuššanvejolašvuodaid.

Go skuvlaastoáiggeortnet lea čadnojuvvon skuvllaide, de galgá rektor leat jodiheaddjin. Gielda sáhtta spiehkastit gáibádusas.

Gielda sáhtta geavahit priváhta doaimmaid skuvlaastoáiggeortnega doaimmaheapmái.

Gielda mearrida lánkaásahusa skuvlaastoáiggeortnega birra. Lánkaásahusas galget leat njuolggadusat dáid áššiid birra:

- a. eaiggátvuolta
- b. gii lea sisaváldineiseváldi
- c. sisaváldineavttut
- d. sisaváldináigodat ja saji eretcealkin
- e. váhnenmáksu
- f. stoahkan- ja orrunlanjat
- g. beaivválaš orrunáigi ja jahkásaš rabasáiggit
- h. bargoveahka ja jodiheapmi.

Departemeanta sáhtta lánkaásahusain mearridit nuvttá skuvlaastoáiggeortnega ja hálbbádusortnegiid ja skuvlaastoáiggeortnega sisdoalu ja bargamušaid.

§ 4-6. *Skuvlamátki idjademiin*

Gielda galgá oassin vuodđoskuvlaoahpahusas fállat ohppiide gohttehatskuvlaoorruma dahje earálágan skuvlamátkki uhcimusat golmmain maŋŋálas idjademiin.

§ 4-7. *Sirdašupmi mánáidgárddis skuvlii*

Gielda galgá fuolahit ahte mánáin lea oadjebas ja buorre sirdašupmi mánáidgárddis skuvlii ja skuvlaastoáiggeortnegii.

Goalmmát oassi – joatkkaoahpahus

5. kapihtal Vuoigatvuolta joatkkaoahpahussii

§ 5-1. *Vuoigatvuolta joatkkaoahpahussii*

Sis geat leat čadahan vuodđoskuvlla dahje sullasaš oahpahusa, lea vuoigatvuolta joatkkaoahpahussii dán kapihtala vuodul. Dat guoská maiddáid sidjiide geat leat čadahan joatkkaoahpahusa eará riikkas, muhto eai leat dan ožžon dohkkehuvvot studerengelbbolašvuotán ja fidnogelbbolašvuotán Norggas. Vuoigatvuolta guoská dušše sidjiide geat jáhkkinis áigot leat Norggas guhkkit go golbma mánu maŋŋálas.

Vuoigatvuohta joatkkaoahpahussii dán kapihttala vuodul bistá dassážiigo lea olahan studerengelbbolašvuoda dahje fidnogelbbolašvuoda, muhto ii fal guhkit go dan skuvlajagi lohppii mii álgá go deavdá 24 jagi. Sis geat dalle eai leat olahan studerengelbbolašvuoda dahje fidnogelbbolašvuoda, lea vuoigatvuohta rávesolbmuid joatkkaoahpahussii § 18-3 vuodul.

Sii geain lea vuoigatvuohta joatkkaoahpahussii vuosttaš laddasa vuodul, sáhttet válljet joatkkaoahpahusa rávesolbmuid § 18-3 vuodul dan skuvlajagi rájes mii álgá go sii devdet 19 jagi.

Sii geain lea vuoigatvuohta joatkkaoahpahussii vuosttaš laddasa vuosttaš dilkkoža vuodul, sáhttet dan jagi rádjai go sii devdet 19 jagi ohcama vuodul dan sadjai oazžut joatkkaoahpahusa § 18-3 vuodul jus leat erenoamáš sivat dasa. Sis geain lea vuoigatvuohta joatkkaoahpahussii vuosttaš laddasa nuppi dilkkoža vuodul, lea ohcama vuodul vuoigatvuohta joatkkaoahpahussii § 18-3 vuodul.

Vuoigatvuohta joatkkaoahpahussii ii guoskka oahpahussii dakkár fágas mas lea ceavzán, muđui go eará bohtá ovdan lánkaásahusas mii lea mearriduvvon mañimus laddasa vuodul.

Sii geain lea vuoigatvuohta joatkkaoahpahussii, galget beassat siva ovttá dan joatkkaoahpahusa vuosttaš ceahki golmma oahppoprográmmii masa sii leat ohcan. Sii galget dasto beassat siva joatkkaoahpahusa 2. ceahkkái ja joatkkaoahpahusa 3. ceahkkái, jus sii ollašuttet sisaváldineavttuid. Sihke 2. ceahkki ja 3. ceahkki galget leat vuodduvvon vuosttaš ceahkkái.

Departemeanta sáhtta lánkaásahusain mearridit geain lea vuoigatvuohta joatkkaoahpahussii, ja sisaváldima joatkkaoahpahussii.

§ 5-2. Studerenráhkkanahtti ja fidnofágalaš oahppoprográmmat

Joatkkaohppui gullet studerenráhkkanahtti ja fidnofágalaš oahppoprográmmat.

Studerenráhkkanahttiprogrammain lea ohppiin golbma jagi oahpahuš.

Fidnofágalaš oahppoprográmmain lea ohppiin dábaláččat guokte jagi oahpahuš, ja guokte jagi oahppoáigi fitnodagas.

§ 5-3. Joatkkaoahpahušfálaldaga plánen ja ovddideapmi

Fylkkagiela galgá joatkkaoahpahušfálaldaga plánemis ja ovddideamis garrasit deattuhit dan gelbbolašvuoda maid servodat dárbbaša.

Fylkkagiela galgá fállat hárbhallireivve.

Departemeanta sáhtta gáibidit ahte fylkkagielladas galgá leat joatkkaoahpahušfálaldat mii lea rabas buot riikka ohcciide.

§ 5-4. Joatkkaoahpahuš sisdoallu, árvoštallan ja duodaštus

Joatkkaoahpahuš galgá čuovvut oahpahuš mihttomeriid ja prinsihpaid, gč. §§ 1-4 vuosttaš ja nuppi laddasa ja 1-5 nuppi ja goalmmát laddasa, fálaldatstruktuvrra, gč. § 1-6 goalmmát laddasa, ja fága- ja diibmojuogu, gč. § 1-6 njealját ja viđat laddasa.

Ohppiin, privatisttain, hárbhallankandidáhtain ja sis geain lea oahppoáigi fitnodagas, lea vuoigatvuohta oahpu oktagaslaš árvoštallamii ja duodašteapmái. Departemeanta sáhtta lánkaásahusain mearridit ahte váilevaš árvoštallanvuoddu ja ollu jávkan sáhtta dagahit ahte massá vuoigatvuođa oktagaslaš árvoštallamii árvosániin fágas.

Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa ovdalis čadahuvvon oahpahuš dahje hárbhallama krediterema ja dohkkeheami birra.

§ 5-5. Vuoigatvuohta ođđasis válljemii

Ohppiin ja sis geain lea oahppoáigi fitnodagas, lea vuoigatvuohta nu ollu ođđasis válljemiidda go sii háliidit, ovdalgo ohcanáigemearri dievvá dan kaleanddarjagi go sii devdet 19 jagi. Sis geat eai leat geavahan ođđasis válljema vuoigatvuođa ovdal dán áigemeari, lea vuoigatvuohta ođđasis válljemii mañjá.

§ 5-6. Vuoigatvuohta oahpposadjai dahje eará fálaldahkii joatkkaoahpahuš 3. ceahkis

Ohcciin geat ollašuhttet eavttuid beassat gaskkustuvvot oahppoáigái fitnodagas, lea vuoigatvuohta oahpposadjái. Go fylkkagiella ii sáhte fállat oahpposaji ohccái, de lea ohccis vuoigatvuohta eará dakkár oahpahusfálaldahkii joatkkaoahpahusa 3. ceahkis mii lea vuodđuduvvon dan prográmmasuorgái maid son lea čadahán joatkkaoahpahusa 2. ceahkis. Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa oahpahusfálaldaga birra sidjiide geat eai oaččo oahpposaji.

§ 5-7. Alideapmi oppalaš studerengelbbolašvuhtii

Sis geat leat ceavzán fága- ja fidnooahpahusa, lea vuoigatvuohta studerengelbbolašvuoda alideapmái. Vuoigatvuohta alideapmái bistá dan skuvlajagi lohppii go deavdá 24 jagi. Sis geat dalle eai leat ollašuhttán studerengelbbolašvuoda, lea vuoigatvuohta alideapmái daid njuolggadusaid mielde mat gustojit rávesolbmuide §18-7 vuodul dan skuvlajagi rájes mii álgá go sii devdet 19 jagi.

§ 5-8. Nuvttá joatkkaoahpahus

Joatkkaoahpahus galgá leat nuvttá. Fylkkagiella sáhtta dattetge gáibidit ahte oahppit ja sii geain lea oahppoáigi fitnodagas, mákset daid oktagaslaš reaiduid mat dábálaččat dárbbášuvvojit oahpahasas.

Departemeanta sáhtta lánkaásahusas mearridit ahte oahppit galget ieža háhkat oahpponeavvuid ja digitála reaiduid.

§ 5-9. Sin vuoigatvuohta joatkkaoahpahussii geain ii leat orrunlohpi

Vuoigatvuođa eaktun joatkkaoahpahussii lea orrunlohpi riikkas. Sis geat orrot lobálaččat riikkas vuorddedettiin orrunlohpevástádusa, lea vuoigatvuohta joatkkaoahpahussii dan skuvlajagi lohppii mii álgá dan jagi go sii devdet 18 jagi. Sis geat eai leat ožžon orrunlobi, lea vuoigatvuohta joatkkaoahpahussii dušše loahpalaš mearrádusa beavvi rádjai.

6. kapihtal Čállingiela válljen ja erenoamáš giellavuoigatvuođat joatkkaoahpahasas

§ 6-1. Girjedárogiegla ja odđadárogiegla joatkkaoahpahasas ohppiid várás

Ohppiin galgá leat oahpahas girjedárogiegla ja odđadárogiegla. Departemeanta sáhtta lánkaásahusain mearridit ahte oahppit geat ožžot oahpahasas §§ 6-2, 6-3 dahje 6-5 vuodul, luvvejuvvojit ovttá dain čállingielain.

Oahppit válljejit ieža áigot go sii geavahit girjedárogiegla vai odđadárogiegla čálalaš barggus, ja galget go oahpponeavvut leat girjedárogieglii vai odđadárogieglii.

§ 6-2. Oahpahas sámegiegla joatkkaoahpahasas

Sámi ohppiin leat vuoigatvuohta oahpahasas sámegiegla, lullisámegiegla dahje julevsámegiegla.

Buot ohppiin geain lea leamaš oahpahas sámegiegla dahje sámegieglii vuodđoskuvllas, lea vuoigatvuohta oahpahasas sámegiegla joatkkaskuvllas.

Fylkkagiella galgá fállat oasi oahpahasas sámegielat birra go dat dárbbášuvvo vai sámegieloahpahas lea pedagogalaččat dohkálaš.

Gielda sáhtta fállat oasi oahpahasas sámegielat birra go dat dárbbášuvvo vai oahpahas sámegiegla lea pedagogalaččat dohkálaš.

§ 6-3. Oahpahas dárogiegla seavagiegla dahje seavagieglii joatkkaoahpahasas

Ohppiin geat leat gulluvádji lea vuoigatvuohta oahpahasas seavagiegla bokte dahje vázzit dakkár joatkkaskuvllas mas lea oahpahas dárogiegla seavagiegla dahje seavagieglii. Oahppit geat vázzet dábálaš joatkkaskuvllain, ja geat geavahit dulkka, sáhttet dasa lassin válljet oahpahas dárogiegla seavagiegla.

Vuoigatvuohta beassat vázzit dakkár joatkkaskuvllas mas lea oahpahas dárogiegla seavagiegla ja seavagieglii, gusto dušše daidda oahppoprográmmaide ja prográmmasurggiide maid skuvla fállá. Oasit oahpahasas sáhttet addojuvvot seavagiegla bokte.

§ 6-4. Oahpahus Čuokkesčálaš oahpahus joatkkaoahpahas

Čalmmehis dahje sakka heajosčalmmat ohppiin lea vuoigatvuohta dárbblaš čuokkesčálaš oahpahasii.

§ 6-5. Sierra giellaoahpahus joatkkaoahpahas

Ohppiin geain lea eará eatnigiella go dárogiella ja sámeigiella lea vuoigatvuohta sierra giellaoahpahasii dassážiigo sii máhttet dárogiella nu bures ahte sáhttet čuovvut dábálaš oahpahas. Sierra giellaoahpahasii galgá gullat nannejuvvon oahpahus dárogiella ja, go dárbbášuvvo, eatnigielloahpahus, guovttegiellalaš oahpahus fágain dahje goappašagat.

Fylkkagiella galgá jámma árvvoštallat máhtta go oahppi geasa lea mearriduvvon sierra giellaoahpahus, dárogiella nu bures ahte sáhtta čuovvut dábálaš oahpahas.

Fylkkagiella sáhtta mearridit ahte oahppi galgá oážžut oahpahas eatnigiella eará skuvllas go dan skuvllas gos oahppi vázzá.

§ 6-6. Álgooahpahus joatkkaskuvlaohppiide geat leat orron oanehis áiggi Norggas

Fylkkagiella sáhtta addit ohppiide geat leat orron oanehis áiggi Norggas ja ožžon mearriduvvot sierra giellaoahpahas, olles oahpahas dahje oahpahas osiid sierra joavkkuin dahje luohkain dahje sierra skuvllain. Fylkkagiella sáhtta dakkár álgooahpahas addit dušše go oahppi miehtá dasa. Miehtangáibáduš ii dattetge gusto jus oahpahasii lea dárbu sierra organiserejuvvon fáldadagat vai aiddo bohtán oahppit ožžot dohkálaš oahpahasfáldadaga dakkár dilis go bohtet hui ollugat geat leat bággehallan guoddit Ukraina.

Fylkkagiella sáhtta oahppái mearridit álgooahpahas jahkái hávállasii, oktiibuot guovtti jahkái. Mearrádušas sáhtta spiehkastit fágaid oahppoplánain, gč. § 1-4 nuppi lađđasa, ja fága- ja diibmojuogus, gč. § 1-6 njealját lađđasa.

7. kapihtal Oahpahus fitnodagas

§ 7-1. Kapihtala doaibmaguovlu, ja geat leat fidnooahppit, hárbhallanreivekandidáhtat, oahppokandidáhtat ja fágareivekandidáhtat barggus

Dát kapihtal gusto joatkkaoahpahasii mii addá oahppoáiggi fitnodagas.

Go lánka čujuha sutnje geas lea dahje galgá leat oahppoáiggi fitnodagas, de gusto njuolggadus sihke fidnoohppiide, hárbhallanreivekandidáhtaide, oahppokandidáhtaide ja fágareivekandidáhtaide geat leat barggus.

Ohppiid njuolggadusat gustojit fidnoohppiide, hárbhallanreivekandidáhtaide ja oahppokandidáhtaide go fylkkagielladas lea ovddasvástáduš oahpahas.

Fidnooahppin lea son gii leat dahkan oahppošiehtadusa áigumušain čadahit fágageahččaleami dahje sváinnasgeahččaleami dakkár fágas mas lea oahppoáiggi § 5-4 vuodul addojuvvon lánkaásahusain. Hárbhallanreivekandidáhtan lea son gii lea dahkan oahppošiehtadusa áigumušain čadahit hárbhallanreivegeahččaleami. Oahppokandidáhtan lea son gii lea dahkan oahppošiehtadusa áigumušain čadahit uhcit geahččaleami go fága- dahje sváinnasgeahččaleami. Kandidáhtan váldit fágareivve barggus lea son gii leat dahkan oahppošiehtadusa mánggabealat bargoduogá ja duohtagealbbu vuodul áigumušain čadahit fága- dahje sváinnasgeahččaleami.

Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa iešguđet oahppoortnegiid birra joatkkaoahpahas várás fitnodagas.

§ 7-2. Oahppošiehtadusa dahkan ja rievdadeapmi

Sii geain galgá leat oahppoáiggi fitnodagas, galget dahkat oahppošiehtadusa oahppofitnodagain ovdalge oahpahus álgá. Šiehtadus galgá čuožžut mii lea oahpahas ulbmil, ja geas lea ovddasvástáduš oahpahas iešguđet osiin. Šiehtadus galgá čujuhit dan bargošiehtadusii dahje daid bargošiehtadusaide mat leat dahkkojuvvon.

Šiehtadusa galgá fylkkamánni dohkkehit ja dan sáhtta rievdadit dušše fylkkagiellada miedihemiin.

Šiehtadus lea fámus dan rájes go oahpahus álggahuvvo, vaikke vel dohkkeheapmi dahkko ge manjá. Fylkkagielda sáhtá dohkkehit oahppošiehtadusaid mat spiehkastit mearriduvvon oahppomannolagas. Departemeanta sáhtá lánkaásahusas mearridit šiehtadusa hámi ja sisdoalu, šiehtadusrievdadeami, ja fylkkagieldda vejolašvuoda dohkkehit šiehtadusaid mat spiehkastit mearriduvvon oahppomannolagas.

§ 7-3. Oahppošiehtadusa fámohuhttin ja eretcealkin

Oahppošiehtadusa sáhtá eretcealkit jus áššebealit mihtet dasa. Oahppofitnodat galgá dan diedihit čálalaččat fylkkamánnái ovdalgo šiehtadus eretcelkojuvvo.

Fylkkamánni galgá dahkat mearrádusa oahppošiehtadusa fámohuhttimis go son geas lea oahppoáigi, cealká čálalaččat ahte son ii háliit joatkit šiehtadusáiggi lohppii. Fylkkamánni sáhtá maiddá mearridit fámohuhttit oahpahusšiehtadusa go nubbi áššebealli duođalaččat rihkku geatnegasvuodaidis bargodilis dahje go nubbi áššebealli ii nagot ollašuhttit šiehtadusa.

Ovdal go mearriduvvo fámohuhttit oahppošiehtadusa oahppofitnodaga gáibádusa vuodul galgá son geas lea oahppoáigi fitnodagas, beassat addit njálmmálaš čilgehusa fylkkagildii.

Jus oahppošiehtadus eretcelkojuvvo dahje fámohuhttojuvvo, galgá oahppofitnodat čállit duođastusa čadahuvvon oahpahas.

§ 7-4. Vuoigatvuodát ja geatnegasvuodát mat sis leat bargin geain lea oahppoáigi fitnodaga. Gaskavuohhta bargobirasláhki

Sii geain lea oahppoáigi fitnodagas, leat oahppofitnodaga bargit daid vuoigatvuodaiguin ja geatnegasvuodaiguin mat čuvvot lágain ja tariffašiehtadusain.

Sis geain lea oahppoáigi fitnodagas, galgá leat bargošiehtadus oahppofitnodagain lassin oahppošiehtadussii § 7-2 vuodul. Oahppofitnodat sáhtá eretcealkit dán bargošiehtadusa dušše dalle go oahppošiehtadus eretcelkojuvvo dahje fámohuhttojuvvo § 7-3 vuodul.

Bargodili vuosttaš guđa mánus sáhtá bargošiehtadus dattetge eretcelkojuvvot bargobiraslága §§ 15-3 ja 15-6 njuolggadusaid vuodul jus olles oahpaheapmi lea šiehtaduvvon fitnodagas. Oahppošiehtadus loahppá go bargošiehtadus eretcelkojuvvo.

Bargošiehtadus loahppá go oahppoáigi nohká, dahje go oahppošiehtadus eretcelkojuvvo dahje fámohuhttojuvvo.

Nuppi lađđasa nubbi dilkkoš, goalmát lađas ja njealját lađas eai gusto bargošiehtadusaide maid áššebealit leat dahkan sorjjasmeahttumit oahppošiehtadusas.

Oahppokandidáhtain lea vuoigatvuohhta oktagaslaš lánčimii paragrafáid vuodul 11-4 rájes gitta 11-6 rádjai. Dán lánčimii gustojit §§ 11-7 rájes gitta 11-11 rádjai ja § 11-13.

§ 7-5. Oahppofitnodagaid dohkkeheapmi

Fylkkagielda galgá dohkkehit oahppofitnodagaid mat ollašuhttet § 7-6 gáibádusaid.

Fidnooahpahaslávdegoddi galgá fágalaččat leat árvoštallan oahppofitnodaga ovdalgo fylkkamánni sáhtá dan dohkkehit. Fylkkagielda galgá bidjat mearrideaddji deattu fidnooahpahaslávdegotti fágalašárvoštallamii.

Departemeanta sáhtá mearridit lánkaásahusa oahppofitnodagaid dohkkeheami birra.

§ 7-6. Gáibádusat oahppofitnodagaide

Oahppofitnodat galgá addit oahpahas oahppofága oahppoplánaid vuodul. Oahppofitnodat sáhtá addit buot oahpahas ieš, dahje dat sáhtá ollašuhttit gáibádusa šiehtadusa bokte dainna oahppofitnodagain mainna lea dahkkon oahppošiehtadus ahte oahpahas oasis galget čadahuvvot eará oahppofitnodagas. Dan oahppofitnodagas mii lea dahkan oahppošiehtadusa, lea ovddasvástádus oahpahas.

Oahppofitnodagas galget leat okta dahje eanet fágalaččat gelbbolaš olbmot geain lea ovddasvástádus oahpahas, ja okta dahje mánga bagadeaddji geat addet oahpahas.

Departemeanta sáhtá lánkaásahusain mearridit ovttasbargi oahppofitnodagaid gaskasaš ovddasvástádusa.

§ 7-7. Oahppofitnodagaid rekrutteren ja gaskkusteapmi oahpposadjái

Fylkkagielda galgá rekrutteret oahppofitnodagaid dainna áigumušain ahte fállat oahpposaji buot ohcciide geat ollašuhttet gaskkustaneavttuid oahpposadjái.

Fylkkagielda galgá gaskkustit daid ohcciid oahppofitnodagaide geat ollašuhttet eavttuid.

Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa gaskkusteami birra oahpposadjái.

§ 7-8. Doarjja oahppofitnodagaide

Fylkkagielda galgá addit oahpahusdoarjaga dohkkehuvvon oahppofitnodagaide.

Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa doarjaga birra oahppofitnodagaide.

§ 7-9. Oahppofitnodagaid čuovvuleapmi ja dohkkeheami massin

Fylkkagielda galgá bagadit oahppofitnodagaid ja dárkkistit ahte dat ollašuhttet dán lága gáibádusaid.

Fidnooahpahušlávdegotti fágalaš árvoštallama vuodul sáhtta fylkkagielda geassit ruovttoluotta oahppofitnodatdohkkeheami go oahppofitnodat ii šat ollašuite gáibádusaid. Fylkkagielda sáhtta bidjat mearrideaddji deattu fidnooahpahušlávdegotti fágalaš árvoštallamii.

Oahppofitnodatdohkkeheapmi loahppá guokte jagi maŋŋágo maŋimus oahppošiehtadus loahppá.

Departemeanta sáhtta lánkaásahusain mearridit dohkkeheami massima birra.

§ 7-10. Oahppofitnodagaid oahpahusovddasvástáduš

Oahppofitnodagat galget hábmet plána mii sihkkarastá ahte oahpahus dávista sin šiehtadusaide geain lea oahppoáigi fitnodagas, ja lánčit buvttadeami dán oahpahussii.

Oahppofitnodagat galget ásaht buori bargo- ja oahppanbirrasa. Sin bargo- ja oahpahusaigi oktiibuot geain lea oahppoáigi, ii galgga leat guhkit go eará bargiid bargoáigi.

Oahppofitnodagat mat eai šat sáhte addit oahpahusa šiehtadusa vuodul, galget dan diedihit fylkkagildii.

§ 7-11. Gáibádusat siskkáldasdárkkástussii oahppofitnodagain

Oahppofitnodagain galgá leat siskkáldasdárkkástus sihkkarastin dihtii ahte oahpahus dávista dán lánkii. Siskkáldasdárkkástus galgá čađahuvvot ovttasbarggu bargiid ovddasteddjiiguin.

Oahppofitnodagat galget jahkásaččat raporteret fylkkagildii dan oahpahusa birra maid sii addet. Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahus raporterengeatnegasvuoda birra.

§ 7-12. Oahppofitnodagaid ovttasbargoorgána (oahppokantuvra)

Oahppofitnodagat mat leat čadnon oahppofitnodagaid ovttasbargoorgánii, sáhttet šiehtadit ahte ovttasbargoorgána dahká oahppošiehtadusa § 7-2 vuodul ja oážžu doarjaga § 7-8 vuodul oahppofitnodaga bealis.

Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa oahppofitnodagaid ovttasbargoorgána birra.

8. kapihtal Orgánat mat čatnasit fága- ja fidnooahpahussii

§ 8-1. Ráđdeaddi orgánat fága- ja fidnooahpahusa várás

Departemeanta galgá nammadit orgána ovttasbarggu várás fága- ja fidnooahpahusain mii galgá addit departementii ráđiid fága- ja fidnooahpahusa birra ja vuolggaht fága- ja fidnooahpahusa ovddideami.

Departemeanta galgá nammadit fágalaš ráđiid fága- ja fidnooahpahusa várás. Juohke fága dahje fágasuorgi fága- ja fidnooahpahusas galgá leat čadnon fágalaš ráđđái.

Departemeanta galgá nammadit oahppoplánajoavkkuid mat galget veahkin mearridit fága- ja fidnooahpahusa sisdoalu.

Departemeanta sáhtta lálkkaásahusain mearridit dán paragrafas namuhuvvon orgánaid čoahkkádusa ja bargamušaid.

§ 8-2. Fidnooahpahušlávdegottit

Fylkkagielda galgá nammadit fidnooahpahušlávdegotti. Fylkkagielda galgá ráhkkanahhtit áššiid maid lávdegoddi galgá meannudit.

Áššit main lea váikkuhus fága- ja fidnooahpahušsii, galget ovddiduvvot fidnooahpahušlávdegoddái ovdalگو fylkkagielda dahká mearrádusa áššiin. Fylkkagielda galgá bidjat mearrideaddji deattu fidnooahpahušlávdegotti fágalaš árvoštallamii.

Departemeanta sáhtta lálkkaásahusain mearridit lávdegotti čoahkkádusa ja bargamušaid.

§ 8-3. fága- ja sváinnasgeahččalemiid váiddalávdegoddi

Departemeanta nammada váiddalávdegottiid meannudit ohppiid váidagiid go eai leat ceavzán fága- dahje sváinnasgeahččaleami. Juohke lávdegoddi galgá nammaduvvot njeallje jahká, jodiheaddjiin, várrejodiheaddjiin ja vel ovttain lahtuin. Uhcimusat guovtti lahtus galgá leat fágaoahppu, ja buohkain galget leat persovnnalaš várrelahtut.

Fága fágalaš ráđđi galgá evttohit juohke lávdegotti čoahkkádusa.

9. kapihtal Sáhtosteampi, orrunsjá, čuovvulanbálvalus ja sirdašupmi vuodđoskuvllas joatkkaoahpahušsii

§ 9-1. Joatkkaskuvlaohppiid vuoigatvuohta sáhtosteampi ovdan ruoktot skuvlii

Ohppiin lea vuoigatvuohta nuvtá sáhtosteampi dahje dievaslaš sáhttohuhtadussii go sii orrot guhkit go guhitta kilometera eret skuvllas.

Ohppiin geat dárbašit fanassáhtu, lea vuoigatvuohta dakkár sáhttui nuvtá.

Ohppiin geat dárbašit sáhtu doaibmavádjitvuođa, vahága dahje buohcuvuođa geažil, lea vuoigatvuohta nuvtá sáhttui ovdan ruoktot skuvlii.

Ohppiin geain leat mánga ruovttu, lea vuoigatvuohta sáhttui ovdan ruoktot juohke ruktui go vuoigatvuohta sáhttui lea ollašuhthuvvon.

Departemeanta sáhtta lálkkaásahusain mearridit ahte sáhttovuoigatvuođa sáhtta ollašuhthit almmolaš fievrredeami rabáhthaortnegiiguin go guovllus lea bures lágiduvvon kollektiivafáldat.

§ 9-2. Mátkemieđušteampi ja bearráigeahčču joatkkaskuvlaohppiid várás

Ohppiin geat ožžot sáhtu, lea vuoigatvuohta mátkemieđušteampi go sii dárbašit dan.

Ohppiin geat ožžot sáhtu, lea vuoigatvuohta bearráigeahčču vuordináiggis ovdal ja manjá oahpahušsii go sii doaibmavádjitvuođa geažil eai birge okto.

§ 9-3. Veahkki gávdnat orrunsjá joatkkaoahpahušsii

Go oahppi ii sáhte geavahit beaivválaš sáhtu skuvlii, galgá fylkkagielda veahkehit oahppi gávdnat orrunsjá. Go ii leat vejolaš gávdnat orrunsjá eará lálkai, galgá fylkkagielda fuolahit ahte huksejuvvo ohppiidruoktu.

§ 9-4. Čuovvulanbálvalus sin várás geat eai leat joatkkaoahpahušsii dahje barggus

Fylkkagielddas galgá leat čuovvulanbálvalus. Čuovvulanbálvalus galgá fuolahit ahte sii geain lea vuoigatvuohta oahpahušsii § 5-1 vuodul ja geat eai leat oahpahušsii dahje barggus, ožžot joatkkaoahpahušfálaldaga, eará gealboovddidandoaibmabijuid dahje dahje barggu. Vuoigatvuohta bálvalussii gusto dan jagi lohppii go deavdá 24 jagi.

Čuovvulanbálvalus galgá sihkkarastit etáhtaidgaskasaš ovttasbarggu gaskal daid gielddalaš, fylkkagielddalaš ja stáhtalaš ásašaid main lea ovddasvástádus ulbmiljoavkkus. Čuovvulanbálvalus galgá gaskkustit ja oktiiheivehit iešguđet fálaldagaid.

Departemeanta sáhtta lánkaásahas mearridit čuovvulanbálvalusa bargamušaid.

§ 9-5. Sirdašupmi vuodđoskuvllas joatkkaoahpahussii

Fylkkagielda galgá fuolahit ahte ohppiin lea oadjebas ja buorre sirdašupmi vuodđoskuvllas joatkkaoahpahussii. Gielda galgá ovttasbargat fylkkagielddain sirdašumi oktavuodas.

Go oahppi áigu álgit dakkár joatkkaoahpahussii mii lea dohkkehuvvon priváhtaskuvlalága vuodul, de gusto gieldda geatnegasvuohta vuosttaš lađđasa vuodul seamma lánkai go priváhta joatkkaskuvlii.

§ 9-6. Oahpahusfálaldat sirdašumis vuodđoskuvllas joatkkaoahpahussii

Fylkkagielddas galgá leat oahpahusfálaldat sidjiide geain lea vuoigatvuohta joatkkaoahpahussii § 5-1 vuodul, muhto geain váilot fágalaš dahje gielalaš eavttut oassálastit dakkár oahpahussii dahje čadahit dakkár oahpahusa.

§ 9-7. Fálaldat eanet vuodđoskuvlaoahpahussii

Gielda ja fylkkagielda sáhttet fállat ráhkkanahtti oahpahusa § 18-2 vuodul sidjiide geain lea vuoigatvuohta joatkkaoahpahussii § 5-1 vuodul, muhto dárbbasit eanet vuodđoskuvlaoahpahusa vai sáhttet čadahit joatkkaoahpahusa. Oahpahus sáhtta addit vejolašvuođa buoridit vuodđoskuvlaiduodastusa.

Njealját oassi – vuodđoskuvlaoahpahusa ja joatkkaoahpahusa oktasaš njuolggadusat mánáid ja nuoraid várás

10. kapihtal Buoremussan oahppái, mielváikkuheapmi, skuvlademokratiija, váhnenovttasbargu, skuvlanjuolggadusat ja oassálastingeatnegasvuohta

§ 10-1. Buoremussan oahppái

Daguid ja mearrádusaid oktavuodas mat gusket ohppiide, galgá dat mii lea buoremussan oahppái leat vuđolaš vuhtiiváldin.

§ 10-2. Ohppiid vuoigatvuohta mielváikkuheapmái

Ohppiin lea vuoigatvuohta mielváikkuheapmái buot áššiin mat gusket sidjiide dán lága vuodul, ja sis lea vuoigatvuohta beassat friija cealkit iežaset oaiviliid. Ohppiid galgá guldalit, ja sin oaivilat galget deattuhuvvot agi ja ovdáneami vuodul.

§ 10-3. Ovttasbargu váhnemiiguin

Skuvla galgá ovttasbargat váhnemiiguin oahppi oahpahusa oktavuodas.

Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa ovttasbarggu birra gaskal skuvlla ja váhnemiid.

§ 10-4. Skuvlademokratiija

Skuvla galgá fuolahit ahte oahppit ja váhneamat besset mielde plánat, čadahit ja árvvoštallat skuvlla doaimma, earret eará barggu skuvlabirrasiin, oahpahusa kvalitehtaovddideami ja skuvlanjuolggadusaid mearrideami. Oahppit eai galgga mielde meannudit áššiid maidda lága vuodul lea mearriduvvon jávohisvuodageasku.

Skuvla galgá lánčit dilálašvuodaid dasa ahte buot oahppit besset ovdanbuktit oainnuideaset, ja movttiidahttit sin oassálastit skuvlademokratiijii. Skuvla galgá maiddá veahkehit ohppiid bargat skuvlademokratiijain.

§ 10-5. Skuvlademokratiija organiseren

Juohke vuodđoskuvllas ja joatkkaskuvllas galgá leat ohppiidráđđi maid skuvlla oahppit leat välljen. Oahppit sáhttet välljet organiseret iežaset eará lánkai. Juohke vuodđoskuvllas galgá leat bargolávdegoddi maid skuvlla váhneamat leat välljen. Gielda ja fylkkagielda galget fuolahit ahte mearriduvvo guđet eará geavaheaddjeorgánat galget leat skuvllas.

Oahppit ja váhnemat galget leat ovddastuvvon vuodđoskuvllaid orgánain, ja oahppit galget leat ovddastuvvon joatkkaskuvllaid orgánain. Joatkkaoahpahusa ohppiidáirasiin lea čoahkkin- ja sárđnunvuoigatvuohta fylkkagiielddalaš lávdegottiin seamma láchkai go bargiin ge leat giielddalága § 13-4 vuodul.

§ 10-6. Ohppiid oassálastingeatnegasvuohta ja gieldda ja fylkkagieldda čuovvungeatnegasvuohta

Oahppit galget leat árjjalaččat mielde oahpahas ja čuovvut skuvlanjuolggadusaid. Gieldda ja fylkkagieldda galget fuolahit daid ohppiid čuovvuleami geat jávket oahpahas.

Ohppiid sáhtta geatnegahttit bargat bihtáid olggobealde skuvlaáiggi (leavssuid). Galgá vuhtiiváldit ahte ohppiin lea vuoigatvuohta vuoijnjasteapmái ja astoáigái.

§ 10-7. Skuvlanjuolggadusat

Giellada ja fylkkagieldda mearridit láchkaásahusa skuvlademokratiija organiserema birra ja ohppiid vuoigatvuođaid ja geatnegasvuođaid birra, earret eará ortnega ja meanuid birra (skuvlanjuolggadusat).

Giellada ja fylkkagieldda sáhttet dakkár skuvlanjuolggadusain albmadiid guđe doaibmabijuid sáhtta geavahit go oahppi rihkku skuvlanjuolggadusaid, ja mo dakkár áššiid galgá meannudit.

§ 10-8. Diehtjuohkin ohppiide ja váhnemiidda

Gielladat ja fylkkagielladat galget juohkit ohppiide ja váhnemiidda daid dieđuid maid sii dárbašit, earret eará oahpahas, ovttaskas oahppi, skuvlabirrasa ja skuvlanjuolggadusaid birra, ja daid vuoigatvuođaid ja geatnegasvuođaid birra mat ohppiin muđui leat. Gielladat ja fylkkagielladat galget maiddái juohkit ohppiide ja váhnemiidda dieđuid vuoigatvuođa birra oahpahussii sámegeilas ja sámegeillii.

§ 10-9. Vuodđooahpahas váhnenlávdegoddi (VVL)

Vuodđooahpahas váhnenlávdegoddi (VVL) lea departemeantta iehčanas ráđdeaddi orgána áššiin ovttasbarggu oktavuodas gaskal skuvlla ja ruovttu, ja galgá fuolahit váhneniid beroštusaid skuvlaoktavuodas. VVL mandáhtii gullet vuodđoskuvla ja joatkkaoahpahas 1. ceahkki.

Departemeanta nammada juohke lávdegotti njealji jahkái, jodiheddjiin, várrejođiheddjiin ja viđain eará lahtuin.

11. kapihtal Heivehuvvon oahpahas ja oktagaslaš láchčin

§ 11-1. Heivehuvvon oahpahas

Giellada ja fylkkagieldda galget fuolahit ahte oahpahas lea heivehuvvon, mii mearkaša ahte ohppiin lea dohkálaš ávki oahpahas beroškeahhtá eavttuin, ja ahte buohkat besset geavahit ja ovddidit gálggaideaset. Oahppofitnodat galgá fuolahit heivehuvvon oahpahas sidjiide geain lea oahppoáigi fitnodagas.

§ 11-2. Dohkálaš ávki oahpahas

Giellada ja fylkkagieldda galget fuolahit ahte oahpaheaddjit gozihit ohppiid ovdáneami ja dieđihit rektorii go lea eahpádus das oážžu go oahppi dohkálaš ávki oahpahas. Skuvla galgá álggahit heivvolaš doaibmabijuid go lea dárba, gč. §§ 11-1 ja 11-3.

Skuvla galgá árvoštallat leat go doaibmabijut doarvái dasa ahte oahppis lea dohkálaš ávki oahpahas, dahje dárbaša go oahppi oktagaslaš láchčima §§ 11-4, 11-5 ja 11-6 njuolggadusaid vuodul.

§ 11-3. Intensiiva oahpahas 1. ceahki rájes 4. ceahki rádjai

1. ceahki rájes 4. ceahki rádjai galgá giellada go balahuvvo ahte oahppis ii leat vurdojuvvon ovdáneapmi lohkamis, čállimis ja rehkenastimis, fuolahit ahte oahppi johtilit oážžu heivvolaš ja intensiivva oahpahas. Jus dat lea buoremus oahppái, de sáhtta intensiiva oahpahas addit oktoahpahussan oanehis áigodagas.

§ 11-4. Persovnnalaš veahkki

Ohppiin lea vuoigatvuohta oažžut dan persovnnalaš veahki maid sii dárbbasit vai sáhttet oassálastit oahpahussii ja oažžut dohkálaš ávkki das.

§ 11-5. Fysalaš láchčín ja teknihkalaš veahkkeneavvut

Ohppiin lea vuoigatvuohta oažžut daid teknihkalaš veahkkeneavvuid ja dan fysalaš láchčima maid sii dárbbasit vai sáhttet oassálastit oahpahussii ja oažžut dohkálaš ávkki das. Ohppiin lea maiddá vuoigatvuohta oažžut dárbbaslaš oahpu dakkár veahkkeneavvuid geavaheamis.

Čalmmehis ja sakka heajosčalmmat ohppiin lea vuoigatvuohta oažžut dan oahpu mobilitehtas maid sii dárbbasit vai dádjadit skuvllii ja ruovttoluotta skuvllas ja dádjadit skuvllas ja ruovttubirrasis.

§ 11-6. Oktagaslaččat láchčojuvvon oahpahas

Ohppiin lea vuoigatvuohta oažžut oktagaslaččat láchčojuvvon oahpahas go sii dan dárbbasit vai ožžot dohkálaš ávkki oahpahasas.

Árvvoštallamis guđe oahpahasfálaldagaid galgá addit, galgá erenoamážit deattuhit oahppi ovdánanvejolašvuođaid. Oahpahasfálaldaga galgá hábmet nu ahte oahppi ollislaččat oažžu dohkálaš ávkki oahpahasas go buohtastahtá eará ohppiiguin ja ahte dat sáhtá ollašuttit daid oahppanmihttomeriid mat leat olahttit oahppái.

§ 11-7. Mearrádus oktagaslaččat láchčojuvvon oahpahas birra ja gáibádus áššidovdi árvvoštallamii

Ovdalgo giella dahje fylkkagiella mearridit lea go oahppis vuoigatvuohta oktagaslaččat láchčojuvvon oahpahussii, galgá háhkat áššedovdi árvvoštallama pedagogalaš-psykologalaš bálvalusas. Pedagogalaš-psykologalaš bálvalus galgá árvvoštallat dárbbasa go oahppi oktagaslaččat láchčojuvvon oahpahas. Go oahppi maiddá dárbbasa persovnnalaš veahki dahje fysalaš láchčima §§ 11-4 ja 11-5 vuodul, galgá áššedovdi ollislaččat árvvoštallat makkár láchčima oahppi dárbbasa.

Giella ja fylkkagiella sáhttet spiehkastit áššedovdi árvvoštallamis go gávnnaht ahte oahppi sáhtá oažžut dohkálaš ávkki oahpahasas eará láchkai. Dakkár mearrádusa galgá vuodustit mearrádusas. Oktagaslaččat láchčojuvvon oahpahas mearrádusas sáhtá spiehkastit njuolggadusain oahpahas sisdoalu ja organiserema birra.

Oahppi dahje váhnemat galget miehtat dasa ovdalgo giella dahje fylkkagiella čadahit áššedovdi árvvoštallama, ja ovdalgo dat mearridit oktagaslaččat láchčojuvvon oahpahas. Oktagaslaččat láchčojuvvon oahpahasfálaldaga galgá hábmet ovttrasráđiid ohppiin ja váhnemiiguin, ja stuorra deattu galgá bidjat oahppi ja váhnemiid oaivili.

§ 11-8. Áššedovdi árvvoštallama sisdoallu

Áššedovdi árvvoštallamis galgá pedagogalaš-psykologalaš bálvalus álo čielggadit

- a. oahppi ávkki oahpahasas
- b. manne oahppis vejolaččat ii leat, dahje ii sáhte oažžut, dohkálaš ávkki oahpahasas
- c. mat leat oahppi olahtti oahppanmihttomearit
- d. guđe doaibmabijut sáhttet addit oahppái dohkálaš ávkki oahpahasas
- e. makkár gelbbolašvuohta berre leat sus gii addá oahpahas, jus spiehkastuvvo § 11-9 nuppi dahje goalmát lađđasa gealbogáibádusas.

§ 11-9. Gealbogáibádus sutnje guhte galgá addit láchčojuvvon oahpahas

Son guhte galgá addit oktagaslaččat láchčojuvvon oahpahas, galgá ollašuttit oahpaheaddjevirggi gealbogáibádusaid, gč. § 17-3, ja gáibádusa guoskevaš gelbbolašvuhtii dan fágas maid áigu oahpahit, gč. § 17-4.

Oktagaslaččat láchčojuvvon oahpahas mearrádusas sáhtá spiehkastit § 17-3 gealbogáibádusas jus dat attášii oahppái buoret oahpahas. Dakkár spiehkastaga sáhtá dahkat go oahpahas galgá addit olmmoš geas lea universitehta- dahje allaskuvlaoahppu mii dagaha su erenoamáš heivvolažžan fuolahit oahppi dárbbuid. Dakkár mearrádus mielddisbuktá maiddá ahte § 17-4 gealbogáibádusat eai gusto.

Oktagaslaččat láchččojuvvon oahpahusa mearrádusas sáhtá spiehkastit § 17-4 gealbogaibádusain go konkrehta árvvoštallan oahppis ja oktagaslaččat láchččojuvvon oahpahas dan beariha.

§ 11-10. Oktagaslaš oahppoplána

Skuvla galgá hábmet oktagaslaš oahppoplána daid ohppiide geat ožžot oktagaslaččat láchččojuvvon oahpahusa. Plánas galgá čuožžut mat leat oahpahusa mihttomearit ja sisdoallu, ja mo dat galgá doaibmat.

§ 11-11. Oktagaslaččat láchččojuvvon oahpahusa ávkki jahkásaš evalueren

Skuvla galgá oktii jagis hábmet čálalaš visogova dan oktagaslaččat láchččojuvvon oahpahas maid oahppi lea ožžon, ja árvvoštallat oahppi ovdáneami oktagaslaš oahppoplána mihttomeriid ektui. Oahppi ja váhnemat galget beassat oaidnit visogova ja árvvoštallama.

§ 11-12. Molssaektosaš ja ollisteaddji gulahallan

Oahppit geain ollásit dahje belohakkii váilu doaibmi hállan ja geat dárbašit molssaektosaš ja ollisteaddji gulahallama, galget beassat geavahit heivvolaš gulahallanvugiid ja dárbašlaš gulahallangaskaomiid oahpahas. Seammá guoská sidjiide geain lea oahppoáigi fitnodagas.

Ohppiin ja oahppokandidáhtain lea maiddái vuoigatvuohta oažžut dárbašlaš oahpu geavahit molssaektosaš ja ollisteaddji gulahallama. Dát oahppu sáhtá leat oassi § 11-6 vuodul oktagaslaččat láchččojuvvon oahpahas.

§ 11-13. Pedagogalaš-psykologalaš bálvalus

Gielddas ja fylkkagielddas galgá leat pedagogalaš-psykologalaš bálvalus.

Pedagogalaš-psykologalaš bálvalus galgá ovttasbargat skuvllaiguin ja doarjut sin eastadanbarggus, addin dihtii fáttmasteaddji oahpahusfálaldaga ohppiide geain sáhtá leat dárbu oahpahusláhčimii. Bálvalus galgá

- a. doarjut ja bagadit skuvllaid čielggadeamis dárbbu láchččojuvvon oahpahussii ja álgaheamis dárbašlaš doaibmabijuid nu árrat go vejolaš
- b. veahkehit gealboovddideimiin ja organisašuvdnaovddideimiin vai oahpahusfálaldat šaddá nu searvadahtti ja bures láchččojuvvon go vejolaš

Go láchka dahje láchkaásahus gáibida áššedovdi árvvoštallama, de lea pedagogalaš-psykologalaš bálvalus mii galgá dahkat dan árvvoštallama.

Departemeanta sáhtá láchkaásahusain mearridit guđe eará dáhpáhusain pedagogalaš-psykologalaš bálvalus galgá dahkat áššedovdi árvvoštallamiid.

§ 11-14. Oahpponeavvut oktagaslaččat láchččojuvvon oahpahussii

Departemeanta galgá fuolahit ahte ráhkaduvvojit oahppogirjjit ja eará oahpponeavvut oktagaslaččat láchččojuvvon oahpahussii.

12. kapihtal Ohppiid skuvlabiras

§ 12-1. Kapihtala doaibmasuorgi

Dát kapihtal gusto skuvlii, leaksoveahkkeortnegii ja skuvlaastoáiggeortnegii.

§ 12-2. Vuoigatvuohta oadjebas ja buori skuvlabirrasii

Buot ohppiin lea vuoigatvuohta dakkár oadjebas ja buori skuvlabirrasii mii ovddida dearvvašvuođa, searvadahttima, loaktima ja oahppama.

§ 12-3. Nollatoleránsa ja eastadanbargu

Skuvla ii galgga dohkkehit loavkideaddji láhttema nu go givssideami, veahkaválldi, vealaheami ja vuortnuheami.

Skuvla galgá joatkevaččat bargat dan ala ahte buot ohppiin lea oadjebas ja buorre skuvlabiras.

§ 12-4. *Geatnegasvuohta sihkkarastit oadjebas ja buori psykososiála skuvlabirrasa (doaibmangeatnegasvuohta ja duodaštangeatnegasvuohta)*

Buohkat geat barget skuvllas, galget čuovvut mielde mo ohppiid dilli lea, ja vejolaččat seaguhit iežaset go muhtun loavkida oahppi.

Buohkat geat barget skuvllas, galget diedihit rektorii go várohit dahje fuobmájit ahte oahppis ii leat oadjebas ja buorre skuvlabiras. Dat guoská maiddái dasa go oahppi ieš muitala ahte sus ii leat oadjebas ja buorre dilli. Skuvla galgá farggamusat iskat ášši ja njulget dili heivvolaš doaibmabijuiguin. Rektor galgá diedihit gildii dahje fylkkagildii duodalaš diliin.

Skuvllas galgá ráhkadit čálalaš plána ášši doaibmabijuin. Plánas galgá čuožžut

- a. guđe čuolmmaid doaibmabidju galgá čoavdit
- b. guđe doaibmabijuid skuvla lea plánen
- c. goas doaibmabijut galget čađahuvvot
- d. gii galgá čađahit doaibmabijuid
- e. goas doaibmabijut galget evaluerejuvvot

Skuvla galgá duodaštit mii dahkkojuvvo ollašuttin dihtii vuosttaš ja nuppi lađđasa doaibmangeatnegasvuođa, dan hámis ja viidodagas mii dárbbášuvvo.

§ 12-5. *Čavgejuvvon geatnegasvuohta diedihit go skuvlabargi loavkida oahppi*

Go skuvlabargi váruha dahje fuobmá ahte nubbi skuvlabargi loavkida oahppi, de galgá son dalán diedihit rektorii. Rektor galgá diedihit gildii dahje fylkkamánái, earret dalle go diedáhus lea čielgasit sujaheapme.

Go skuvlabargi váruha dahje fuobmá ahte jođihangotti bargi loavkida oahppi, de galgá son diedihit njuolgga gildii dahje fylkkamánái.

§ 12-6. *Mo stáhtahálddašeaddji galgá giedáhallat geatnegasvuođa sihkkarasit oadjebas ja buori psykososiála skuvlabirrasa bođuáššiin*

Go oahppis ii leat oadjebas ja buorre skuvlabiras, sáhtta oahppi dahje váhnemat loktet ášši stáhtahálddašeaddjái maŋŋa go ášši lea diedihuvvon rektorii.

Stáhtahálddašeaddji galgá mearridit lea go ollašuttjuvvon geatnegasvuohta njulget dili heivvolaš doaibmabijuiguin § 12-4 nuppi lađđasa vuodul ja geatnegasvuohta hábmet čálalaš plána § 12-4 goalmmát lađđasa vuodul. Jus ášši ii leat diedihuvvon rektorii, jus ii leat vel gollan vahkku dan rájes go ášši diedihuvvui dahje jus oahppi ii šat vácce guoskevaš skuvllas, galgá stáhtahálddašeaddji hilgut ášši, jus eai leačča erenoamáš sivat dasa ahte meannudit dan.

Gielda ja fylkkagiielda galget lagas mearriduvvon jávohisvuodageaskku hehttema haga geiget buot dieduid mat stáhtahálddašeaddji oavvilda dárbbášlažžan ášši čoavdimii.

Jus stáhtahálddašeaddji gávnaha ahte skuvla ii leat ollašuttán geatnegasvuođa álggahit heivvolaš doaibmabijuid § 12-4 nuppi lađđasa vuodul dahje ollašuttán geatnegasvuođa hábmet čálalaš plána § 12-4 goalmmát lađđasa vuodul, sáhtta stáhtahálddašeaddji geatnegahttit gieldda dahje fylkkagieldda njulget dili. Jus ášši maŋŋona dárbbášmeahttumit, dahje gielda dahje fylkkagiielda jáhkkimis eai áiggo njulget dili, sáhtta stáhtahálddašeaddji mearridit mo skuvla galgá lágidit oahppái oadjebas ja buori skuvlabirrasa. Stáhtahálddašeaddji sáhtta mearridit dávistemiid skuvlanjuolggadusaid vuodul, gč. § 10-7, dahje mearridit ahte oahppi galgá lonuhit skuvlla, gč. § 13-2.

Stáhtahálddašeaddji mearrádus lea bođumearrádus. Stáhtahálddašeaddji galgá mearridit áigemeari mearrádusa čađaheapmái ja čuovvulit ášši.

§ 12-7. *Fysalaš biras*

Buot ohppiin lea vuoigatvuohta bargosadjái mii lea heivehuvvon sin dárbbuide. Skuvla galgá lágiduvvot nu ahte dilid heivehuvvojit doaibmavádjit skuvlaohppiide.

Departemeanta mearrida láchkaásahusa daid áššiid áššemeannudeami birra mat guset fysalaš skuvlabirrasii §§ 12-2 ja 12-7 vuodul. Dakkár áššiide ii gusto § 29-1.

§ 12-8. *Bággosáhkku*

Sihkkarastin dihtii mearrádusaid čadaheami § 12-6 vuodul sáhttet stáhtahálddašeddji ja váiddainstánsa mearridit bággosáhkku gielddaide ja fylkkagielddaide. Bággosáhkku sáhtta mearridit oktanaga mearrádusain dahje maŋŋá.

Bággosáhkcomearrádus boahká fápmui go gieldda dahje fylkkagieldda eai doahttal § 12-6 vuodul mearrádusa čadaheami áigemeari, ja sáhkku lea fámus dassážiigo mearrádus lea ollašutton. Bággosáhkcomearrádus sáhtta biddjot maŋŋelat čadahanáigemeari go dat mii lei biddjojuvvon § 12-6 vuodul. Bággosáhkcomearrádus ii boahká fápmui jus ii leat vejolaš doahttalit mearrádusa ja son geas lea ovddasvástádus ii veaje dasa maidege.

Bággosáhkcomearrádus galgá meannuduvvot hálddašanlága kapihttaliid IV ja V njuolggadusaid vuodul.

Sáhkku máksojuvvon stáhtakássii. Erenoamáš diliin sáhtta bággosáhkku vuoliduvvot dahje sihkkujuvvot.

Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa dan birra makkár bággosáhkku galgá geavahuvvot, ja man stuoris sáhkku galgá leat.

§ 12-9. *Ráŋggáštusovddasvástádus skuvlabirrasa njuolggadusaid rihkkumis*

Son guhte eaktodáhtolaččat dahje ávvirmeahttumit roavvát dahje mángii rihkku § 12-4 vuosttaš lađđasa, § 12-4 nuppi lađđasa vuosttaš dilkkoža ja njealját dilkkoža dadje § 12-5 njuolggadusaid, ráŋggáštuvvo sáhkuin dahje giddagasain gitta 3 mánu rádjai. Seammá gusto rektorii ge gii seamma lánkai rihkku § 12-4 nuppi lađđasa goalmmat dilkkoža njuolggadusaid.

Árvvoštaladettiin lea go rihkkun roavis, galgá deattuhit makkár lánkarihkkumis lea sáhka, ja man stuorra vahága dat lea dagahan.

Go muhtun gii doaibmá skuvlla bealis lea rihkkon ovttá § 12-4 vuosttaš lađđasa rájes nuppi lađđasa rádjai dahje § 12-5 njuolggadusain, sáhttet gieldda ja fylkkagieldda ráŋggáštuvvot, gč. ráŋggáštuslága § 27.

Ráŋggáštusovddasvástádus lea boarásmuvvon go 5 jagi leat gollan.

§ 12-10. *Duodaštannoadá psykososiála skuvlabirrasa buhtadusáššiin*

Go jáhkkimis lea nu ahte gieldda dahje fylkkagieldda ii leat čuvvon 12. kapihttala psykososiála skuvlabirrasa njuolggadusaid dahje njuolggadusaid dan kapihttala vuodul, galgá vahátbuhtaduslága vuodul buhtadusgáibádusa meannudeamis biddjot vuodđun ahte njuolggadusat eai leat ollašutton, earret dalle go gieldda dahje fylkkagieldda dahket eará jáhkehahttin.

13. kapihtal Ornetdoaibmabijut ja vaháteastadeapmi jna.

§ 13-1. *Čuoldin*

Gieldda ja fylkkagieldda sáhttet mearridit lánkaásahusas § 10-7 vuodul addojuvvon skuvlanjuolggadusaid birra ahte ohppiid sáhtta čuoldit eret oahpahusas go sii mángii dahje duodalaččat leat rihkkon skuvlanjuolggadusaid, daid gáržžidemiiguin mat čuvvot dán paragrafas.

Oahppi ii sáhte čuoldit eret oahpahusas jus uhcit váikkuheadđji doaibmabijut leat doarvái.

Ohppiid 1. ceahki rájes 7. ceahki rádjai sáhtta čuoldit eret oahpahusas eanjkildiimmuin dahje reastta beavvis, ja ohppiid 8. ceahki rájes 10. ceahki rádjai sáhtta čuoldit eret oahpahusas guhkimusat golmma beavvai. Váhnemat galget oažžut dieđu ovdalgo oahppi 1. ceahki rájes 7. ceahki rádjai čuldo eret oahpahusas reastta beavvis. Joatkkaoahpaha ohppiid sáhtta čuoldit eret oahpahusas guhkimusat viđa beavvai. Sáhtta maiddái mearridit ahte joatkkaoahpaha ohppiid sáhtta čuoldit eret oahpahusas reastta skuvlajagis jus njuolggadusrihkkumat leat erenoamáš duodalaččat.

Čuoldima oahpahusas mearrida rektor ieš. Jus gieldda dahje fylkkagieldda ii mearrit eará, de sáhtta rektor suovvat oahpaheddjiid čuoldit eret ohppiid oahpahusbottus mas oahpaheadđjis alddis lea ovddasvástádus. Čuoldin ii sáhte gustot guhkit go guokte diimmu. Fylkkagieldda ii sáhte fápmudit válddi iešguđet skuvllii dahkat dakkár mearrádusa ahte joatkkaoahpaha oahppi galgá čuldot eret oahpahusas reastta skuvlla skuvlajagis.

§ 13-2. *Geatnegahtton skuvlamolsun*

Giella ja fylkkagiella sáhttet mearridit ahte oahppi galgá sirdojuvvot eará skuvlii go oahppi láhtten duodalaččat áitá ovttá dahje eanet mielohppiid oadjebasvuoda dahje oahpahusa.

Oahppi ii galgga sirdit jus uhcit váikkuheaddji doaibmabijut sáhttet geahpedit dili. Oahppi ii galgga sirdit jus oahppi dan geažil fertet fárret eret ruovttus, dahje jus dat dagaha beaivválaš sáhtosteamii dohkkeameahttumin. Joatkkaskuvlaoahppi ii ge galgga sirdojuvvot jus dat dagaha ahte oahppi ferte lonuhit oahppoprográmma dahje prográmmasuorggi.

Giella ja fylkkagiella eai sáhte fápmudit válldi iešguđet skuvlii dahkat skuvlamolsunmearrádusa.

§ 13-3. Eastadeapmi

Giella ja fylkkagiella galget fuolahit ahte skuvla, leaksoveahkki ja skuvlaastoáiggefálaldat barget joatkevaččat ja vuogádatlaččat dainna ahte eai galgga čuožžilit dakkár dáhpáhusat maid bargit fysalaččat fertejit seaguhit iežasat.

§ 13-4. Fysalaš seaguheapmi eastadan dihtii vahága jna.

Skuvlla, leaksoveahki ja skuvlaastoáiggefálaldaga bargit sáhttet, go eará doaibmabijut eai leat doarvái, seaguhit iežasat fysalaččat ohppiid ektui eastadan dihtii oahppi

- a. loavkideames nuppi fysalaččat dahje gártamis váravuloš dillái
- b. vahágahttimis opmodaga
- c. čájeheames dakkár láhttema mii gudnehuhtá oahppi iežas

Fysalaš seaguheapmi ii galgga leat stuorát go dan mii dárbbasuvvo, ja dat galgá leat govttolaš daid beroštusaid ektui maid dat galgá fuolahit.

Dábálažžan dohkkehuvvon dagut rávesolbmuid ja daid mánáid gaskasaš ovttasdoaibmamis maid sii fuolahit, eai galgga adnojuvvot fysalaš seaguheapmin dán paragrafa vuodul.

§ 13-5. Diedihangeatnegasvuohhta ja duodašteapmi

Bargi gii lea geavahan fysalaš seaguheami § 13-4 vuodul, galgá dan diedihit rektorii. Rektor galgá diedihit oahppi váhnemiidda. Jus fysalaš seaguheapmi lea mángii geavahuvvon seamma oahppi ektui, dahje seaguheapmi lea erenoamáš duodalaš, galgá rektor diedihit gildii dahje fylkkagildii.

Skuvla galgá duodaštit buot fysalaš seaguhemiid oanehis čilgejumiin dáhpáhusas, seaguheamis mii geavahuvvui, ja oahppi iežas oainnus áššái.

14. kapihtal Oahpahusa lágideapmi ja eallinoaidnooahpahusa njuolggadusat

§ 14-1. Skuvlarukto ja skuvlajagi guhkkodat

Oahpahus galgá bistit uhcimusat 38 skuvlavahku 45 oktalaš vahku guhkkosaš áigodagas skuvlajagis.

Giella ja fylkkagiella mearridit lánkaásahusa ohppiid skuvla- ja luopmobeivviid (skuvlaruvtto) birra. Skuvla- ja luopmobeivviid galgá plánat nu ahte sáhtá čađahit eksámena ja nationála geahččalemiid.

§ 14-2. Ohppiid juohkin luohkáide ja joavkkuide

Giella ja fylkkagiella galget fuolahit ahte juohke oahppi gullá dihto luohkkái ja ahte sus lea nu ollu oahpahusáigi luohkás ahte sáhtá ovddidit sosiála oktavuodadovddu. Muhtun osiin oahpahusas sáhtá ohppiid juohkit eará joavkkuide. Luohkát ja joavkkut galget lágiduvvot nu ahte skuvllas lea deaivvadansadi mas oahppit ovddidit gierdevašvuoda ja árvvusatnima guhtet guimmiidasaset.

Ii oktage luohkká dahje joavku galgga leat nu stuoris ahte dat ii leat oadjebas ja pedagogaččat dohkálaš.

Ohppiid sáhtá juohkit joavkkuide fágalaš dási vuodul erenoamáš ja ráddjejuvvon osiin oahpahusas, go dat dárbbasuvvo vai okta dahje eanet oahppit ožžot dohkálaš ávkki oahpahusas.

Ohppiid sáhtta dušše dalle juohkit joavkkuide sohkabeali vuodul go leat erenoamáš dehálaš ákkat dasa. Ohppiid ii sáhte juohkit joavkkuide čearddalašvuoda vuodul.

Gielda ja fylkkagiielda galget fuolahit ahte buot ohppiin lea gulahallanoahpaheaddji. Gulahallanoahpaheaddjis lea erenoamáš ovddasvástádus oahppis, oktavuodas ruovttuin ja hálddahaslaš, sosiála ja pedagogalaš doaimmain luohkás.

§ 14-3. *Oahpaheddjiid ja ohppiid logu gaskavuohhta*

Departemeanta sáhtta mearridit juohke skuvlla dahje gieldda oahpaheddjiid ja ohppiid gorrelogu. Gorrelohku sáhtta molsašuddat ceahkis ceahkkái.

§ 14-4. *Gáiddusoahpahus*

Oahpahusa osiid sáhtta čadahit vaikke vel oahpaheaddji ii leat ge ovtta ohppiiguin (gáiddusoahpahus) go dasa leat buorit sivat ja go dat lea oadjebas ja pedagogalaččat dohkálaš. Dat ahte galget leat buorit sivat, mearkkaša ahte ovddut ohppiide galget leat stuorábut go hehttehusat oahpahusa čadaheamis gáiddusoahpahussan. Go árvvoštallá lea go oadjebas ja pedagogalaččat dohkálaš addit osiid oahpahas gáiddusoahpahussan, galgá earret eará vuhtiiváldit ohppiid vejolašvuoda oahppamii, ovdáneapmái, loaktimii ja sosiála oktavuodadovdui.

Oahppit galget oažžut gáiddusoahpahusa skuvllas. Erenoamáš diliin sáhtta oahppi oažžut gáiddusoahpahusa eará sajiin go skuvllas. Joatkkaskuvlaoahppit sáhttet maiddá šiehtadit eará rektoriin.

Gáiddusoahpahus galgá čadahuvvot nu ahte oahppit ja oahpaheaddji sáhttet gulahallat beaktilit. Dat teknikkalaš čovdosat mat geavahuvvojit, galget dahkat gulahallama vejolažžan duohtaáiggis dahje oanehis dávistanáiggiin.

Gielda dahje fylkkagiielda galgá duodaštit ahte dán paragrafa eavttut leat ollašuttton.

Departemeanta sáhtta mearridit lálkaásahusa gáiddusoahpahusa birra.

§ 14-5. *Sárdnidangiieldus*

Oahpahus ii galgga leat sárdnideaddji.

§ 14-6. *Luvven oahpahasdoaimmain eallinoainnu geažil*

Ohppiin lea vuoigatvuohhta luvvejuvvot dakkár oahpahasdoaimmain maid sii govttolaš sivaidd geažil vásihit eará oskui gullevažžan go sin iežaset oskui dahje eará eallinoidnui guorraseapmin go sin iežaset eallinoidnui, dahje maid sii seamma sivaidd geažil vásihit loavkideaddjin dahje eaddudeaddjin. Luvven eaktuda čálalaš dieđu oahppis dahje váhnemiin, muhto dan ii dárbbas ákkastit.

Luvvema ii sáhte gáibidit fágaid oahppoplánaid gealbomihtuin. Oahppit geat luvvejuvvot oahpahasdoaimmain, galget oažžut eará oahpahusa vástideaddji fágalaš sisdoaluin.

§ 14-7. *Oahpahus risttalašvuodas, oskkus, eallinoainnus ja etihkas*

Oahpahus fáttáin risttalašvuoda, eará oskkuid, eallinoainnuid ja etihka birra galgá čohkket buot ohppiid ja váikkuhit stuorát áddejupmái, árvvusatnimii ja gulahallannávccaide olbmuid gaskkas geain leat iešgudet oainnut osko- ja eallinoaidnogažaldagain. Fáttáid galgá ovdanbidjat objektiivvalaš, kritihkalaš ja pluralisttalaš vugiin.

15. kapihtal 15 Oahpahasgiella, oahpponeavvut ja skuvlagirjeráđu

§ 15-1. *Oahpahasgiella ja hállangiella*

Oahpahus galgá leat dárogillii, sámegillii dahje dárogielda seavagillii.

Njálmmálaš oahpahas mearridit oahppit ja oahpaheaddjit ieža guđe hállangiela sii háliidit geavahit. Oahpaheaddjit ja skuvlajodiheaddjit galget nu bures go vejolaš vuhtiiváldit ohppiid hállangiela sátneválljemiin ja dadjanvugiin.

§ 15-2. Juohke skuvlla váldogiella

Gielda ja fylkkagiella mearridit lánkaásahusain juohke skuvlla váldogiella, girjedárogieida dahje ođđadárogieida. Skuvla galgá geavahit váldogiella čálalaš oahpahusas ja čálalaš gulahallamis ohppiiguin ja váhnemiiguin.

Vuodđoskuvlla váldogiella molsuma oktavuodas dahje go gielddastivrra eanetlohku dahje uhcimusat $\frac{1}{4}$ gieldda jienasteddjiin dan gáibidit, galgá čadahuvvot ráđdeaddi jienasteapmi. Ođđa mearrádusa váldogiella oktavuodas ii sáhte dahkat ovdalgo leat gollan vihtta jagi. Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa jienastanvuogiatvuoda, jienastanovddasvástádusa ja jienasteami lágideami birra.

§ 15-3. Gáibádus riektáčállimii ja gáibádus oahpponeavvuid čállingillii

Oahpponeavvun dás oaivvilduvvojit buot prentejuvvon, prentekeahces ja digitála ádat mat leat ráhkaduvvon oahpahusgeavaheapmái, mat galget geavahuvvot oktilassii oahpahusas, ja mat gokčēt fága oahppoplána dehálaš osiid.

Skuvla galgá geavahit oahpponeavvuid dárogillii ja sámegillii mat čuvvot almmolaš riektáčállima.

Skuvla galgá geavahit oahpponeavvuid mat leat girjedárogillii ja ođđadárogillii seamma áiggis ja seamma haddái. Gáibádus ii gusto

- a. dárogielfága oahpponeavvuide
- b. oahpponeavvuide fágain main jahkebuolvvas leat 300 oahppi dahje uhcit
- c. oahpponeavvuide main dárogielteaksta lea uhcit oassi

Dárogielfága prentejuvvon oahpponeavvuin vuodđoskuvllas galget leat doarvái ávdnasat sihke girjedárogillii ja ođđadárogillii, vai oahppit ohppet lohkat goappašiid čállingielaid.

§ 15-4. Sátneleisttat, sátnegirjjit ja čállinprográmmat

Daid dárogielat prentejuvvon ja digitála sátneleisttaid ja sátnegirjjiid maid skuvla geavaha, galgá Giellaráđđi leat dohkkehan.

Skuvla galgá geavahit čállinprográmmaid mat dorjot sihke girjedárogieida ja ođđadárogieida, ja mat čuvvot almmolaš riektáčállima.

§ 15-5. Skuvlagirjeráđu

Oahppit galget beassat geavahit skuvlagirjeráđu. Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa skuvlagirjerájuid birra.

§ 15-6. Reaiddut

Skuvllas galget leat dárbbášlaš reaiddut, vistegálvvut ja oahpponeavvut.

16. kapihtal 16 Neavvun

§ 16-1. Neavvun oahppo- ja fidnoválljemis

Gielda ja fylkkagiella galget fuolahit ahte vuodđoskuvlla ja joatkkaoahpahusa oahppit ožžot dan neavvuma maid sii dárbbášit oahppo- ja fidnoválljemis.

Oahppit galget oazžut neavvuma dan skuvllas mas sii vázzet, ja oktagaslaččat go sii dan háliidit.

Fylkkagiella galgá fuolahit ahte sii geain lea oahppoáigi fitnodagas, ožžot neavvuma oahppo- ja fidnoválljemis.

§ 16-2. Neavvun sosiála ja persovnnalaš diliin

Gielda ja fylkkagiella galget fuolahit ahte oahppit ožžot dan neavvuma maid sii dárbbášit daid sosiála ja persovnnalaš diliin mat sáhttet váikkuhit sin diliái skuvllas.

Oahppit galget oazžut neavvuma dan skuvllas mas sii vázzet, ja oktagaslaččat go sii dan háliidit.

Fylkkagielda galgá fuolahit ahte sii geain lea oahppoáigi fitnodagas, ožžot neavvuma sosiála ja persovnnalaš diliin.

17. kapihtal Skuvlla bargoveahka, skuvlafágalaš gelbbolašvuohta ja kvalitehtaovddideapmi

§ 17-1. Gealbogáibádus skuvllas

Gielda ja fylkkagielda galget fuolahit rivttes ja dárbbášlaš gelbbolašvuođa skuvlii.

§ 17-2. Jodiheapmi

Skuvllas galgá leat jodiheapmi mii lea fágalaččat, pedagogalaččat ja hálddahušlaš dohkálaš.

Rektor galgá leat skuvlla jodiheaddji. Rektoris galgá leat pedagogalaš gelbbolašvuohta. Son galgá oassálastit beaivválaš doibmii ja bargat doaimma ovddidemiin. Rektor sáhtá jodihit mánja skuvlla.

§ 17-3. Gealbogáibádus virgáduvvomis oahpaheaddjevirgái

Gielda ja fylkkagielda galget fuolahit ahte sis geat virgáduvvojit oahpaheaddjevirgái, lea guoskevaš oahpaheaddjeoahppu mañimusat go sii bargagohtet virggis.

Jus ii oktage ohcci ollašuite virgádangáibádusaid, sáhttet earát virgáduvvot gaskaboddasáččat dainna gáibádusain ahte álggahuvvon oahpaheaddjeoahppu čadahuvvo. Bargoaddi ja bargi šiehtadit man guhká dakkár virgádeapmi galgá bistit, dan vuodul man stuoris virgi lea ja man guhkes oahpus lea sáhka ja man olahtti oahppofálaldat lea.

Jus ii oktage ohcci ollašuite virgádangáibádusaid, sáhttet earát virgáduvvot gaskaboddasáččat maiddái álggahuvvon oahpaheaddjeoahpu gáibádusa haga, muhto dakkár virgádeapmi ii galgga bistit guhkit go suoidnemánu 31. b. rádjai.

Departemeanta sáhtá mearridit lánkaásahusa dan birra makkár oahppu ja gelbbolašvuohta gáibiduvvo oahpaheaddjevirgái virgáduvvomis.

§ 17-4. Gáibádus guoskevaš gelbbolašvuhtii oahpahusfágain

Gielda ja fylkkagielda galget bearráigeahččat ahte sis geat virgáduvvojit oahpaheaddjevirgái, lea guoskevaš gelbbolašvuohta daid fágain maid sii galget oahpahit.

Gáibádus guoskevaš gelbbolašvuođas oahpahusfágas ii gusto sidjiide geat ledje sáhttit virgáduvvot oahpaheaddjevirgái ovdal ođđajagimánu 1. b. 2014, dábálašoahpaheddjiide ja gaskaboddasáš bargiide.

Gielda ja fylkkagielda sáhttet spiehkastit gáibádusas ahte galgá leat guoskevaš gelbbolašvuohta oahpahusfágain jus lea dárbu dan geažil go skuvllas eai leat doarvái bargit oahpaheaddjevirggiin geat ollašuttet gáibádusaid. Dakkár mearrádusa galgá árvvoštallat ođđasis juohke skuvlajagi.

Departemeanta sáhtá mearridit lánkaásahusa gáibádusa birra guoskevaš gelbbolašvuhtii iešguđet fágain.

§ 17-5. Gelbbolašvuođaprinsihppa

Dat ohcci geas lea buoremus gelbbolašvuohta, galgá virgáduvvot rabas virgái, jus lágas dahje lánkaásahusas ii leat mearriduvvon spiehkastat.

Go giella ja fylkkagielda galget árvvoštallat geas lea buoremus gelbbolašvuohta, de galget deattuhit ohcci oahpu, vásáhusa ja persovnnalaš heivvolašvuođa, gehččojuvvon almmuhusa gealbogáibádusaid ektui.

§ 17-6. Fágalaš ovddasvástádus oahpahusas ja eará bargiid geavaheamis oahpahusas go sin leat leat virgáduvvon oahpaheaddjevirgái

Dušše sis geat leat leat virgáduvvon oahpaheaddjevirgái, sáhtá leat ovddasvástádus oahpahusas.

Go eará bargit veahkehit oahpahusas, galget giella ja fylkkagielda fuolahit ahte sii ožžot dárbbášlaš bagadeami sus gii lea virgáduvvon oahpaheaddjevirgái.

§ 17-7. *Gáibáduš ahte skuvla sáhttá fidnet sadjásaččaid*

Gielda ja fylkkagiielda galget fuolahit ahte skuvllat sáhttet fidnet sadjásaččaid dábálaš ja vurdojuvvon viibamiid oktavuodas.

§ 17-8. *Fágalaš ja pedagogalaš ovddideapmi*

Gielda ja fylkkagiielda galget fuolahit ahte sii geat leat virgáduvvon oahpaheaddjevirgái, rektorat ja eará bargit skuvllas besset ovdánit fágalaččat ja pedagogalaččat vai sáhttet čuovvut skuvlla ja servodaga ovdáneami.

§ 17-9. *Hárjehallansajit skuvllas*

Departemeanta sáhttá ovttaskas dilis dahje lánkaásahusain geatnegahttit gielddaid dahje fylkkagielddaid addit universitehta- ja allaskuvlastudeanttaide hárjehallanoahpu ja bagadeami skuvllas.

§ 17-10. *Gohthatskuvllaid bargit*

Dakkár gohthatskuvllaid oahpahusbargit main lea bastevaš pedagogalaš bargoveahka, galget leat virgáduvvon dan gielddas gos gohthatskuvla lea. Departemeanta sáhttá mearridit lánkaásahusa bastevaš gohthatskuvllaid bargiid gealbogáibádušaid birra.

§ 17-11. *Politiijaduodaštus ja virgádangiieldus*

Gielda ja fylkkagiielda galget gáibidit politiijaduodaštusa sis geat galget virgáduvvot bastevaččat dahje gaskaboddasaččat vuodđoskuvlii, joatkkaskuvlii, skuvlaastoáiggeortnegii, leaksoveahkkái, kulturskuvlii dahje skuvlii guoskevaš doaibmafálaldagaide. Son guhte galgá virgáduvvot bastevaččat dahje gaskaboddasaččat gohthatskuvlii, galgá maiddái čájehit politiijaduodaštusa.

Gielda ja fylkkagiielda sáhttet gáibidit politiijaduodaštusa olbmui geain galgá leat bargohárjehallan skuvllain ja eará sajiin gos addet vuosttaš lađđasis namuhuvvon fálaldagaid. Go árvvoštallá galgá go olmmoš geas galgá leat bargohárjehallan, čájehit politiijaduodaštusa, galgá deatuhit lea go čadahuvvon meannudusdárkkisteapmi eará njuolggadusaid vuodul, man guhká bargohárjehallan bistá, ja man ollu oktavuohhta dan olbmos galgá leat ohppiiguin.

Gielda ja fylkkagiielda sáhttet gáibidit politiijaduodaštusa olbmui geat galget doaibmat skuvllain dahje eará sajiin gos addet vuosttaš lađđasis namuhuvvon fálaldagaid.

Politiijaduodaštusas galget leat dat mearkkašumit maid politiijaregisttarlága § 39 vuosttaš lađas mearrida. Dasa lassin galget politiijaduodaštusas leat mearkkašumit dávástusaid birra go rihkku ránggáštuslága (2005) §§ 251, 252, 253, 254, 255, 256, 263, 264, 272, 273, 284 ja 285, ránggáštuslága (1902) §§ 222, 223, 227, 228 nuppi lađđasa, 229 ja juovlamánu 15. b. 1995 nr. 74 sohkaabealesoardima gildosa §§ 1 ja 2. Mearkkašumit dávástusaid birra go rihkku ránggáštusgohččumiid, galget dábálaš politiijaduodaštusas almmuhuvvot politiijaregisttarlága § 40 vuodul.

Olbmot geat leat dubmehallan dahje leat dohkkehan sáhku vuolleahkásaččaid seksuála illastemiin, eai galgga virgáduvvot skuvlii dahje oazžut hárjehallansaji skuvllas dahje vuosttaš lađđasis namuhuvvon fálaldagain.

Jus politiijaduodaštusas leat mearkkašumit áššiid birra mat lea giedahallama vuolde dahje eará ránggáštusvuloš lánkarihkumiid birra go dat mat leat namuhuvvon viđat lađđasis, galgá árvvoštallat konkrehta berre go olmmoš virgáduvvot, oazžut bargohárjehallama dahje čadahit doaimmaid skuvllas dahje vuosttaš lađđasis namuhuvvon fálaldagain.

Departemeanta mearrida lánkaásahusa politiijaduodaštusa birra, ja dan birra guđe ránggáštusvuloš lánkarihkumiid viđat lađas galgá gustot. Departemeanta sáhttá maiddái mearridit lánkaásahusa politiijaduodaštusa háhkama ja giedahallama birra.

§ 17-12. *Skuvlafágalaš gelbbolašvuohta ja gelbbolašvuodaovddideapmi*

Gieldda- ja fylkkagielddahálddahas galgá leat skuvlafágalaš gelbbolašvuohta.

Gielda ja fylkkagiielda galget barget dan ala ahte bisuhit ja loktet vuodđoskuvlaoahpahusa ja joatkkaoahpahusa kvalitehta.

Giella ja fylkkagiella galget fuolahit ahte skuvllat jeavddalaččat árvvoštallet man muddui oahpahusa lágideapmi, láchin ja čadaheapmi váikkuhit daid mihttomeriid ollašuttimii mat leat mearriduvvon §§ 1-4 vuosttaš ja nuppi lađđasa ja 1-5 nuppi ja goalmát lađđasa vuodul.

Giellastivra ja fylkkadiggi galget uhcimusat oktii jahká oážžut dieđuid ohppiid oahppanbirrasa, oahppanbohtosiid ja čadaheami birra oahpahasas.

Viđat oassi – Vuoigatvuohta rávesolbmuid ráhkkanahtti oahpahussii ja joatkkaohpahussii

18. kapihtal Vuoigatvuohta rávesolbmuid ráhkkanahtti oahpahussii ja joatkkaohpahussii

§ 18-1. *Rávesolbmuid oahpahusa ulbmil*

§ 1-3 oahpahusa ulbmil ja § 1-4 vuodul oahpahusa bajimus mihttomearit ja prinsihpat gustojit nu guhkás go dat heivehit rávesolbmuid oahpahussii. Oahpahusa vuodđun galgá leat dat gelbbolašvuohta mii oassálastiin lea jo, ja dat galgá lágiduvvot nu ahte oassálastit nu johtilit go vejolaš sáhttet juksat guoskevaš gelbbolašvuođa bargui dahje viidásat ohppui.

§ 18-2. *Vuoigatvuohta rávesolbmuid ráhkkanahtti oahpahussii*

Sis geat dárbbášit ráhkkanahtti oahpahusa fágain dahje vuodđogálggain, muhto geain ii leat šat vuoigatvuohta vuodđoskuvlaoahpahussii § 2-1 vuodul, lea vuoigatvuohta rávesolbmuid ráhkkanahtti oahpahussii.

Ohcciin lea earret eará vuoigatvuohta ráhkkanahtti oahpahussii go sii eai leat ožžon dohkálaš oahpahusa ovdal, go sii dárbbášit oahpahusa fágain dahje vuodđogálggain mat eai lean oassin oahppoplánas go sii ožžo vuodđoskuvlaoahpahusa, ja go sii dárbbášit odđa oahpahusa vahága dahje buohcuvuođa geažil. Go árvvoštallá dárbbáša go ohcci ráhkkanahtti oahpahusa, galgá vuhtiváldit ohcci iežas oaivila.

Sis geain lea vuoigatvuohta joatkkaohpahussii 5. kapihtala vuodul, ii leat vuoigatvuohta ráhkkanahtti oahpahussii dán paragrafa vuodul.

§ 18-3. *Vuoigatvuohta rávesolbmuid joatkkaohpahussii*

Sis geat leat čadahan vuodđoskuvlaoahpahusa dahje vástideaddji oahpahusa, muhto geain ii leat studerengelbbolašvuohta dahje fidnogelbbolašvuohta joatkkaohpahusas, lea vuoigatvuohta rávesolbmuid joatkkaohpahussii dan skuvlajagi rájes go sii devdet 19 jagi. Dat guoská maiddá sidjiide geat leat čadahan joatkkaohpahusa eará riikkas, muhto geat eai oaččo dohkkehuvvot oahpahusa studerengelbbolašvuohtan dahje fidnogelbbolašvuohtan Norggas.

Sii geain lea vuoigatvuohta rávesolbmuid joatkkaohpahussii, galget beassat dakkár oahpahasfálaldahkii mii addá loahppagelbbolašvuođa ovttá dan golmma oahpahasfálaldagas masa sii leat ohcan. Fylkkagiella galgá fuolahit ahte ohccit geain lea mearkkašahhti reálagelbbolašvuohta čadnon dihto fidnogelbbolašvuhtii, besset formaliseret dan gelbbolašvuođa fága- dahje sváinnasreivviin.

Jus fylkkagiella dan fállá, sáhttet sii geain lea vuoigatvuohta joatkkaohpahussii dán paragrafa vuodul, muhto geain ii leat vuoigatvuohta joatkkaohpahussii § 5-1 vuodul, dattetge válljet joatkkaohpahusa 5. kapihtala vuodul. Nu sii ožžot seamma vuoigatvuođaid ja geatnegasvuođaid go sii geain lea vuoigatvuohta joatkkaohpahussii § 5-1 vuodul.

Departemeanta sáhtta mearridit lálkaásahusa dan birra geain lea vuoigatvuohta rávesolbmuid joatkkaohpahussii, ja sisaváldima birra oahpahussii.

§ 18-4. *Vuoigatvuohta fidnofágalaš odđasis gealbudeapmái*

Sis geat leat olahan studerengelbbolašvuođa dahje fidnogelbbolašvuođa, lea vuoigatvuohta joatkkaohpahussii dassážiigo sii leat olahan odđa loahppagelbbolašvuođa fidnofágalaš oahppoprográmmas.

§ 18-5. *Joatkkaohpahas rávesolbmuid geain ii leat vuoigatvuohta*

Fylkkagielda sáhtta addit joatkkaoahpahusa sidjiide geat leat geavahan vuoigatvuodaset joatkkaoahpahussii.

Fylkkagielda sáhtta addit joatkkaoahpahusa sidjiide geat leat badjel oahpahusgeatnegas agi, ja geat eai leat čadahan vuodđoskuvlaoahpahusa dahje vástideaddji oahpahusa.

Sii geat besset rávesolbmuid joatkkaoahpahussii almmá vuoigatvuoda haga, ožžot seamma vuoigatvuodaid ja geatnegasvuodaid go sii geain lea vuoigatvuoha joatkkaoahpahussii § 18-3 vuodul.

§ 18-6. Vuoigatvuoha oahpposadjái dahje eará fáldaldahkii rávesolbmuid joatkkaoahpahas

Sis geain lea lágas mearriduvvon vuoigatvuoha oahpahussii § 18-3 vuodul, ja geat ollašuttet eavttuid oažžut oahppoáiggi fitnodagas, lea vuoigatvuoha oahpposadjái. Jus eai oaččo oahpposadjefáldaga, de lea sis vuoigatvuoha eará oahpahusfáldaldahkii mii addá vuodu dan loahppagelbbolašvuhtii masa sii leat beassan.

Go rávesolbmot ožžot oahpahusa fitnodagas, de gusto 7. kapihtal dan oassái oahpahas.

§ 18-7. Lasáhus ja oahpahus oppalaš studerengelbbolašvuoda rádjai

Sis geat leat ceavzán fága- ja fidnooahpahusa, lea vuoigatvuoha lasáhussii oppalaš studerengelbbolašvuhtii dan skuvlajagi rájes mii álgá dan jagi go sii devdet 19 jagi.

Sis geat leat olahan fidnogelbbolašvuoda eai ge leat ceavzán daid oktasaš fágaid mat dábálaččat gullet oahppomannolahkii, ii leat vuoigatvuoha lasáhussii, muhto vuoigatvuoha joatkkaoahpahussii § 18-3 vuodul oppalaš studerengelbbolašvuoda rádjai. Dat gusto beroškeahhtá § 18-3 vuosttaš lađđasa vuolit ahkerájás.

§ 18-8. Reálagelbbolašvuoda árvvoštallan

Sis geain lea vuoigatvuoha rávesolbmuid oahpahussii, lea vuoigatvuoha oažžut iežaset reálagelbbolašvuoda árvvoštallojuvvot ja duodaštuvvot.

Sis geain ii leat vuoigatvuoha rávesolbmuid oahpahussii, lea vuoigatvuoha oažžut sin reálagelbbolašvuoda árvvoštallojuvvot ja duodaštuvvot jus gielda dahje Bargo- ja čálgoetáhta rávve dan.

Departemeanta sáhtta mearridit lálkaásahusa reálagelbbolašvuoda árvvoštallama birra, váidagiid birra reálagelbbolašvuoda árvvoštallamii ja duodašteami birra.

§ 18-9. Nuvttá oahpahus rávesolbmuide

§§ 2-5 ja 5-8 njuolggadusat nuvttá oahpahusa birra gustojit maiddái rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahussii ja joatkkaoahpahussii.

§ 18-10. Daid rávesolbmuid vuoigatvuoha oahpahussii geain ii leat orrunlohpi

Eaktun vuoigatvuhtii ráhkkanahhti oahpahussii lea orrunlohpi riikkas. Sis geat leat badjel oahpahusgeatnegas agi, ja geat orrot lobálaččat riikkas vuorddedettiin vástádusa orrunlohpeohcamii, lea vuoigatvuoha ráhkkanahhti oahpahussii dan skuvlajagi lohppii mii álgá dan jagi go sii devdet 18 jagi. Sis geaidda biehttaluvvo orrunlohpi, lea vuoigatvuoha ráhkkanahhti oahpahussii dušše loahpalaš mearrádusbeaivái.

Eaktun vuoigatvuhtii joatkkaoahpahussii lea orrunlohpi riikkas. Sis geat orrot lobálaččat riikkas vuorddedettiin vástádusa orrunlohpeohcamii, ii leat dattetge vuoigatvuoha rávesolbmuid joatkkaoahpahussii.

§ 18-11. Geatnegasvuoha boahit ja aktiivvalaččat oassálastit rávesolbmuid oahpahussii

Rávesolbmuin ráhkkanahhti oahpahas ja joatkkaoahpahas lea geatnegasvuoha boahit oahpahussii ja oassálastit aktiivvalaččat.

Gielda ja fylkkagielda sáhttet ohcama vuodul addit permišuvnna oahpahas.

19. kapihtal Rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahusa ja joatkkaoahpahusa sisdoallu ja organiseren

§ 19-1. Rávesolbmuid oahpahusa sisdoallu, árvvoštallan ja duodašteapmi

Oahpahus galgá čuovvut oahpahusa mihttomeriid ja prinsihpaid, gč. § 18-1, gč. § 1-4 vuosttaš lađđasa ja dán paragrafa nuppi lađđasa. Oahpahusa vuodđun galgá leat oassálasti rávesolbmoo gelbbolašvuohta.

Departemeanta sáhtá mearridit lálkaásahusa rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahusa ja joatkkaoahpahusa fágaid oahppolánaid birra.

Oassálasti rávesolbmui lea vuoigatvuohta oahpahusa oktagaslaš árvoštallamii ja duodašteapmái. Departemeanta mearrida lálkaásahusa oktagaslaš árvoštallama birra, váidagiid birra árvoštallamii ja duodašteami birra.

§ 19-2. Rávesolbmuid oahpahusa organisierema birra

Rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahus ja joatkkaoahpahus galget organiserejuvvot sierra fáldahkan rávesolbmuid.

Oahpahusfáldat galgá heivehuvvot oassálastiid eallindillái. Oahpahus sáhtá addojuvvot gáiddusoahpahussan.

Gielda ja fylkkagiielda sáhttet geavahit eará riektesubjeavttaid, ovdamearkka dihtii oahppolihtuid, addit rávesolbmuid oahpahusa. Gielda ja fylkkagiielda eai sáhte dattetge fápmudit eará riektesubjeavttaide duodaštit oahpahusa § 19-1 vuodul.

§ 19-3. Girjedárogielda ja odđadárogielda rávesolbmuid oahpahusas

Rávesolbmuid oahpahusa oassálastit válljejit ieža áigot go geavahit girjedárogielda vai odđadárogielda váldogiellan čálalaš bargguin.

§ 19-4. Rávesolbmuid vuoigatvuohta oahpahussii sáme gielas ja sáme giellii

Rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahusa ja joatkkaoahpahusa sámi oassálastiin lea vuoigatvuohta oahpahussii sáme gielas. Rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahusa sámi oassálastiin geat ássat sáme giela § 3-1 mielde sáme gielaid hálldašanguovlluid giellaovdánahhtinsuohkaniin dahje giellaaláskahtinsuohkaniin, lea vuoigatvuohta oahpahussii sáme giellii go dat dárbbasuvvo oázžun dihtii dohkálaš ávkki oahpahusas.

§ 19-5. Heivehuvvon oahpahus ja oktagaslaš heiveheapmi oassálasti rávesolbmuid

§ 11-1 gáibáduš heivehuvvon oahpahussii gusto rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahussii ja joatkkaoahpahussii.

Ráhkkanahhti oahpahusa oassálastiin lea vuoigatvuohta oktagaslaš heiveheapmái §§ 11-4 rájes 11-6 rádjai. Dán heiveheapmái gustojit §§ 11-7 rájes 11-11 rádjai ja § 11-13.

Joatkkaoahpahusa oassálastiin geain lea doaimbavádjitvuohta dahje erenoamáš dárbu, lea vuoigatvuohta sierra oktagaslaš heivehuvvon oahppansadjái, oahpahussii, oahppaneavvuide ja eksámenii, sihkkarastin dihtii vejolašvuođa dásseárvosaš oahpahussii.

Vuoigatvuohta goalmát lađđasa vuodul ii gusto dakkár heiveheapmái mii mielddisbukta eahpegorálaš noađi fylkkagieldii. Go fylkkagiielda galgá árvoštallat mielddisbukta go heiveheapmi eahpegorálaš noađi, galgá fylkkagiielda erenoamážit deattuhit dan ávkki mii heiveheamis lea dasa ahte uhcidit daid oassálastiid eastagiid geain leat doaimbavádjitvuodát ja erenoamáš dárbbut, heiveheami dárbbaslaš goluid oktavuođas ja resurssaid mat fylkkagieldas leat.

§ 19-6. Oahpahus ovddidan ja bisuhan dihtii vuodđogálggaid rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahusas

Rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahusa oassálastiin geain lea erenoamáš dárbu oahpahussii ovddidan ja bisuhan dihtii vuodđogálggaid, lea vuoigatvuohta dakkár oahpahussii. Dán oahpahussii gustojit §§ 11-4 rájes 11-11 rádjai ja § 11-13.

§ 19-7. Molssaektosaš ollisteaddji gulahallan rávesolbmuid oahpahusas

Oassálastit rávesolbmuid oahpahusas geain ollásit dahje belohakkii váilu doaimbi hállandáidu ja geat dárbbasit molssaektosaš ja ollisteaddji gulahallama, galget beassat geavahit heivvolaš gulahallanvugiid ja dárbbaslaš gulahallanávdnasiid oahpahusas.

Oassálastiin lea maiddáa vuoigatvuohta dan oahpahussii maid sii dárbbášit vai besset geavahit molssaektosaš ja ollisteaddji gulahallama. Dat oahpahus sáhtta leat oassi oahpahusa oktagaslaš heiveheamis §§ 19-5 ja 19-6 vuodul.

§ 19-8. Sierra giellaoahpahus rávesolbmuid

Rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahusa oassálastiin lea vuoigatvuohta sierra giellaoahpahussii § 3-6 vuodul.

Rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahusa oassálastiin lea vuoigatvuohta nannejuvvon oahpahussii dárogielas § 6-5 vuosttaš laddasa vuosttaš dilkkoža vuodul.

§ 19-9. Oahpahus dárogiela seavagielas ja seavagillii rávesolbmuid

Rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahusa ja joatkkaoahpahusa gulluvádjit oassálastiin lea vuoigatvuohta oahpahussii dárogiela seavagielas. Oassálastiin lea vuoigatvuohta oahpahussii seavagielladulka bokte dahje oahpahussii dárogiela seavagielas.

§ 19-10. Oahpahus čuokkisčállagis rávesolbmuid

Rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahusa ja joatkkaoahpahusa oassálastiin lea vuoigatvuohta oahpahussii čuokkisčállagis §§ 3-5 ja 6-4 vuodul. Sis lea maiddáa vuoigatvuohta mobilitehtahárjehallamii § 11-5 nuppi laddasa vuodul.

§ 19-11. Rávesolbmuid joatkkaoahpahusfálaldaga plánen ja huksen

§ 5-3 njuolggadusat joatkkaoahpahusfálaldaga plánema ja huksema birra gustojit maiddáa rávesolbmuid joatkkaoahpahusfálaldahkii.

§ 19-12. Rávesolbmuid neavvun oahppo- ja fidnoválljemis

Gielda ja fylkkagiielda galget fuolahit ahte rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahusa ja joatkkaoahpahusa oassálastit ožžot neavvuma oahppo- ja fidnoválljemis.

§ 19-13. Gealbogáibádusat rávesolbmuidoahpahas

§§ 17-3, 17-4 ja 17-5 njuolggadusat gealbogáibádusaid birra oahpaheddjiide ja gelbbolašvuodaprinsihpa birra gustojit ráhkkanahhti oahpahussii ja joatkkaoahpahussii rávesolbmuid.

Vuosttaš lađas ii gusto oahpahussii § 19-6 vuodul. Oahpahus galgá dattetge čađahuvvot fágalaš ja pedagogalaš bagademiin.

Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa gelbbolašvuodagáibádusaid birra sidjiide geat galget oahpahit nannejuvvon dárogieloahpahas.

§ 19-14. Politiijaduodaštus ja virgádangiieldus rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahussii

§ 17-1 njuolggadusat politiijaduodaštusa ja virgádangildosa birra gustojit rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahussii.

20. kapihtal Mielváikkuheapmi, oahppanbiras, báikkálaš ortnetnjuolggadusat ja čuoldin rávesolbmuidoahpahas

§ 20-1. Rávesolbmuid mielváikkuhanvuoigatvuohta

Oassálastiin ráhkkanahhti oahpahas ja joatkkaoahpahas rávesolbmuid várás lea mielváikkuhanvuoigatvuohta buot áššiin mat gusket sidjiide dán lága vuodul, ja sis lea vuoigatvuohta cealkit iežaset oaiviliid friija. Oassálastiid galgá guldalit, ja sin oaivilat galget deattuhuvvot.

§ 20-2. Gáibádusat rávesolbmuidoahpahusa oahppanberrasii

Gielda ja fylkkagiielda galget joatkevaččat fuolahit ahte oassálastiin lea oadjebas ja buorre oahppanbiras.

Rávesolbmuid oahpahusa oassálastit eai galgga gillát loavkideaddji láhttema. Buohkat geat barget rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahusas ja joatkkaoahpahusas, galget vejolaččat seaguhit iežaset go oassálasti gillá loavkašuvvama.

§ 20-3. *Rávesolbmuid oahpahusa ortnetnjuolggadusat*

Gielda ja fylkkagiielda sáhttet mearridit lánkaásahusa rávesolbmuid oahpahusa báikkálaš njuolggadusaid birra, earret eará ortnega ja láhttema (ortnetnjuolggadusaid) birra.

Gielda ja fylkkagiielda sáhttet dakkár ortnetnjuolggadusain albmadiid guđe doaimmabijuid sáhtta geavahit go oassálastit rihkkot ortnetnjuolggadusaid, ja mo dakkár áššiid galgá giedahallat.

§ 20-4. *Rávesolbmuid čuoldin*

Gielda ja fylkkagiielda sáhttet § 20-3 vuodul mearridit ahte rávesolbmuid oahpahusa oassálastiid sáhtta čuoldit oahpahusas go sii leat mángii dahje roavvát rihkkon lánkaásahusa njuolggadusaid, daid gáržžidemiiguin mat čuvvot dán paragrafas.

Oassálasti ii sáhte čuoldit jus uhcit váikkuheadđji doaimmabijut leat doarvái.

Oassálastiid sáhtta čuoldit reastta kurssas dahje modulas masa sii leat sisaváldojuvvon, jus njuolggadusrihkumat leat erenoamáš duodalaččat.

Gielda dahje fylkkagiielda ii sáhte fápmudid válddi oahpahusbáikki orgánii mearridit ahte oassálasti galgá čuldor eret reastta kurssas dahje modulas.

21. kapihtal Sáhtosteapmi, mátkemieđušteapmi ja goartilastin rávesolbmuid oahpahusa oassálastiid várás

§ 21-1. *Sáhtosteapmi ovdan ruoktot rávesolbmuid oahpahusa oassálastiid*

Rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahusas oassálastiin lea vuoigatvuohta nuvttá sáhtosteapmái go orrot guhkit go njeallje kilomehtera eret oahpahusbáikkis.

Rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahusa oassálastiin geat dárbbasit sáhtu doaimmavádjitvuoda, vahága dahje buohcuvuoda geažil, lea vuoigatvuohta nuvttá sáhtosteapmái ovdan ruoktot oahpahusbáikkái.

Rávesolbmuid joatkkaoahpahusa oassálastiin lea vuoigatvuohta sáhtosteapmái § 9-1 njuolggadusaid vuodul dan skuvlajagi lohppii mii álgá dan jagi so sii devdet 24 jagi.

§ 21-2. *Rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahusa oassálastiid mátkemieđušteapmi ja bearráigeahčču*

Rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahusa oassálastiin geat ožžot sáhtu ovdan ruoktot oahpahusbáikkái, lea vuoigatvuohta mátkemieđušteapmái ja bearráigeahčču vuordináiggis ovdal ja maŋŋá oahpahusa jus sii doaimmavádjitvuoda geažil eai birge okto.

§ 21-3. *Rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahusa sáhtostan- ja goartilastinvuoigatvuođa gáržžideapmi*

Vuoigatvuohta sáhttui § 21-1 vuodul ii gusto jus beaivválaš sáhtosteapmi ii leat dohkálaš.

Go fylkkagiielda árvvoštallá lea go beaivválaš sáhtosteapmi dohkálaš, de dat galgá erenoamážit deattuhit oassálasti agi ja doaimmannávcca ja man guhki ja váralaš skuvlageaidnu lea. Sáhtta dušše deattuhit fylkkagiielda goluid dahje váttisvuodaid go dat leat erenoamážat.

Rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahusa oassálastiin geain ii leat vuoigatvuohta sáhtosteapmái dan geažil go beaivválaš sáhtosteapmi ii leat dohkálaš, lea vuoigatvuohta goartilastimii.

Gielda galgá gozihit rávesolbmuid goartilastima go lea dárbu.

Guđat oassi – priváhta oahpahus, dohkkehanortnegat ja privatistaortnegat

22. kapihtal Priváhta oahpahus

§ 22-1. *Gii sáhtttá doaimmahit priváhta skuvllaid lága vuodul*

Priváhtalaččat sáhttet dušše doaimmahit skuvlla dán lága vuodul departemeantta dohkkehemiin. Departemeanta galgá dohkkehit priváhta skuvllaid jus dat sáhttet ollašuttit § 22-2 gáibádusaid. Departemeanta sáhtttá mearridit lálkaásahusa áššemeannudannjuolggadusaid birra priváhta vuodđoskuvllaid dohkkeheapmái bálvaluslága § 27 vuodul. Priváhta vuodđoskuvlla doaimmaheapmi almmá dohkkeheami haga sáhtttá ránggáštuvvot sáhkuin.

Departemeanta sáhtttá dohkkehit priváhta joatkkaskuvllaid jus lea stáhtaidgaskasaš šiehtadus dakkár skuvllaid doaimmaheami birra. Dohkkeheami oktavuodas sáhtttá departemeanta lága vuodul spiehkastit lágaid ja lálkaásahusaid gáibádusain.

Dohkkeheapmi vuosttaš ja nuppi lađđasa vuodul fámoheavvá jus skuvla ii álggat lága vuodul doaimmas golmma jagi siste maŋŋá dohkkeheami. Seammá guoská jus lága vuodul doaimma heaittihuvvo. Skuvla galgá addit dieđu departementii go lága vuodul doaimma heaittihuvvo.

§ 22-2. *Priváhta vuodđoskuvllaid ovddasvástádus*

Priváhta vuodđoskuvllaide gustojit:

- a. §§ 1-3 ja 1-4 vuosttaš ja nubbi lađas oahpahusa ulbmiliid ja prinsihpaid birra
- b. § 2-3 vuodđoskuvlaoahpahusa sisdoalu, árvoštallama ja duodašteami birra
- c. § 3-1 girjedárogiepla ja ođđadárogiepla birra vuodđoskuvlaohppiide
- d. 10. kapihtal buoremusa birra mánnái ja mielváikkuheami, skuvlademokratiija, váhnenovttasbarggu, skuvlanjuolggadusaid ja oassálastingeatnegasvuoda birra
- e. § 11-1 heivehuvvon oahpahusa birra
- f. 12. kapihtal ohppiid skuvlabirrasa birra
- g. § 13-1 čuoldima birra ja §§ 13-3 rájes 13-5 rádjai vaháteasteami birra
- h. § 14-1 nubbi lađas skuvla- ja luopmobeivviid birra
- i. § 14-2 ohppiid juohkima birra luohkkán ja joavkun
- j. § 14-4 gáiddusoahpahusa birra
- k. § 14-5 sárdnidangildosa birra
- l. § 14-6 luvvema birra oahpahusdoaimmain eallinoainnu geažil
- m. § 14-7 oahpahusa birra risttalašvuodas, oskkus, eallinoainnus ja etihkas
- n. 16. kapihtal neavvuma birra
- o. 17. kapihtal skuvlla bargoveaga, skuvlafágalaš gelbbolašvuoda ja kvalitehtaovddideami birra
- p. § 24-2 dieđuid birra giełddalaš dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalussii ja sosiála bálvalussii
- q. § 24-3 geatnegasvuoda birra dieđihit mánáidsuodjalussii
- r. § 25-1 persovdnadieđuid gieđahallama birra ja spiehkasteami birra jávohisvuodageaskkus
- s. § 25-4 geatnegasvuoda birra oassálastit evalueremiidda ja addit dieđuid
- t. § 27-2 gildosa birra geavahit biktasiid mat gokčet ámadaju

Giełddalága § 25-1 siskkáldas dárkkisteami birra gusto maiddái priváhta vuodđoskuvllaide.

Doppe gos lálka bidjá ovddasvástádusa, bargamušaid ja geatnegasvuodaid gildii, gullá ovddasvástádus priváhta skuvllas skuvlla bajimus orgánii.

Ruovttugiela galgá fuolahit ahte ohppiin lea seamma vejolašvuolta oazžut pedagogalaš-psykologalaš bálvalusa go almmolaš skuvlla ohppiin.

§ 22-3. Spiehkasteapmi gáibádusain dihto olgoriikalaš ja riikkaidgaskasaš vuodđoskuvllaide

Departemeanta sáhtta spiehkastit § 22-2 vuosttaš lađđasa gáibádusain olgoriikalaš ja riikkaidgaskasaš vuodđoskuvllaide nu guhká go spiehkastat ii geahnohuhte ohppiid vuodđovuoigatvuodaid.

§ 22-4. Jávohisvuodageasku priváhta skuvllain

Hálddašanlága §§ 13 rájes 13 e rádjai ja § 13 g jávohisvuodageaskku birra gustojit priváhta skuvllaide mat leat dohkkehuvvon § 22-1 vuodul.

§ 22-5. Priváhta vuodđoskuvlaoahpahu ruovttus

Váhnemiin lea geatnegasvuohta diedihit gildii jus sii áigot addit mánáide priváhta vuodđoskuvlaoahpahu ruovttus.

Priváhta vuodđoskuvlaoahpahu ruovttus galgá ollašuttit § 1-3 gáibádusaid oahpahu ulbmilii, § 1-4 nuppi lađđasa gáibádusaid ahte oahpahu galgá čuovvut fágaid oahppoplánaid ja § 1-6 vuosttaš lađđasa fága- ja diibmojuogu birra, § 14-5 sárdnidangildosa ja § 14-7 gáibádusaid dasa mo oahpahu risttalašvuodas, eallinoainnus ja etihkas galgá lámččojuvvot.

Gielda galgá gozihit ahte priváhta vuodđoskuvlaoahpahu ruovttus ollašuttá nuppi lađđasa gáibádusaid. Go gielda oažžu dieđu ahte mánna galgá oažžut dakkár oahpahu, galgá gielda álggahit goziheami ovdalgo golbma mánu leat vássán dan rájes go oahpahu álggahuvvo. Gielda sáhtta gáibidit ahte mánat geat ožžot priváhta vuodđoskuvlaoahpahu ruovttus, čadahit geahččalemiid mat sáhttet duodaštit ollašuttá go oahpahu nuppi lađđasa gáibádusaid.

Jus oahpahu ii ollašuite nuppi lađđasa gáibádusaid, galgá mánna vázzit skuvlla.

§ 22-6. Stáhtalaš priváhtaskuvlagoziheapmi

Departemeanta goziha priváhta skuvllaid, gč. § 29-2 nuppi lađđasa. Gielddalága §§ 30-3 ja 30-4 njuolggadusat gustojit goziheapmái.

23. kapihtal Privatistaortnegat ja olgoriikalaš oahpahu dohkkeheapmi

§ 23-1. Privatisttat

Son gii lea diedihan iežas eksámenii almmá oassálastima haga fága oahpahussii, lea privatista. Vuodđoskuvllas sáhttet dušše sii geain livččii vuoigatvuohta rávesolbmuidoahpahussii 18. kapihtala vuodul, čadahit eksámena privatistan.

§ 23-2. Hárjehallankandidáhtat

Son geas lea mánggabealat bargohárjaneapmi oahppofágas mii lea 25 proseantta guhkit go fága mearriduvvon oahppomannolat, sáhtta diedihit iežas fága- dahje sváinnasgeahččaleapmái hárjehallankandidáhtan, almmá oahpahu haga skuvllas dahje fitnodagas. Fylkkagielda mearrida sáhtta go bargohárjaneapmi dohkkehuvvot ja sáhtta erenoamáš diliin dohkkehit oanehat bargohárjaneami.

§ 23-3. Olgoriikalaš fága- ja fidnooahpahu dohkkeheapmi

Son geas lea olgoriikalaš fága- dahje fidnooahpahu, sáhtta ohat departemeanttas oažžut dohkkehuvvot oahpahu. Departemeanta sáhtta dohkkehit dakkár oahpahu mas lea seamma dássi ja viidodat go norgalaš joatkaoahpahu ja mas leat mánga dehálaš elemeantta guoskevaš fágas. Dohkkehuvvon oahpahu lea ovtadássásaš norgalaš fága- dahje sváinnasreivviin dahje duodaštusain.

Departemeanta sáhtta mearridit lámkaásahusa dohkkehan-, áššemeannudan- ja váidineahtuid birra ja váiddalávdegottiid nammadeami birra.

§ 23-4. Olgoriikalaš fága- ja fidnooahpahu dohkkehemiid ohcanmeannudeapmi

Árvvoštaladettiin olgoriikalaš fága- ja fidnooahpahusa dohkkehanohcamiid § 23-3 vuodul sáhtta giedahallat persovdnadieđuid mat leat namuhuvvon persovdnasuodjalusnjuolggadusaid 9. ja 10. artihkkaliin.

Mearrádus dohkkeheami birra sáhtta dahkkot ollásit dahje belohakkii automatiserejuvvon áššemeannudemiin. Ohcci sáhtta gáibidit ahte mearrádus galgá dárkkistuvvot manuálalaččat.

Riegádannummira, D-nummira ja dieđuid dan birra ahte olbmos lea dohkkehanmearrádus, sáhtta juogadit automáhtalaččat portálas skuvlaiduođastusaid ja olahuvvon gelbbolašvuodaduođastusaid juogadeami várás, gč. universitehta- ja allaskuvlálága § 15-1. Mearrádusa sáhtta juogadit dušše dalle go son gii lea registrerejuvvon, lea miehtan dasa.

Go son gii meannuda dohkkehanohcama fuobmá ahte ohcci lea geigen vearreduođastusaid, eará vearredokumeanttaid dahje dokumeanttaid vearreásahusain, galgá dilálašvuohta dieđihuvvot politiijii.

Čihččet oassi – iešguđet njuolggadusat

24. kapihtal Ovttasbargu, oktiiordnen, dieđihangeasku, iešmearridanvuoigatvuohta ja mearrideamit oahppi bealis

§ 24-1. Ovttasbargu ja oktiiordnen

Skuvla, skuvlaastoáiggeortnet ja pedagogalaš-psykologalaš bálvalus galget ovttasbargat eará bálvalusaddiiguin go lea dárbu ovttasbargui addin dihtii oahppái ollislaš ja oktiiordnejuvvon bálvalusfálaldaga. Go oahppis lea oktagaslaš plána eará lága ja lánkaásahusa vuodul, galget skuvla, skuvlaastoáiggefálaldat ja pedagogalaš-psykologalaš bálvalus searvat ovttasbargui oktagaslaš plána doaibmabijuid ja ulbmiliid hábmemiin ja čuovvulemiin.

Giella galgá oktiiordnet bálvalusfálaldaga vuosttaš lađđasa vuodul. Dárbbu mielde galgá giella mearridit guđe gielddalaš bálvalusaddit galget fuolahit oktiiordnema. Go lea nammaduvvon mánáidkoordináhtor dearvvašvuođa- ja fuolahusbálvaluslága § 7-2 a vuodul, galgá koordináhtor fuolahit bálvalusfálaldaga oktiiordnema.

Skuvla, skuvlaastoáiggeortnet ja pedagogalaš-psykologalaš bálvalus galget, lassin dasa ahte čuovvulit ovttaskas ohppiid, ovttasbargat eará bálvalusaddiiguin vai buot bálvalusaddit sáhttet fuolahit iežaset bargamušaid lága ja lánkaásahusa vuodul.

Čađahan dihtii bargamušaid vuosttaš lađđasa rájes goalmmát lađđasa rádjai, sáhttet ovttasbargi bálvalusat giedahallat persovdnadieđuid, oktan persovdnadieđuiiguin nu mo namuhuvvon persovdnasuodjalusnjuolggadusaid 9. ja 10. artihkkaliin.

Bálvalusaddiiguin dás oaivvilduvvojit gielddalaš, fylkkagielddalaš ja stáhtalaš bálvalusaddit, priváhta bálvalusaddit mat čađahit bargamušaid dakkár bálvalusaddi bealis, mánáidgárdit mat ožžot doarjaga mánáidgárdelága § 19 vuodul, ja skuvllat mat ožžot stáhtadoarjaga priváhtaskuvlálága § 6-1 vuodul.

Dán paragrafa gáibádusat gustojit seamma lánkai ovttasbargui ja oktiiordnemii rávesolbmuid várás geain lea vuoigatvuohta ráhkkanahhti oahpahussii ja joatkkaoahpahussii rávesolbmuid várás 18. kapihtala vuodul.

§ 24-2. Dieđut gielddalaš dearvvašvuođa- ja fuolahusbálvalussii ja sosiála bálvalussii

Giella ja fylkkagiella galget fuolahit ahte buohkain geat doaimmahit bálvalusaid dahje bargguid dán lága vuodul, lea fuomášupmi dakkár dilálašvuođaid ektui mat berrešedje vuolggahit doaibmabijuid sosiálabálvalusa dahje dearvvašvuođa- ja fuolahusbálvalusa bealis. Giella ja fylkkagiella galget fuolahit ahte sii geat fuobmájit dakkár dilálašvuođaid, galget iežaset álgaga vuodul addit sosiálabálvalussii dahje dearvvašvuođa- ja fuolahusbálvalussii buot guoskevaš dieđuid maid ektui sis ii leat jávohisvuođageasku.

§ 24-3. Geatnegasvuohta dieđihit mánáidsuodjalussii

Buohkat geat doaimmahit bálvalusaid dahje bargguid dán lága vuodul, galget bargguset atnit fuomášumi dilálašvuođaide mat sáhttet vuolggahit doaibmabijuid mánáidsuodjalusbálvalusa bealis.

Buohkat geat doaimmahit bálvalusaid dahje bargguid dán lága vuodul, galget beroškeahtta jávohisvuodageaskkus dieđihit mánáidsuodjalusbálvalussii almmá dárbbasmeahtun vuordima haga

- a. go lea sivva jáhkkit ahte máná illastuvvo dahje šaddá illastuvvot, gillá duodalaš váilliid beaivválaš fuolahusas dahje eará duodalaš fuolahisvuoda
- b. go lea sivva jáhkkit ahte mánás lea heaggaáiti dahje eará duodalaš dávda dahje vahát ii ge dolvojuvvo iskkadeapmái dahje oáččo divššu, dahje doaibmavádjit máná dahje erenoamáš veahkkedárbbasmeahtun máná ii oáččo gokčojuvvo erenoamáš dárbbu dikšui dahje oahpahussii
- c. go máná čájeha duodalaš láhttenáruid nu go duodalaš dahje geardduhuvvon rihkolašvuoda, gárrenávnnasgeavaheami dahje eará erenoamáš norpmahis láhttema
- d. go lea sivva jáhkkit ahte máná gillá dahje šaddá gillát olmmošgávppašeami

Buohkain geat doaimmahit bálvalusaid dahje bargguid dán lága vuodul, lea maiddá geatnegasvuohka addit dieđuid gohččuma vuodul mánáidsuodjaluslága § 13-4 olis.

§ 24-4. Vuoigatvuohka dahkat mearrádusaid oahppi bealis go mánáidsuodjalusbálvalus lea váldán badjelasas fuolahusa

Go mánáidsuodjalusbálvalus lea váldán badjelasas fuolahusa § 5-1 vuodul, lea mánáidsuodjalusbálvalusas vuoigatvuohka dahkat mearrádusaid oahppi bealis. Mánáidsuodjalusbálvalusas lea maiddá vuoigatvuohka dahkat mearrádusaid oahppi bealis mánáidsuodjalusbálvaluslága § 4-3 sirdingielddusmearrádusa vuodul ja mánáidsuodjaluslága § 4-2 fuolahusváldinmearrádusa vuodul.

Oahppi váhnemiin lea dattetge vuoigatvuohka válljet priváhta skuvlla § 2-2 vuodul, miehtat luvvemii olles oahpahusgeatnegasvuodas § 2-2 vuodul, válljet čállingiela § 3-1 vuodul, gáibidit luvvema osiin oahpahusas eallinoainnu geažil § 14-6 vuodul, ja gáibidit oahpahusa sámegeielas ja sámegeillii ja kvenageielas dahje suomageielas §§ 3-2 ja 3-3 vuodul.

§ 24-5. Sin iešmearridanvuoigatvuohka geat leat deavdán 15 jagi

Sii geat leat deavdán 15 jagi, mearridit ieža oahpahussii guoskevaš áššiin, earret eará miehtama oktagaslaččat heivehuvvon oahpahussii, dieđiheami luvvema birra doaimmain oahpahusas eallinoainnu geažil ja ohcama beassat joatkkaoahpahussii.

25. kapihtal Persovdnadieđuid giedahallan ja geatnegasvuohka oassálastit evalueremiidda

§ 25-1. Persovdnadieđuid giedahallan ja spiehkasteapmi jávohisvuodageaskkus

Gielddat, fylkkagielddat ja oahppofitnodagat sáhttet giedahallat persovdnadieđuid maid sii dárbbasit lága vuodul bargamušaid čadaheapmái.

Skuvlamolsuma oktavuodas sáhttet skuvllat háhkat eará skuvllain persovdnadieđuid maid sii dárbbasit ollašuhttin dihtii vuoigatvuoda vuoddoskuvlaoahpahussii ja joatkkaoahpahussii ja vuoigatvuoda oahpahusa duodašteapmái.

Fylkkagielddat sáhttet vuoddoskuvllain háhkat persovdnadieđuid maid sii dárbbasit ollašuhttimii vuoigatvuoda joatkkaoahpahussii, joatkkaoahpahusa doaibmabijuid čadaheapmái, jávkama eastadeapmái oahpahusas ja čuovvulanbálvalusa ulbmiljoavkku čuovvuleapmái.

Skuvlamolsuma oktavuodas nuppi lađđasa vuodul ja sirdima oktavuodas joatkkaoahpahussii goalmmát lađđasa vuodul sáhttet skuvllat maiddá lonuhit persovdnadieđuid, láchin dihtii dilálašvuodaid rivttes oahpahussii oahppi várás go oahppi dahje váhnemat mihtet dasa.

Persovdnadieđuid giedahallamii vuosttaš lađđasa rájes njealját lađđasa rádjai sáhttet maid gullat 9. ja 10. artihkkaliin namuhuvvon persovdnasuodjalusnuolggadusat.

Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa persovdnadieđuid giedahallama birra, earret eará giedahallama ulbmila ja giedahallanovddasvástádusa birra, dan birra guđe dieđuid sáhtta giedahallat ja gii daid sáhtta giedahallat, automatiserejuvvon mearrádusaid geavaheami birra, persovdnadieđuid háhkanlobi, viidásat giedahallama ja geigema birra.

Persovdnadieđuid nuppi, goalmát ja njealját lađđasa vuodul sáhtá geiget almmá jávohisvuodageaskku hehttema haga.

§ 25-2. *Nationála diehtovuodđu skuvlaiduođastusaid ja eará duođastusaid várás mat čájehit olahuvvon gelbbolašvuoda joatkkaoahpahas*

Skuvlaiduođastusaid ja eará gelbbolašvuodaduođastusaid nationála diehtovuodđu galgá láchčit dilálašvuodaid dasa ahte

- a. čohkket vuoiggalaš dieđuid skuvlaiduođastusaid ja eará duođastusaid birra mat čájehit olahuvvon gelbbolašvuoda joatkkaoahpahas ja daid vurket
- b. dárkkistit ahte duođastusat leat dohkálaččat fievrriuvvon gustovaš njuolggadusaid vuodul
- c. sisaváldit alit ohppui ja alit fidnofágalaš ohppui
- d. juogadit skuvlaiduođastusaid ja eará gelbbolašvuodaduođastusaid

Fylkkagielddat ja earát geat fáallet joatkkaoahpahas, galget almmá jávohisvuodageaskku hehttema haga geiget buot skuvlaiduođastusaid ja gelbbolašvuodaduođastusaid joatkkaoahpahas diehtovuodđu. Departemeanta sáhtá láchkaásahas mearridit spiehkastaga dán geatnegasvuodas.

Diehtovuodus sáhttet maiddáit leat skuvlaiduođastusat ja eará gelbbolašvuodaduođastusat eará oahpahasaid ja oahpuin nu guhká go dat leat mielde ollašuttimin vuosttaš lađđasa ovttá dahje eanet ulbmiliid.

Diehtovuodđu sáhtá automáhtalaččat juogadit olbmo riegádannummira dahje D-nummira ja dieđuid su gelbbolašvuodaduođastusaid birra diehtovuodus dakkár portálain mii lea skuvlaiduođastusaid ja gelbbolašvuodaduođastusaid juogadeami várás, gč. universitehta- ja allaskuvlalága § 15-1. Skuvlaiduođastusaid ja gelbbolašvuodaduođastusaid sáhtá dušše dalle juogadit go registrerejuvvon olmmoš lea miehtan dasa.

Departemeanta sáhtá mearridit láchkaásahas diehtovuodu persovdnadieđuid gieđahallama birra, earret eará gieđahallanulbmila ja gieđahallanovddasvástádusa birra, dan birra guđe dieđuid sáhtá gieđahallat ja gii daid sáhtá gieđahallat, ja persovdnadieđuid háhkanlobi, viidásat gieđahallama ja geigema birra.

§ 25-3. *Dieđuid háhkan álbotregistaris*

Almmolaš eiseválddit sáhttet almmá jávohisvuodageaskku hehttema haga háhkat dieđuid álbotregistaris maid sii dárbbasit dán lága vuodul bargamušaid čađahepmái. Departemeanta sáhtá mearridit láchkaásahusa dan birra guđe dieđuid sáhtá háhkat.

§ 25-4. *Geatnegasvuodta oassálastit evalueremiidda ja geiget dieđuid*

Departemeanta sáhtá mearridit láchkaásahusa dan birra ahte sii geain lea ovddasvástádus oahpahas ja sii geat ožžot oahpahas, galget oassálastit evalueremiidda ja geiget dieđuid oahpahas birra, nu guhkás go dat dárbbasuvvojit doaimma evalueremii dán lága vuodul. Departemeanta sáhtá viidáseappot mearridit láchkaásahusa dan birra ahte barggus sáhtá gieđahallat persovdnadieđuid, ja earret eará gieđahallanulbmila ja gieđahallanovddasvástádusa birra, dan birra guđe dieđuid sáhtá gieđahallat ja gii daid sáhtá gieđahallat, ja persovdnadieđuid háhkanlobi, viidásat gieđahallama ja geigema birra. Gieđahallamii sáhttet maid gullat persovdnadieđut nu mo namuhuvvon persovdnasuodjalusnjuolggadusa 9. ja 10. artihkkaliin.

26. kapihtal Kulturskuvla

§ 26-1. *Kulturskuvla*

Gielddas galgá leat kulturskuvlafálaldat mánáide ja nuoraide mii lea organiserejuvvon skuvlla ja kultureallima oktavuhtii.

§ 26-2. *Kulturskuvlla ulbmil*

Kulturskuvla galgá láchčit dilálašvuodaid dasa ahte oahppit besset searvat iešguđet doaimmaide main besset oahppat, vásihit, ávdnet ja gaskkustit kultuvrralaš ja dáiddalaš dovddahemiid, oadjebas ja buori skuvlabirrasis.

27. kapihtal Máinnusgielddus ja gielddus geavahit ámadajugokči biktasiid

§ 27-1. Máinnusgielddus skuvllas

Giella ja fylkkagiella galget fuolahit ahte ohppiide ii čuoza dakkár máinnus mii sáhtta dagahit gávppálaš preassa, dahje mii garrasit váikkuha guottuide, láhttemii ja árvvuide, earret eará skuvlla birrasis, oahppogirjjiin ja eará oahpponeavvuin mat geavahuvvojit skuvllas. Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa dan birra makkár máidnosiidda gielddus gusto.

§ 27-2. Gielddus geavahit biktasiid mat gokčēt ámadaju

Oahppit ja rávesolbmot eai galgga geavahit biktasiid mat gokčēt olles ámadaju dahje osiid das go sis lea oahpahus. Seammá gusto go oahppit servet skuvlaastoáiggeortnegii dahje ožžot leaksoveahki.

Skuvlla bargit eai galgga geavahit biktasiid mat gokčēt olles ámadaju dahje osiid das go sii leat ovttas ohppiiguin dahje oassálastiiguin. Seammá guoská sidjiide geat barget skuvlaastoáiggeortnegis, leaksoveahkkeortnegis, skuvladearvvašvuodabálvalusas dahje pedagogalaš-psykologalaš bálvalusas.

Gielddus ii guoskka ámadaju gokčamii dálkki, dearvvašvuoda dahje oadjebasvuoda geažil, dahje gokčamii pedagogalaš dahje sosiála ulbmiliid geažil.

28. kapihtal Giella ja fylkkagiella ovdasvástádus

§ 28-1. Giella juridihkalaš ja ekonomalaš ovdasvástádus

Giella galgá ollašuttit daid rávesolbmuid vuoigatvuoda vuođdoskuvlaoahpahussii ja ráhkkanahhti oahpahussii geat ássat gielddas, earret eará sin várás geain fylkkagielddas lea ovdasvástádus paragrafaid vuodul 28-3 rájes 28-6 rádjai. Gielddas lea ovdasvástádus ollašuttimis daid lága njuolggadusaid mat geatnegahttet giella, skuvlla ja skuvlla bargiid.

Departemeanta sáhtta lánkaásahusas dahje bođumearrádušas mearridit gii galgá adnojuvvot giella ássin. Departemeanta sáhtta lánkaásahusas mearridit ahte gielddas galgá leat ekonomalaš ovdasvástádus dakkár vuođdoskuvlaoahpahusas maid oahppit ožžot giella olggobealde.

§ 28-2. Fylkkagiella juridihkalaš ja ekonomalaš ovdasvástádus

Fylkkagiella galgá ollašuttit sin vuoigatvuoda joatkkaoahpahussii geat ássat fylkkas. Fylkkagielddas lea ovdasvástádus ollašuttimis daid lága njuolggadusaid mat geatnegahttet fylkkagiella, skuvlla ja skuvlla bargiid.

Fylkkagiella galgá ollašuttit rávesolbmuid vuoigatvuoda vuođdoskuvlaoahpahussii, ráhkkanahhti oahpahussii ja joatkkaoahpahussii njuolggadusaid vuodul §§ 28-3 rájes 28-5 rádjai.

Fylkkagielddat main leat rabas sajít, galget fállat joatkkaoahpahusa eará fylkkaid ohcciide go sis lea vuoigatvuolta oahpahussii § 5-1 vuodul. Ruovttufylka galgá buhtadit daid goluid mat lágideaddjifylkkas leat sin ovddas geat ožžot skuvlasaji eará fylkkas go dan fylkkas gos sii ássat.

Departemeanta sáhtta lánkaásahusas dahje bođumearrádušas mearridit gii galgá adnojuvvot fylkka ássin. Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa goluid buhttema birra lágideaddjifylkii sin ovddas geat ožžot skuvlasaji eará fylkkas go dan fylkkas gos sii ássat.

Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa dan ekonomalaš ovdasvástádusa birra mii fylkkagielddas lea goluid ektui daid joatkkaoahpahusohppiid ovddas geain lea vuoigatvuolta oahpahussii dárogiela seavagielas ja seavagillii.

Oslo gielddas leat dat vuoigatvuodát ja geatnegasvuodát mat fylkkagielddas leat dán lága vuodul.

§ 28-3. Ovdasvástádus sin oahpahusas geat orrot mánáidsuodjalusásahusain

Fylkkagiella galgá ollašuttit vuoigatvuoda vuođdoskuvlaoahpahussii, ráhkkanahhti oahpahussii rávesolbmuid várás ja joatkkaoahpahussii sin várás geat orrot fylkka mánáidsuodjalusásahusain. Dat gusto dušše daidda ásahusaide mat leat dohkkehuvvon § 10-17 vuodul.

Fylkkagiielddas gos mánáidsuodjalusásahus lea, lea vuoigatvuohta buhtadussii oahpahusgoluid ovddas dan fylkkagiielddas gos mánná dahje nuorra ásai go lágidanmearrádus dahkkojuvvui. Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa buhtadusa máksomeriid birra.

Go oahpahus addojuvvo mánáidsuodjalusásahusas, galgá ásahus fuolahit dárbbášlaš lanjaid.

§ 28-4. Ovddasvástádus oahpahusas sidjiide geat leat lágiduvvon dearvvašvuođaásahusaide ja sin mánáide, oappáide ja vieljaide

Fylkkagiielda galgá ollašuhhtit sin vuoigatvuođa vuodđoskuvlaoahpahussii, ráhkkanahhti oahpahussii rávesolbmuid várás ja joatkkaoahpahussii geat leat lágiduvvon fylkka dearvvašvuođaásahusaide. Fylkkagiielda galgá maiddá ollašuhhtit dán vuoigatvuođa sin mánáid, oappáid ja vieljaid várás geat leat lágiduvvon dearvvašvuođaásahusaide go ásahusorrun jáhkkinis mielddisbukta ahte máná, oappá dahje vielja jávkan skuvllas gártá guhkit go njealljenuppelot beavvi skuvlajagis.

Fylkkagiielddas lea ovddasvástádus dušše sis geat leat lágiduvvon dearvvašvuođaásahusaide main stáhta ruhtada spesialistadearvvašvuođabálvalusaid, ja sin mánáin, oappáin ja vieljain geat ožžot dakkár bálvalusaid.

Fylkkagiielddas gos dearvvašvuođaásahus lea, lea vuoigatvuohta buhtadussii oahpahusgoluid ovddas dan fylkkagiielddas gos buohcci dahje buohcci mánná, oabbá dahje viellja ásai go buohcci lágiduvvui dearvvašvuođaásahussii. Buhtadusvuoigatvuohta gusto dušše lágideami oktavuodas ásahusaide mat fáallet fágaidgaskasaš spesialiserejuvnon divššu gárrenávnassorjjasvuođa geažil, ja lágideami oktavuodas psykalaš dearvvašvuođasuodjalusa ásahusaide. Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa buhtadusmáksomeriid birra.

Go dearvvašvuođaásahus addá oahpahusa, galgá ásahus fuolahit dárbbášlaš lanjaid.

§ 28-5. Ovddasvástádus sin oahpahusas geat čohkkájit giddagasas

Fylkkagiielda galgá ollašuhhtit sin vuoigatvuođa vuodđoskuvlaoahpahussii, rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahussii ja joatkkaoahpahussii geat čohkkájit fylkka giddagasas.

Go oahpahus ii addo skuvllas, galgá rihkusfuolahus fuolahit dárbbášlaš lanjaid.

§ 28-6. Spiehkasteapmi váldonjuolggadusain dan birra guđe oahpahusas giielddas ja fylkkagiielddas lea ovddasvástádus

Departemeanta sáhtta erenoamáš dilálašvuođain dohkkehit ahte fylkkagiielda doaimmaha vuodđoskuvlaoahpahusa ja ráhkkanahhti oahpahusa rávesolbmuid várás, ja ahte giielda doaimmaha joatkkaoahpahusa.

Departemeanta sáhtta erenoamáš dilálašvuođain dohkkehit ahte fylkkagiielda doaimmaha joatkkaoahpahusa olgoriikkas go oahpahusa ulbmil lea norgalaš studeren- dahje fidnogelbbolašvuohta. Dát lánka gusto dakkár oahpahussii. Nu guhkás go dat lea dohkálaš ja dárbbášlaš, sáhtta departemeanta dattetge spiehkastit lága njuolggadusain ja lánkaásahusain. Departemeanta sáhtta rievdadit dohkkehaneavttuid go dilálašvuohta dan bearriha, ja sáhtta fámoahuhtit dohkkeheami.

Stáhta sáhtta erenoamáš dilálašvuođain doaimmahit vuodđoskuvlaoahpahusa, ráhkkanahhti oahpahusa rávesolbmuid várás ja joatkkaoahpahusa. Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa spiehkasteami birra lága njuolggadusain ja lánkaásahusain go stáhta doaimmaha vuodđoskuvlaoahpahusa, ráhkkanahhti oahpahusa rávesolbmuid várás ja joatkkaoahpahusa.

§ 28-7. Ovddasvástádus sáhtosteamis, mátkemieđušteamis, bearráigeahčus ja goartilastimis

Fylkkagiielda galgá ollašuhhtit vuodđoskuvla- ja joatkkaskuvlaohppiid ja ráhkkanahhti oahpahusa oassálastiid ja rávesolbmuid joatkkaoahpahusa oassálastiid vuoigatvuođa sáhtosteamái. Dattetge lea giielda mii galgá ollašuhhtit daid vuodđoskuvlaohppiid vuoigatvuođa sáhtosteamái geain lea erenoamáš váralaš dahje váttes skuvlageaidnu.

Fylkkagiielda galgá ollašuhhtit joatkkaoahpahusa ohppiid vuoigatvuođa mátkemieđušteamái ja bearráigeahčui. Giielda galgá ollašuhhtit vuodđoskuvlaohppiid ja rávesolbmuid ráhkkanahhti oahpahusa oassálastiid vuoigatvuođa mátkemieđušteamái, bearráigeahčui ja goartilastimii.

Go fylkkagiielda fuolaha sáhtosteamii vuodđoskuvlaohppiide ja oassálastiide ráhkkanahhti oahpahusas rávesolbmuid várás, galgá giielda máksit goluid mat vástidit dan gaska bođumátkkiid persovdnamáksomearrái.

Fylkkagielda galgá organiseret skuvlasáhtosteamii ovttasráđiid gielddain. Jus eai soabat, sáhtta stáhtahálddašeaddji mearridit mo skuvlasáhtosteamii galgá organiserejuvvot ja ruhtaduvvot.

Gielladas lea ovddasvástádus vuodđoskuvlaohppiid goartilastimis § 4-3 vuodul. Fylkkagielddas lea ovddasvástádus veahkeheamis joatkkaoahpahusa ohppiid háhkat orrunsaji § 9-3 vuodul.

Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa

- a. skuvlasáhtosteamii ja sáhttomávssuid birra
- b. ruovttomátkkiid, mátkemieđušteami ja orruma birra sin várás geaid fertet goartilastit 9. kapihttala vuodul
- c. ruovttufylkka ovddasvástádusa birra máhcahit sáhttogoluid joatkkaoahpahusa oktavuodas eará fylkka

§ 28-8. Lihkohisvuodadáhkádus

Giella ja fylkkagielda galget fuolahit lihkohisvuodadáhkádusa ohppiide ja oahpahusa rávesolbmuid. Fylkkagielda galgá maiddái fuolahit lihkohisvuodadáhkádusa sidjiide geain lea oahppoáigi fitnodagas, go fidnovahátdáhkádus ii leat doarvái stuoris.

Geatnegasvuohka fuolahit lihkohisvuodadáhkádusa ii gusto leaksoveahkkeortnegii, skuvlaastoáiggeortnegii dahje kulturskuvlii.

Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa lihkohisvuodadáhkádusa birra.

§ 28-9. Karriearaneavvun

Fylkkagielddas galgá leat nuvttá karriearaneavvunfálaldat sidjiide geat leat álbmotregistrerejuvvon fylkka ássin. Fylkkagielda galgá ovttasbargat Bargo- ja čálgoetáhtain fálaldaga oktavuodas.

Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa karriearaneavvuma sisdoalu ja viidodaga birra ja dan birra mo fálaldat galgá lágiduvvot.

29. kapihtal Váiddainstánsa, bearráigeahčču ja geahččaladdan

§ 29-1. Bođumearrádusaid váiddainstánsa

Departemeanta lea bođumearrádusaid váiddainstánsa oahpahuslága vuodul.

Bođumearrádusaide mat eai gusto oahpahussii dahje skuvlasáhtosteamii, mátkemieđušteapmái ja bearráigeahčču sáhtosteamii oktavuodas, gustojit dattetge hálddašanlága § 28 njuolggadusat váiddainstánsa birra. Joatkkaoahpahusas gustojit hálddašanlága § 28 njuolggadusat váiddainstánsa birra maiddái mearrádusaide guosseohppiid sisaváldima birra ja mearrádusaide dan birra guđe oahppoprográmmaide, prográmmasurggiide ja skuvlii ohcci sáhtta beassat.

Departemeanta mearrida lánkaásahusas gii galgá leat bođumearrádusaid oktagaslaš árvvoštallamiid váiddainstánsa.

§ 29-2. Stáhtalaš goziheapmi

Stáhtahálddašeaddji sáhtta gozihit ahte gielddat ja fylkkagielddat ollašuttet geatnegasvuodaid mat bohtet ovdan §§ 1-4 rájes 1-6 rádjai, §§ 2-1 rájes 2-6 rádjai, 3. ja 4. kapihttalis, § 5-1, §§ 5-3 rájes 5-9 rádjai, 6. kapihttalis, §§ 7-1 rájes 7-9 rádjai, § 8-2, 9. kapihttalis, §§ 10-1 rájes 10-8 rádjai, §§ 11-1 rájes 11-13 rádjai, §§ 12-2 rájes 12-5 rádjai, § 12-7, 13. kapihttala rájes 16. kapihttala rádjai, §§ 17-1 rájes 17-11 rádjai, 18. kapihttala rájes 21. kapihttala rádjai, § 22-2, § 22-5, § 23-2, 24. ja 25. kapihttalis, § 26-1, 27. ja 28. kapihttalis ja § 29-4 ja lánkaásahusain dáid paragrafáid vuodul, ja geatnegasvuoda čadahit siskkáldasdárkkástusa gielddalága § 25-1 vuodul. Gielddalága 30. kapihttala njuolggadusat gustojit gozihandoibmii.

Departemeanta sáhtta gozihit ahte gielddat ja fylkkagielddat ollašuttet eará geatnegasvuodaid go daid mat bohtet ovdan lága vuodul lágain ja lánkaásahusain. Gielddalága §§ 30-3 ja 30-4 njuolggadusat gustojit gozihandoibmii.

§ 29-3. Geahččaladdandoaibma

Gieldda dahje fylkkagiielda ohcama vuodul, dahje iežas álgaga vuodul, sáhtta departemeanta dahkat áigeráddjejuvvon spiehkasteami lágain dahje njuolggadusain mat leat addojuvvon lága vuodul go lea dárbu dan dahkat čadahan dihtii pedagogalaš dahje organisatoralaš geahččaladdamiid. Geahččaladdamat galget leat etihkalaččat dohkálaččat, bures vuodustuvvon fágalaččat, eai ge geahnohuhttit ohppiid lága vuodul vuoigatvuodaid. Geahččaladdamat galget evaluerejuvvot ja raporterejuvvot.

§ 29-4. Fámohuhttojuvvon bođumearrádusaid ollašuhttin

Gielda dahje fylkkagiielda galgá ollašuhttit stáhtalaš hálddašanorgána mearrádusa mii addá áššeosálašzii vuoigatvuoda bálvalusaid dán lága vuodul, vaikke vel giielda dahje fylkkagiielda mearrádus dahkkojuvvo eahpegustojeaddjin áššečuočáldahttima bokte riidolága § 1-4 a vuodul. Dákkár mearrádusa sáhtta dušše nuppástuhttit vahágin priváhta áššeosálašzii hálddašanlága § 35 vuosttaš ladđasa bustáva c njuolggadusaid vuodul go mearrádus lea eahpegustojeaddji dannego priváhta áššeosálaš dahje muhtun gii lea doaimman priváhta áššeosálačča bealis, dáhtolaččat dahje roava fuollameahtunvuodas lea addán vearredieđuid dahje doalahan dieđuid.

Gávccát oassi - loahppanjuolggadusat

30. kapihtal Fápmuibidjan ja gaskaboddasaš njuolggadusat

§ 30-1. Fápmuibidjan ja fámohuhttin

Láhka gusto dan rájes go Gonagas mearrida. Seammás fámohuhtto suoidnemánu 17. b. 1998 láhka nr. 61 vuodđoskuvlla ja joatkkaoahpahusa birra. Gonagas sáhtta fápmuibidjat lága iešguđetge kapihtaliid dahje njuolggadusaid iešguđetge áiggis.

§ 30-2. Gaskaboddasaš njuolggadusat

Láhkaásahusat ja bođumearrádusat njuolggadusaid vuodul mat fámohuhttojit dahje rievdaduvvojit dáinna lágain, gustojit dassážiigo Gonagas mearrida eará. Gonagas sáhtta mearridit gaskaboddasaš njuolggadusaid heivehan dihtii dán lága.

Vuodđoskuvlabargiid geat virgáduvvojedje eretcealkkekeahates virggiide borgemánu 1. b. 1999, ii sáhte eretcealkit, ja geassemánu 13. b. 1969 vuodđoskuvlalága nr. 24 § 24 nr. 1 nubbi lađas ja nr. 2 gustojit sidjiide.

§ 30-3. Rievdadusat eará lágain

Dan rájes go láhka bohta fápmui, dahkkojit čuovvovaš rievdadusat eará lágain:

Suoidnemánu 4. b. 2003 lágas nr. 84 priváhta skuvllaid birra main lea vuoigatvuohka stáhtadoarjagii (priváhtaskuvlalágas), dahkkojit čuovvovaš rievdadusat:

§ 1-2 galgá čuodjat ná:

§ 1-2. Doaimmaguovlu

Láhka gusto priváhta vuodđoskuvllaid ja priváhta joatkkaskuvllaid dohkkeheapmái vuoigatvuodain oážžut stáhtadoarjaga, ja eavttuide oážžut dakkár doarjaga. Lága kapihtal 6A gusto iešguđetge skuvllaid dohkkeheapmái oktan stáhtadoarjavuoigatvuodain mat addet fidnofágalaš oahpahusa, ja eavttuide oážžut dakkár doarjaga. Láhka muđui ii gusto dakkár skuvllaide.

Láhka ii gusto skuvllaide maid álbmotallaskuvlalahka, fágaskuvlalahka dahje rávesolbmuidoahpahusláhka fátmasta dahje mat doaimmet oahpahuslága § 22-1 vuodul. Láhka ii ge gusto skuvllaide maid politihkalaš joavkkut dahje bellodagat doaimmahit bellodatpolitihkalaš vuodul.

Láhka ii gusto oahpahusbálvalusaid oastimii earret oahpahusbálvalusaid oastimii gáiddusoahpahusa čadaheami oktavuodas § 3-4 a vuodul.

§ 1-3 galgá čuodjat ná:

§ 1-3. Definišuvnnat

Ruovttugielddain ja ruovttufylkkain oaivvilduvvo dán lágas dat gielda dahje fylkkagielda mas lea ovddasvástáduš vuodđoskuvlaoahpahusas oahpahuslága § 28-1 vuodul dahje dat fylkkagielda mas lea ovddasvástáduš joatkkaoahpahusas oahpahuslága § 28-2 vuodul.

Lágideaddjigielddain ja lágideaddjifylkkain oaivvilduvvo dán lágas dat gielda dahje fylkkagielda gos priváhtaskuvla lea.

Skuvllain oaivvilduvvo dán lágas priváhta skuvla mii lea dohkkehuvvon § 2-1 vuodul. Skuvllain kapihttalis 6A oaivvilduvvo iešguđetge skuvllat mat addet fidnofágalaš oahpu ja leat dohkkehuvvon § 6A-1 vuodul.

§ 2-1 nuppi ladđasa bustáva g galgá čuodjat ná:
g. joatkkaoahpahus árbevirolaš giehtaduodjefágas.

§ 2-1 goalmmát ladđasa vuosttaš dilkkoš galgá čuodjat ná:

Erenoamáš heivehuvvon joatkkaoahpahusain lotnolasat njunušvaláštallamiin nuppi ladđasa bustáva d vuodul oaivvilduvvo dán oktavuodas valáštallanfága oahppoprográmma jahkediibmolohku dahje studerenspesialiserema oahppoprográmma jahkediibmolohku njunušvaláštallama 140 jahkediibmologu lasáhusain 1. joatkkaceahkis.

§ 2-3 galgá čuodjat ná:

§ 2-3. Gáibádusat oahpahusa sisdollui

Skuvla galgá čadahit doaimmas departemeantta dohkkehan oahppoplánaid vuodul. Plánas galgá boahit ovdan guđelágan árvvoštallanvugiid ja duodaštusa skuvla áigu geavahit. Skuvllat sáhttet čuovvut juogo dan oahppoplána mii gusto almmolaš skuvllaide, dahje oahppoplánaid mat eará láhkai sihkarastet ohppiide dásseárvosaš oahpahusa, gč. oahpahuslága § 1-4. Muđui lea skuvllas iežas oahpahusfriijavuolta. Dohkkeheami oktavuodas mearrida departemeanta guđet fálddagaid skuvla galgá addit, ja juohke fálddaga bajimus ohppiidlogu. Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahus oahppoplánagáibádusaid birra.

Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa geatnegasvuoda birra oassálastit doaimmaide vuodđoskuvllas mat eai leat oahpahus fágas. Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa luvvema birra oahpahusas siidogielas go oahppi oazžu erenoamáš giellaohpahusa, ovdalis čadahuvvon oahpahusa dahje hárjehallama krediterema birra, ja luvvema birra joatkkaoahpahusa lánmmohallamis.

Vuodđoskuvllas sáhttet gitta logi proseantta rádjai juohke fága diimmuin sirdojuvvot eará fágaide dahje geavahuvvot sierra fágaidgaskasaš doaimmaide. Stivra mearrida juohke skuvlajagi fága- ja diibmojuogu mas boahá ovdan diimmuid fágaidgaskasaš ođđasisjuogadeapmi.

Ođđa § 2-3 a galgá čuodjat ná:

§ 2-3 a. Árvvoštallan ja duodašteapmi

Ohppiin lea vuoigatvuolta oahpahusa oktagaslaš árvvoštallamii ja duodašteapmái. Oahppit 1. ceahki rájes gitta 7. ceahki rádjai galget oazžut oktagaslaš árvvoštallama árvosániid haga. Departemeanta mearrida lánkaásahusa oktagaslaš árvvoštallama birra, váidalusa birra árvvoštallamii ja duodašteami birra. Departemeanta sáhtta lánkaásahusain mearridit ahte váilevaš árvvoštallanvuoddu sáhtta mielddisbuktit vuoigatvuoda massima oktagaslaš árvvoštallamii árvosániin fágas.

§ 2-4 galgá čuodjat ná:

§ 2-4. Gáibádusat skuvlarusttegiidda ja skuvlabirrasii

Departemeanta galgá leat dohkkehan skuvlarusttegiid. Rusttegat galget leat čoahkis.

Oahpahuslága 12. kapihtal ohppiid skuvlabirrasa birra ja § 13-2 skuvlamolsuma birra gustojit skuvllaide mat leat dohkkehuvvon dán lágas vuodul.

Skuvlamolsunáššiin dahká ruovttugielda dahje ruovttufylka mearrádusa. Departemeanta lea bođumearrádusaid váiddainstánsa § 12-7 vuodul fysalaš skuvlabirrasa birra ja § 13-2 vuodul bođumearrádusain skuvlamolsuma birra.

Go 12. kapihtal čujuha «gildii ja fylkkagildii», de dat galgá dulkojuvvot «skuvlan» §§ 12-6 goalmát ja njealját lađđasiin, 12-8, 12-9 ja 12-10, ja «skuvlla stivran» §§ 12-4 nuppi lađđasis ja 12-5. Go 12. kapihtal čujuha «rektorii», de dat galgá dulkojuvvo «beaivválaš jodiheaddjin», gč. § 4-1 nuppi lađđasa.

§ 2-5 galgá čuodjat ná:

§ 2-5. Geahččaladdandoaibma

Gieldda dahje fylkkagieldda ohcama vuodul, dahje iežas álgaga vuodul, sáhtttá departemeanta dahkat áigeráddjejuvvon spiehkastaga lágain dahje njuolggadusain mat leat addojuvvon lága vuodul go lea dárbu dan dahkat čađahan dihtii pedagogalaš dahje organisatoralaš geahččaladdamiid. Geahččaladdamat galget leat etihkalaččat dohkálaččat, bures vuodustuvvon fágalaččat, eai ge geahnouhhtit ohppiid lága vuodul vuoigatvuodaid. Geahččaladdamat galget evaluerejuvvot ja raporterejuvvot.

§ 3-1 vuosttaš lađas galgá čuodjat ná:

Skuvllaid sisaváldinguovlun galgá leat olles riika. Dat galget leat rahpasat buohkaide geat ollašuhttet almmolaš skuvllaid sisaváldineavttuid, gč. oahpahušlága § 2-1 ja § 5-1. Dat gusto maiddái skuvllaide olgoriikkas ja riikkaidgaskasaš skuvllaide Norggas. Skuvllat sáhttet várret ráddjejuvvon oahpposajiid ohcciide geat bohtet maŋŋá váldosisaváldima.

§ 3-1 nubbi lađas galgá čuodjat ná:

Joatkkaskuvllat sáhttet váldit sisa rávesolbmuid geain lea vuoigatvuohta joatkkaoahpahussii oahpahušlága § 18-3 vuosttaš lađđasa ja § 1-4 vuodul. Sisaváldimis joatkkaskuvllaide galget nuorat geain lea vuoigatvuohta joatkkaoahpahussii oahpahušlága § 5-1 vuosttaš lađđasa vuodul, vuoruhuvvot ovddabeallai rávesolbmuid geain lea vuoigatvuohta joatkkaoahpahussii § 18-3 vuosttaš lađđasa ja § 1-4 vuodul. Skuvllat doaibmavádjigiid várás sáhttet maiddái váldit sisa rávesolbmuid geain ii leat vuoigatvuohta joatkkaoahpahussii. Ruovttufylka galgá árvvoštallat rávesolbmo reálagelbbolašvuođa ovdal go su sáhtttá váldit sisa oahppin joatkkaskuvlii. Departemeanta sáhtttá mearridit lánkaásahusa sisaváldima birra joatkkaskuvllaide. Lánkaásahusas sáhttet earret eará leat njuolggadusat sisaváldingáibádusaid birra ja spiehkastaga birra nuppi ja njealját dilkkožiid gáibádusain.

§ 3-2 galgá čuodjat ná:

§ 3-2. Vuoigatvuohta ja geatnegasvuohta oahpahussii

Oahppit vuođđoskuvllain geat leat dohkkehuvvon dán lága vuodul, ollašuhttet geatnegasvuođaset vuođđoskuvlaoahpahussii oahpahušlága § 2-2 vuosttaš ja nuppi lađđasa vuodul.

Oahppit joatkkaskuvllain geat leat dohkkehuvvon dán lága vuodul, geavahit vuoigatvuođaset joatkkaoahpahussii oahpahušlága § 5-1 vuosttaš ja nuppi lađđasa, § 5-5, § 5-7 vuosttaš lađđasa, § 5-9, § 18-3 vuosttaš lađđasa § 18-4 vuodul.

§ 3-3 galgá čuodjat ná:

§ 3-3. Skuvlavázzin

Oahppis gii lea ožžon saji vuođđoskuvlii mii lea dohkkehuvvon dán lága vuodul, lea vuoigatvuohta čađahit iežas oahpahusa dan skuvllas, nu guhká go skuvla lea dohkkehuvvon.

Oahpahušlága § 2-2 goalmát lađas ollásit dahje belohahkii luvvema birra oahpahušgeatnegasvuođas ja § 2-4 maŋiduvvon ja árra skuvlaálgima birra gustojit ohppiide vuođđoskuvllain mat leat dohkkehuvvon dán lága vuodul. Ruovttugielda dahká mearrádusaid. Departemeanta lea váiddainstánsa.

Oahppis gii lea ožžon saji joatkkaskuvlii mii lea dohkkehuvvon dán lága vuodul, lea vuoigatvuohta čađahit ceahki earret dalle go oahppi sáhtttá čuldot, gč. § 3-10.

Oahpahuslága § 5-5 oddasis válljema birra gusto ohppiide joatkkaskuvllain mat leat dohkkehuvvon dán lága vuodul. Ruovttufylka dahká mearrádusa.

§ 3-4 galgá čuodjat ná:

§ 3-4. Ohppiid juohkin luohkáide ja joavkkuide

Skuvla galgá fuolahit ahte juohke oahppi gullá dihto luohkkái ja ahte sus lea nu ollu oahpahasáigi luohkás ahte sáhtá ovddidit sosiála oktavuodadovddu. Muhtun osiin oahpahasas sáhtá ohppiid juohkit eará joavkkuide. Luohkát ja joavkkut galget lágiduvvot nu ahte skuvllas lea deaivvadansadji mas oahppit ovddidit gierdevašvuoda ja árvvusatnima guhtet guimmiidasaset.

Ii oktage luohkká dahje joavku galgga leat nu stuoris ahte dat ii leat oadjebas ja pedagogalaččat dohkálaš.

Ohppiid sáhtá juohkit joavkkuide fágalaš dási vuodul erenoamáš ja ráddjejuvvon osiin oahpahasas, go dat dárbbasuvvo vai okta dahje eanet oahppit ožžot dohkálaš ávkki oahpahasas.

Ohppiid sáhtá dušše dalle juohkit joavkkuide sohkabeali vuodul go leat erenoamáš dehálaš ákkat dasa. Ohppiid ii sáhte juohkit joavkkuide čearddalašvuoda vuodul.

Skuvla galgá fuolahit ahte buot ohppiin lea gulahallanoahpaheaddji. Gulahallanoahpaheaddjis lea erenoamáš ovdasvástádus oahppis, oktavuodas ruovttuin ja hálldahuslaš, sosiála ja pedagogalaš doaimmain luohkás.

§ 3-4 a galgá čuodjat ná:

§ 3-4 a. Gáiddusoahpahus

Oahpahasas osiid sáhtá čadahit vaikke vel oahpaheaddji ii leat ge ovttas ohppiiguin (gáiddusoahpahus) go dasa leat buorit sivat ja go dat lea oadjebas ja pedagogalaččat dohkálaš. Dat ahte galget leat buorit sivat, mearkkaša ahte ovddut ohppiide galget leat stuorábut go hehttehusat oahpahasas čadaheamis gáiddusoahpahussan. Go árvvoštallá lea go oadjebas ja pedagogalaččat dohkálaš addit osiid oahpahasas gáiddusoahpahussan, galgá earret eará vuhtiváldit ohppiid vejolašvuoda oahppamii, ovdáneapmái, loaktimii ja sosiála oktavuodadovdui.

Oahppit galget oažžut gáiddusoahpahasas skuvllas. Erenoamáš diliin sáhtá oahppi oažžut gáiddusoahpahasas eará sajiin go skuvllas. Joatkkaskuvlaoahppit sáhttet maiddái šiehtadit eará rektoriin.

Gáiddusoahpahus galgá čadahuvvot nu ahte oahppit ja oahpaheaddji sáhttet gulahallat beaktilit. Dat teknihkalaš čovdosat mat geavahuvvojit, galget dahkat gulahallama vejolažžan duohtaáiggis dahje oanehis dávistanáiggiin.

Skuvla galgá duodaštit ahte dán paragrafa eavttut leat ollašuhhton.

Departemeanta sáhtá mearridit lánkaásahusa gáiddusoahpahasas birra. Departemeanta sáhtá maiddái mearridit lánkaásahusa raporterema ja duodašteami birra gáiddusoahpahasas geavaheami oktavuodas.

§ 3-4 b galgá čuodjat ná:

§ 3-4 b. Heivehuvvon oahpahus

Skuvla galgá fuolahit ahte oahpahus lea heivehuvvon, mii mearkkaša ahte ohppiin lea dohkálaš ávki oahpahasas beroškeahtá eavttuin, ja ahte buohkat besset geavahit ja ovddidit gálggaideaset.

Odda § 3-4 c galgá čuodjat ná:

§ 3-4 c. Dohkálaš ávki oahpahasas

Skuvla galgá fuolahit ahte oahpaheaddjit gozihit ohppiid ovdáneami ja dieđihit beaivválaš jodiheaddjái go lea eahpádus das oažžu go oahppi dohkálaš ávkki oahpahasas. Skuvla galgá álggahit heivvolaš doaimbajuid go lea dárbu, gč. § 3-4 b ja § 3-4 d.

Skuvla galgá árvvoštallat leat go doaimbajibijut doarvái dasa ahte oahppis lea dohkálaš ávki oahpahas, dahje dárbbasa go oahppi oktagaslaš láchima oahpahaslága §§ 11-4, 11-5 ja 11-6 njuolggadusaid vuodul, gč. § 3-6.

Odđa § 3-4 d galgá čuodjat ná:

§ 3-4 d. *Intensiiva oahpahas 1. ceahki rájes 4. ceahki rádjai*

1. ceahki rájes 4. ceahki rádjai galgá skuvla go balahuvvo ahte oahppis ii leat vurdojuvvon ovdáneapmi lohkamis, čállimis ja rehkenastimis, fuolahit ahte oahppi johtilit oažžu heivvolaš ja intensiivva oahpahas. Jus dat lea buoremus oahppái, de sáhtta intensiiva oahpahas addit oktoahpahas oanehis áigodagas.

§ 3-5 galgá čuodjat ná:

§ 3-5. *Sierra giellaoahpahas*

Ohppiin geain lea eará eatnigiella go dárogiella ja sámeigiella lea vuoigatvuohta sierra giellaoahpahussii dassážiigo sii máhttet dárogiella nu bures ahte sáhttet čuovvut dábálaš oahpahas. Sierra giellaoahpahussii galgá gullat nannejuvvon oahpahas dárogielas ja, go dárbbasuvvo, eatnigielloahpahas, guovttegielalaš oahpahas fágain dahje goappašagat.

Ruovttugiella dahje ruovttufylka galgá jámma árvvoštallat máhtta go oahppi geasa lea mearriduvvon sierra giellaoahpahas, dárogiella nu bures ahte sáhtta čuovvut dábálaš oahpahas.

Ruovttugiella dahje ruovttufylka sáhtta mearridit ahte oahppi galgá oažžut oahpahas eatnigielas eará skuvllas go dan skuvllas gos oahppi vázza.

Oahppi ruovttugiella dahje ruovttufylka dahká mearrádusa ja máksá sierra giellaoahpahas goluid. Departemeanta lea váiddainstánsa.

Njuolggadusat eai gusto ohppiide riikkaidgaskasaš skuvllain ja norgalaš skuvllain olgoriikkas.

Odđa § 3-5 a galgá čuodjat ná:

§ 3-5 a. *Álgoahpahas ohppiide geat leat orron oanehis áiggi Norggas*

Ruovttugiella dahje ruovttufylka sáhtta addit ohppiide geat leat orron oanehis áiggi Norggas ja ožžon mearriduvvot sierra giellaoahpahas, olles oahpahas dahje oahpahas osiid sierra joavkkuin, luohkain dahje skuvllain. Ruovttugiella dahje ruovttufylka sáhtta dakkár álgoahpahas addit dušše go oahppi dahje váhnemat mihtet dasa.

Ruovttugiella dahje ruovttufylka sáhtta oahppái mearridit álgoahpahas jahkái hávállassii, oktiibuot guovtti jahkái. Mearrádusas sáhtta spiehkastit fágaid oahppoplánain ja fága- ja diibmojuogus.

Priváhta skuvllat sáhttet addit álgoahpahas go ruovttugiella dahje ruovttufylka lea mearridan dakkár organiserema ja ahte skuvla sáhtta addit dakkár oahpahasfálaldaga. Skuvllat mat áigot addit álgoahpahas, galget addit gildii dahje fylkkagildii daid dieđuid maid dat dárbbasa ášši mearrideapmái.

Njuolggadusat eai gusto ohppiide riikkaidgaskasaš skuvllain ja norgalaš skuvllain olgoriikkas.

§ 3-6 galgá čuodjat ná:

§ 3-6. *Oktagaslaš láchin*

Ohppiin priváhta skuvllain mat leat dohkkehuvvon dán lága vuodul, lea seamma vuoigatvuohta oktagaslaš láchimii go almmolaš skuvllaid ohppiin. Oahpahaslága §§ 11-4 rájes 11-11 rádjai gustojit seamma láchkai priváhtaskuvllaide.

Oahppi ruovttugiella dahje ruovttufylka dahká mearrádusa persovnnalaš veahki ektui, fysalaš láchima ja tehnikkalaš veahkkeneavvuid ektui ja mearrádusa oktagaslaččat láchčojuvvon oahpahas ektui oahpahaslága paragrafáid vuodul 11-4 rájes 11-6 rádjai, gč. § 11-7. Ruovttugiella dahje ruovttufylka galgá máksit priváhta skuvllaid goluid oktagaslaš láchimii oahpahaslága paragrafáid vuodul 11-4 rájes 11-6 rádjai seamma láchkai go almmolaš skuvllaid goluid. Mearrádus máksit oktagaslaš láchima goluid lea bođumearrádus. Ruđaid oktagaslaččat láchčojuvvon oahpahussii galgá meroštallat daid ohppiid logu ektui geat ožžot oktagaslaččat

láhččojuvvon oahpahusa. Eahpádusdilálašvuodain mearrida departemeanta guđe gielddas dahje fylkkagielddas lea ovddasvástádus goluin. Departemeanttas lea vástideaddji ovddasvástádus ohppiin norgalaš skuvllain olgoriikkas.

Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa oktagaslaš lánčima njuolggadusaid čadaheami birra.

Gieldda ja fylkkagieldda oktagaslaš lánčima bođumearrádusaid váidagiid váiddainstánsa lea departemeanta ektui birra.

§ 3-7 galgá čuodjat ná:

§ 3-7. Vuoigatvuohta sáhtosteamái, mátkemieđušteapmái ja bearráigehččui

Priváhta vuodđoskuvllaid ohppiin lea vuoigatvuohta sáhtosteamái ovdan ruoktot skuvlii oahpahuslága § 4-1 vuodul ja vuoigatvuohta mátkemieđušteapmái ja bearráigehččui oahpahuslága § 4-2 vuodul. Oahpahuslága § 4-3 vuosttaš, nubbi ja goalmmát lađđasat gustojit priváhta vuodđoskuvllaid ohppiide. Vuodđoskuvlaohppiid vuoigatvuohta sáhtosteamái, mátkemieđušteapmái ja bearráigehččui gusto dušše dan gieldda rájaid sikkabealde gos oahppi ássá.

Priváhta joatkkaskuvllaid ohppiin lea vuoigatvuohta sáhtosteamái ovdan ruoktot skuvlii oahpahuslága § 9-1 vuodul joatkkaskuvlaohppiid sáhtosteamái birra ja § 9-2 vuodul joatkkaskuvlaohppiid mátkemieđušteami ja bearráigehččui birra. Joatkkaskuvlaohppiid vuoigatvuohta sáhtosteamái, mátkemieđušteapmái ja bearráigehččui gusto dušše dan fylkkagieldda rájaid sikkabealde gos oahppi ássá.

Ohppiid ruovttugiella dahje ruovttufylka dahká mearrádusaid sáhtosteamái birra, ja máksá goluid oahpahuslága § 28-7 njuolggadusaid vuodul. Departemeanta lea váiddainstánsa gieldda ja fylkkagieldda bođumearrádusaid váidagiid ektui sáhtosteamái birra joatkkaskuvllain. Departemeanta lea váiddainstánsa mearrádusaid sáhtosteamái birra joatkkaskuvllain.

Njuolggadusat eai gusto ohppiide norgalaš skuvllain olgoriikkas.

§ 3-9 fámohttojuvvo.

§ 3-10 galgá čuodjat ná:

§ 3-10. Čuoldin

Stivra sáhtta mearridit skuvlanjuolggadusain ahte ohppiid sáhtta čuoldit eret oahpahusas go sii mángii dahje duodalaččat leat rihkkon skuvlanjuolggadusaid, daid gáržžidemiiguin mat čuvvot dán paragrafas. Oahppi ii sáhte čuoldit eret oahpahusas jus uhcit váikkuheaddji doaibmabijut leat doarvái.

Ohppiid 1. ceahki rájes 7. ceahki rádjai sáhtta čuoldit eret oahpahusas eanjkildiimmuin dahje reastta beavvis, ja ohppiid 8. ceahki rájes 10. ceahki rádjai sáhtta čuoldit eret oahpahusas guhkimusat golmma beaivái. Váhnemat galget oažžut dieđu ovdalگو oahppi 1. ceahki rájes 7. ceahki rádjai čuldo eret oahpahusas reastta beavvis. Joatkkaoahpahusa ohppiid sáhtta čuoldit eret oahpahusas guhkimusat viđa beaivái. Sáhtta maiddái mearridit ahte joatkkaoahpahusa ohppiid sáhtta čuoldit eret oahpahusas reastta skuvlajagis jus njuolggadusrihkumat leat erenoamáš duodalaččat.

Čuoldima oahpahusas mearrida beaivválaš jodiheaddji ieš. Jus stivra ii mearrit eará, de sáhtta beaivválaš jodiheaddji suovvat oahpahedjjiid čuoldit eret ohppiid oahpahusbottus mas oahpaheaddjis alddis lea ovddasvástádus. Čuoldin ii sáhte gustot guhkit go guokte diimmu. Ruovttufylka dahká mearrádusa ahte joatkkaskuvlaoahppi galgá čuldot eret oahpahusas reastta skuvlajagis. Ruovttufylka ii sáhte fápmudit válddi mearridit ahte joatkkaoahpahusa oahppi galgá čuldot eret oahpahusas reastta skuvlla skuvlajagis. Norgalaš joatkkaskuvllat olgoriikkas dahket ieža čuoldinmearrádusa.

Čuoldinmearrádus lea bođumearrádus, ja hálddašanlága njuolggadusat gustojit. Departemeanta lea váiddainstánsa.

§ 3-11 galgá čuodjat ná:

§ 3-11. Neavvun oahppo- ja fidnoválljemis

Skuvla galgá fuolahit ahte vuodđoskuvlla ja joatkkaoahpahusa oahppit ožžot dan neavvuma maid sii dárbbasit oahppo- ja fidnoválljemis.

Oahppit galget oažžut neavvuma dan skuvllas mas sii vázzet, ja oktagaslaččat go sii dan háliidit.

Odđa § 3-11 a galgá čuodjat ná:

§ 3-11 a. Neavvun sosiála ja persovnnalaš diliin

Skuvla galgá fuolahit ahte oahppit ožžot dan neavvuma maid sii dárbbasit daid sosiála ja persovnnalaš diliin mat sáhttet váikkuhit sin dillái skuvllas.

Oahppit galget oažžut neavvuma dan skuvllas mas sii vázzet, ja oktagaslaččat go sii dan háliidit.

§ 3-12 galgá čuodjat ná:

§ 3-12. Luvven oahpahasdoaimmain eallinoainnu geažil

Oahpahuslága § 14-6 gusto seamma láhkai ohppiide skuvllain mat leat dohkkehuvvon dán lága vuodul. Luvvenvuoigatvuohta doaimmain jna. ii gusto dattetge ohppiide skuvllain mat leat dohkkehuvvon § 2-1 nuppi laddasa bustáva a vuodul. Departemeanta lea váiddainstánsa bođumearrádusain dán njuolggadusa vuodul.

§ 3-13 galgá čuodjat ná:

§ 3-13. Permišuvdna geatnegahtton vuodđoskuvlaoahpahas

Skuvla sáhtta addit oahppái permišuvnna skuvllas jus oahppi oažžu oahpahusa mii ollislaččat lea dohkálaš. Skuvla sáhtta mearridit njuolggadusaid permišuvnna birra skuvllas.

Oahppis gii gullá eará searvegoddái go Norgga girku, lea vuoigatvuohta permišuvdnii skuvllas daid beivviid go searvegottis leat bassebeaivvit, jus váhnemat fuolahit dan oahpahusa mii dárbbášuvvo dasa ahte oahppi sáhtta čuovvut mielde skuvlla oahpahasas maŋŋá jávkama.

Permišuvdnamearrádus lea bođumearrádus, gč. hálddašanlága § 2. Departemeanta lea váiddainstánsa.

§ 3-14 galgá čuodjat ná:

§ 3-14. Molssaektosaš ja ollisteaddji gulahallan

Oahppit geain ollásit dahje belohahkii váilu doaibmi hállan ja geat dárbbasit molssaektosaš ja ollisteaddji gulahallama, galget beassat geavahit heivvolaš gulahallanvugiid ja dárbbášlaš gulahallangaskaomiid oahpahasas.

Ohppiin lea maiddái vuoigatvuohta oažžut dárbbášlaš oahpu geavahit molssaektosaš ja ollisteaddji gulahallama. Dát oahppu sáhtta leat oassi § 11-6 vuodul oktagaslaččat láchčojuvvon oahpahasas oahpahuslága § 11-6 vuodul, gč. § 3-6.

§ 3-15 galgá čuodjat ná:

§ 3-15. Gielddus geavahit biktasiid mat gokčet ámadaju

Oahppit eai galgga geavahit biktasiid mat gokčet olles ámadaju dahje osiid das go sis lea oahpahas. Seammá gusto go oahppit servet skuvlaastoáiggeortnegii dahje ožžot leaksoveahki.

Skuvlla bargit eai galgga geavahit biktasiid mat gokčet olles ámadaju dahje osiid das go sii leat ovttas ohppiiguin. Seammá guoská sidjiide geat barget skuvlaastoáiggeortnegis ja leaksoveahkkeortnegis.

Gielddus ii guoskka ámadaju gokčamii dálkki, dearvvašvuoda dahje oadjebasvuoda geažil, dahje gokčamii pedagogalaš dahje sosiála ulbmiliid geažil.

§ 4-1 galgá čuodjat ná:

§ 4-1. Jodiheapmi

Juohke skuvllas galgá leat jodiheapmi mii lea fágalaččat, pedagogalaččat ja hálddahaslaččat dohkálaš.

Skuvllas galgá leat beaivválaš jodiheadđji.

§ 4-2. Gealbogáibádus oahpahusbargiide

Oahpahusbargiide skuvllain mat leat dohkkehuvvon dán lága vuodul, gustojit gealbogáibádušat oahpahuslága §§ 17-3 ja 17-4 vuodul oktan gullelaš lánkaásahusain.

Oahpahusbargiide skuvllain mat leat dohkkehuvvon molssaektosaš oahppoplánaiguin, sáhtta departemeanta maiddá dohkkehít molssaektosaš gealbogáibádušaid daidda gáibádušaide mat čuvvot oahpahuslága §§ 17-3 ja 17-4 oktan gullelaš lánkaásahusain.

Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa gealbogáibáduša birra lassín vuosttaš lađđasa gáibádušaide.

Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa gáibáduša birra guoskevaš gelbbolašvuhtii iešguđet fágain.

§ 4-3 galgá čuodjat ná:

§ 4-3. Politiijadiuođastus ja virgádangiieldus

Skuvla galgá gáibidit politiijadiuođastusa sis geat galget virgáduvvot bastevaččat dahje gaskaboddasaččat vuodđoskuvlii, joatkaskuvlii, leaksoveahkkái dahje skuvlii guoskevaš doaimmafálaldagaide.

Skuvla sáhtta gáibidit politiijadiuođastusa olbmui geain galgá leat bargohárjehallan skuvllain ja eará sajiin gos addet vuosttaš lađđasis namuhuvvon fálaldagaide. Go árvvoštallá galgá go olmmoš geas galgá leat bargohárjehallan, čájehit politiijadiuođastusa, galgá deattuhit lea go čađahuvvon meannudusdárkkisteapmi eará njuolggadusaid vuodul, man guhká bargohárjehallan bistá, ja man ollu oktavuolta dan olmos galgá leat ohppiiguin.

Skuvla sáhtta gáibidit politiijadiuođastusa olbmui geat galget doaimmat skuvllain dahje eará sajiin gos addet vuosttaš lađđasis namuhuvvon fálaldagaide.

Politiijadiuođastusas galget leat dat mearkkašumiid maid politiijaregistarlága § 39 vuosttaš lađas mearrida. Dasa lassín galget politiijadiuođastusas leat mearkkašumiid dávušusaid birra go rihkku ránggáštuslága (2005) §§ 251, 252, 253, 254, 255, 256, 263, 264, 272, 273, 284 ja 285, ránggáštuslága (1902) §§ 222, 223, 227, 228 nuppi lađđasa, 229 ja juovlamánu 15. b. 1995 nr. 74 sohkaaleasoardima gildosa §§ 1 ja 2. Mearkkašumiid dávušusaid birra go rihkku ránggáštusgohččumiid, galget dábálaš politiijadiuođastusas almmuhuvvot politiijaregistarlága § 40 vuodul.

Olbmot geat leat dubmehallan dahje leat dohkkehan sáhku vuolleahkásaččaid seksuála illastemiin, eai galgga virgáduvvot skuvlii dahje oážžut hárjehallansaji skuvllas dahje vuosttaš lađđasis namuhuvvon fálaldagaide.

Jus politiijadiuođastusas leat mearkkašumiid áššiid birra mat lea giedahallama vuolde dahje eará ránggáštusvuloš lánkarihkumiid birra go dat mat leat namuhuvvon viđat lađđasis, galgá árvvoštallat konkrehta berre go olmmoš virgáduvvot, oážžut bargohárjehallama dahje čađahit doaimmaid skuvllas dahje vuosttaš lađđasis namuhuvvon fálaldagaide.

Departemeanta mearrida lánkaásahusa politiijadiuođastusa birra, ja dan birra guđe ránggáštusvuloš lánkarihkumiid viđat lađas galgá gustot. Departemeanta sáhtta maiddá mearridit lánkaásahusa politiijadiuođastusa háhkama ja giedahallama birra.

§ 4-5 galgá čuodjat ná:

§ 4-5. Eará bargiid geavaheapmi oahpahusas go sin geat leat virgáduvvon oahpaheadđjevirgái

Eará bargit go sii geat leat virgáduvvon oahpaheadđjevirgái, sáhttet leat veahkkín oahpahusas, muhto sis ii galgga leat ovddasvástáduš oahpahusas. Skuvla galgá fuolahit ahte dakkár bargit ožžot dárbbaslaš bagadeami bargis gii lea virgáduvvon oahpaheadđjevirgái.

4. kapihttalis galgá ođđa § 4-6 čuodjat ná:

§ 4-6. *Gáibádus ahte skuvla sáhttá fidnet sadjásaččaid*

Skuvla galgá fuolahit ahte sii sáhttet fidnet sadjásaččaid dábálaš ja vurdojuvvon viibamiid oktavuodas.

§ 5-1 galgá čuodjat ná:

§ 5-1. *Stivra*

Juohke skuvllas galgá leat stivra mii lea bajimus ovddasvástideaddji orgána. Skuvlla stivra galgá nammaduvvot dan riektivuodu olis man vuodul skuvla doaimmahuvvo.

Vuoigatvuohta searvat stivrra čoahkkimiidda, cealkit iežas oaivila ja oažžut dan čállojuvvot beavdegirjái, lea:

- a. lágideaddjigieldda nammadan ovddasteaddjis go guoská vuodđoskuvlii, fylkkagieldda nammadan ovddasteaddjis go guoská joatkkaskuvlii,
- b. ohppiid ovddasteaddjis,
- c. váhnenovddasteaddjis vuodđoskuvllain,
- d. skuvlla oahpahusbargiid ovddasteaddjis,
- e. skuvlla eará bargiid ovddasteaddjis,
- f. skuvlla beaivválaš jodiheaddjis.

Departemeanta sáhttá erenoamáš diliin ja ohcama vuodul spiehkastit nuppi lađđasis.

Meannudettiin dakkár áššiid maidda gusto lágas mearriduvvon jávohisvuodageasku, galgá stivra fuolahit ahte vuollel 18 jahkásaš olbmot geain lea čoahkkinvuoigatvuohta, guđdet čoahkkima.

§ 5-2 nuppi lađđasa bustáva d galgá čuodjat ná:

- d. mearridit skuvlla sisaváldin- ja skuvlanjuolggadusaid,

§ 5-2 nuppi lađđasa bustáva e galgá čuodjat ná:

- e. ovddidit áššiid geatnegahtton skuvlamolsuma birra oahpahuslága § 13-2 vuodul, gč. § 2-4 nuppi lađđasa,

§ 5-2 b vuosttaš lađđasa vuosttaš dilkkoš galgá čuodjat ná:

Stivrras galgá leat dohkálaš vuogádat daid nationála kvalitehtaárvoštallamiid bohtosiid čuovvuleapmái maid departemeanta čađaha § 7-2 c vuodul.

§ 5-3 ja § 5-4 fámohuhttojit.

§ 5-5 galgá čuodjat ná:

§ 5-5. *Sirdašupmi mánáidgárddis skuvlii*

Skuvla galgá fuolahit ahte mánáid sirdašupmi mánáidgárddis skuvlii lea oadjebas ja buorre.

5. kapihtala odđa § 5-6 galgá čuodjat ná:

§ 5-6. *Sirdašupmi vuodđoskuvllas joatkkaoahpahussii*

Joatkkaskuvllat galget fuolahit ahte ohppiin lea oadjebas ja buorre sirdašupmi vuodđoskuvllas joatkkaoahpahussii. Vuodđoskuvla galgá ovttasbargat joatkkaskuvllain sirdašumi oktavuodas.

Odđa Kapihtal 5 A galgá čuodjat ná:

Kapihtal 5A Buoremussan oahppái, mielváikkuheapmi, skuvlademokratiija, váhnenovttasbargu, skuvlanjuolggadusat ja oassálastingeatnegasvuohta

§ 5A-1. Buoremussan oahppái

Daguid ja mearrádusaid oktavuodas mat gusket ohppiide, galgá dat mii lea buoremussan oahppái leat vuđolaš vuhtiiváldin.

§ 5A-2. Ohppiid vuoigatvuohta mielváikkuheapmái

Ohppiin lea vuoigatvuohta mielváikkuheapmái buot áššiin mat gusket sidjiide dán lága vuodul, ja sis lea vuoigatvuohta beassat friija cealkit iežaset oaiviliid. Ohppiid galgá guldalit, ja sin oaivilat galget deattuhuvvot agi ja ovdáneami vuodul.

§ 5A-3. Ovttasbargu váhnemiiguin

Skuvla galgá ovttasbargat váhnemiiguin oahppi oahpahusa oktavuodas.

Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa ovttasbarggu birra gaskal skuvlla ja váhnemiid.

§ 5A-4. Skuvlademokratiija

Skuvla galgá fuolahit ahte oahppit ja váhnmamat besset mielde plánat, čadahit ja árvvoštallat skuvlla doaimma, earret eará barggu skuvlabirrasiin, oahpahusa kvalitehtaovddideami ja skuvlanjuolggadusaid mearrideami. Oahppit eai galgga mielde meannudit áššiid maidda lága vuodul lea mearriduvvon jávohisvuodageasku.

Skuvla galgá lánčit dilálašvuodaid dasa ahte buot oahppit besset ovdanbuktit oainnuideaset, ja movttiidahttit sin oassálastit skuvlademokratiijii. Skuvla galgá maiddái veahkehit ohppiid bargat skuvlademokratiijain.

§ 5A-5. Skuvlademokratiija organiseren

Juohke vuoddoskuvllas ja joatkkaskuvllas galgá leat ohppiidráddi maid skuvlla oahppit leat välljen. Oahppit sáhttet välljet organiseret iežaset eará lánkai. Juohke vuoddoskuvllas galgá leat váhnenlávdegoddi, mas buot váhnmamat geain lea mánná skuvllas, lea lahttun. Váhnenlávdegoddi sáhtta välljet bargolávdegotti. Skuvlla stivra galgá fuolahit ahte mearriduvvo guđet eará geavaheaddjeorgánat galget leat skuvllas.

Oahppit ja váhnmamat galget leat ovddastuvvon vuoddoskuvllaid orgánain, ja oahppit galget leat ovddastuvvon joatkkaskuvllaid orgánain.

§ 5A-6. Ohppiid oassálastingeatnegasvuohta ja skuvlla čuovvulangeatnegasvuohta

Oahppit galget leat árijjalaččat mielde oahpahusas ja čuovvut skuvlanjuolggadusaid. Skuvla galgá fuolahit daid ohppiid čuovvuleami geat jávket oahpahusas.

Ohppiid sáhtta geatnegahttit bargat bihtáid olggobealde skuvlaáiggi (leavssuid). Galgá vuhtiiváldit ahte ohppiin lea vuoigatvuohta vuoijnasteapmái ja astoáigái.

§ 5A-7. Skuvlanjuolggadusat

Skuvllas galget leat skuvlanjuolggadusat skuvlademokratiija organiserema birra ja ohppiid vuoigatvuodaid ja geatnegasvuodaid birra, earret eará ortnega ja meanuid birra (skuvlanjuolggadusat).

Skuvlla stivra sáhtta dakkár skuvlanjuolggadusain albmadiid guđe doaibmabijuid sáhtta geavahit go oahppi rihkku skuvlanjuolggadusaid, ja mo dakkár áššiid galgá meannudit.

§ 5A-8. Diehtjuohkin ohppiide ja váhnemiidda

Skuvla galgá juohkit ohppiide ja váhnemiidda daid dieđuid maid sii dárbašit, earret eará oahpahusa, ovttaskas oahppi, skuvlabirrasa ja skuvlanjuolggadusaid birra, ja daid vuoigatvuođaid ja geatnegasvuođaid birra mat ohppiin muđui leat.

§ 6A-1 vuosttaš lađas galgá čuodjat ná:

Dát kapihtal gusto daid iešguđet skuvllaid dohkkeheapmái mat adde fidnofágalaš oahpahusa. Skuvllain mat geassemánu 30. b. 2010 ledje dohkkehuvvon ja doaimmas dán lága ovddit Kapihttala 6A vuođul, lea vuoigatvuohta stáhtadoarjagii ja doaibmat dán kapihttala vuođul.

§ 6A-7 galgá čuodjat ná:

§ 6A-7. Eará njuolggadusat

Dán lága eará njuolggadusat gustojit nu guhkás go dat heivejit skuvllaide dán kapihttala vuođul:

- a. § 1-1 nubbi ja goalmát lađas lága ulbmila birra
- b. § 1-2 doaibmaguovllu birra
- c. § 2-2 gáibádusaid birra skuvlla doibmii, earret goalmát lađasa. Jus skuvllas dán kapihttala vuođul leat uhcit go 10 oahppi golmma skuvlajagis mañjalaga, de fámohuvvá dohkkeheapmi
- d. § 2-4 gáibádusaid birra skuvlarusttegiidda ja skuvlabirrasii
- e. § 3-3 goalmát lađas skuvlavázzima birra
- f. § 3-4 ohppiid organiserema birra luohkáide ja vuođđojoavkkuide
- g. § 3-4 a gáiddusoahpahusa birra
- h. § 3-4 b heivehuvvon oahpahusa birra
- i. § 3-15 gildosa birra geavahit biktasiid mat gokčet ámadaju
- j. § 4-1 jodiheami birra
- k. § 4-3 politiijaduodáštusa ja virgádangildosa birra
- l. § 5-1 stivrra birra, earret bustávoid a ja c
- m. § 5-2 stivrra bargamušaid birra, earret bustávoid a ja e
- n. § 5-2a siskkáldas dárkkisteami birra
- o. § 5-2b vuosttaš lađas geatnegasvuođa birra bargat kvalitehtaovddidemiin
- p. § 5 A-5 nubbi lađas skuvlademokratiija organiserema birra
- q. § 5 A-7 skuvlanjuolggadusaid birra
- r. § 7-1 bušeahta, rehketdoalu ja raporterema birra
- s. § 7-2 goziheami birra jna.
- t. § 7-2a vejolaš dávistanvugiid birra
- u. § 7-2b errema birra
- v. § 7-3 jávohisvuođageaskku birra
- w. § 7-9 vuosttaš ja viđat lađas persovdnadieđuid gieđahallama birra

§ 7-1 b galgá čuodjat ná:

§ 7-1 b. Lihkohisvuođadáhkádus

Skuvla galgá fuolahit lihkohisvuođadáhkádusa ohppiide. Geatnegasvuohta fuolahit lihkohisvuođadáhkádusa ii gusto leaksoveahkkái. Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa lihkohisvuođadáhkádusa birra.

§ 7-1 d fámohuhtto.

§ 7-1 e galgá čuodjat ná:

§ 7-1 e. Leaksoveahkki

Skuvla galgá fállat nuvttá leaksoveahki vuodđoskuvlaohppiide. Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa leaksoveahkkefálaldaga birra.

§ 7-2 c galgá čuodjat ná:

§ 7-2 c. Geatnegasvuohhta oassálastit evalueremiidda ja geiget dieđuid

Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa dan birra ahte sii geain lea ovddasvástádus oahpahusas ja sii geat ožžot oahpahusa, galget oassálastit evalueremiidda ja geiget dieđuid oahpahusa birra, nu guhkás go dat dárbbasuvvojit doaimma evalueremii dán lága vuodul. Departemeanta sáhtta viidáseappot mearridit lánkaásahusa dan birra ahte barggus sáhtta gieđahallat persovdnadieđuid, ja earret eará gieđahallanulbmila ja gieđahallanovddasvástádusa birra, dan birra guđe dieđuid sáhtta gieđahallat ja gii daid sáhtta gieđahallat, ja persovdnadieđuid háhkanlobi, viidásat gieđahallama ja geigema birra. Gieđahallamii sáhttet maiddá gullat persovdnadieđut nu mo namuhuvvon persovdnasuodjalusnjuolggadusa 9. ja 10. artihkkaliin.

§ 7-4 galgá čuodjat ná:

§ 7-4. Geatnegasvuohhta dieđihit mánáidsuodjalussii

Buohkat geat doaimmahit bálvalusaid dahje bargguid dán lága vuodul, galget bargguset atnit fuomášumi dilálašvuodaide mat sáhttet vuolggahit doaibmabijuid mánáidsuodjalusbálvalusa bealis.

Buohkat geat doaimmahit bálvalusaid dahje bargguid dán lága vuodul, galget beroškeahttä jávohisvuodageaskkus dieđihit mánáidsuodjalusbálvalussii almmá dárbbasmeahttun vuordima haga

- a. go lea sivva jáhkkit ahte máná illastuvvo dahje šaddá illastuvvot, gillá duodalaš váilliid beaivválaš fuolahusas dahje eará duodalaš fuolahisvuoda
- b. go lea sivva jáhkkit ahte mánás lea heaggaáiti dahje eará duodalaš dávda dahje vahát ii ge dolvojuvvo iskkadeapmái dahje oaččo divššu, dahje doaibmavádjit máná dahje erenoamáš veahkkedárbbasmeahttu máná ii oaččo gokčojuvvo erenoamáš dárbbu dikšui dahje oahpahussii
- c. go máná čájeha duodalaš láhttenáruid nu go duodalaš dahje geardduhuvvon rihkolašvuoda, gárrenávnnašgeavaheami dahje eará erenoamáš norpmahis láhttema
- d. go lea sivva jáhkkit ahte máná gillá dahje šaddá gillát olmmošgávppašemi

Buohkain geat doaimmahit bálvalusaid dahje bargguid dán lága vuodul, lea maiddá geatnegasvuohhta addit dieđuid gohččuma vuodul mánáidsuodjaluslága § 13-4 olis.

§ 7-5 galgá čuodjat ná:

§ 7-5. Dieđut gieđdalaš dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalussii ja sosiála bálvalussii

Stivra galgá fuolahit ahte buohkain geat doaimmahit bálvalusaid dahje bargguid dán lága vuodul, lea fuomášupmi dakkár dilálašvuodaide ektui mat berrešedje vuolggahit doaibmabijuid sosiálabálvalusa dahje dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusa bealis. Stivra galgá fuolahit ahte sii geat fuobmájit dakkár dilálašvuodaide, galget iežaset álgaga vuodul addit sosiálabálvalussii dahje dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalussii buot guoskevaš dieđuid maid ektui sis ii leat jávohisvuodageasku.

§ 7-6 galgá čuodjat ná:

§ 7-6. Rággáštusovddasvástádus oahpahusgeatnegasvuoda rihkkumis

Váhnemat ja earát geat beaivválačat fuolahit máná, sáhttet rággáštuvvot sáhkui go sii eaktodáhtolačat dahje ávvirmeahttumit dagahit ahte máná jávká geatnegahtton vuodđoskuvlaoahpahusas almmá lobi haga.

§ 7-7 galgá čuodjat ná:

§ 7-7. Vuoigatvuohta dahkat mearrádusaid oahppi bealis go mánáidsuodjalusbálvalus lea váldán badjelasas fuolahusa

Go mánáidsuodjalusbálvalus lea váldán badjelasas fuolahusa § 5-1 vuodul, lea mánáidsuodjalusbálvalusas vuoigatvuohta dahkat mearrádusaid oahppi bealis. Mánáidsuodjalusbálvalusas lea maiddái vuoigatvuohta dahkat mearrádusaid oahppi bealis mánáidsuodjalusbálvaluslága § 4-3 sirdingieiddusmearrádusa vuodul ja mánáidsuodjaluslága § 4-2 fuolahusváldinmearrádusa vuodul.

Oahppi váhnemiin lea dattetge vuoigatvuohta válljet priváhta skuvlla oahpahuslága § 2-2 vuodul, miehtat luvvemii olles oahpahusgeatnegasvuodas oahpahuslága § 2-2 vuodul ja gáibidit luvvema osiin oahpahasas eallinoainnu geažil, gč. § 3-12.

§ 7-8 galgá čuodjat ná:

§ 7-8. Dieđuid háhkan álbmotregistaris

Almmolaš eiseválddit sáhttet almmá jávohisvuodageaskku hehttema haga háhkat dieđuid álbmotregistaris maid sii dárbbasit dán lága vuodul bargamušaid čađaheapmái. Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa dan birra guđe dieđuid sáhtta háhkat.

§ 7-9 galgá čuodjat ná:

§ 7-9. Persovdnadieđuid gieđahallan ja spiehkasteapmi jávohisvuodageaskkus

Skuvllat sáhttet gieđahallat persovdnadieđuid maid sii dárbbasit lága vuodul bargamušaid čađaheapmái.

Skuvlamolsuma oktavuodas sáhttet skuvllat háhkat eará skuvllain persovdnadieđuid maid sii dárbbasit ollašuttin dihtii vuoigatvuođa vuodđoskuvlaoahpahussii ja joatkkaoahpahussii ja vuoigatvuođa oahpahasas duodašteapmái.

Joatkkaskuvllat sáhttet vuodđoskuvllain háhkat persovdnadieđuid maid sii dárbbasit ollašuttimii vuoigatvuođa joatkkaoahpahussii, joatkkaoahpahasas doaibmabijuid čađaheapmái, jávkama eastadeapmái oahpahasas ja čuovvulanbálvalusa ulbmiljoavkku čuovvuleapmái.

Skuvlamolsuma oktavuodas nuppi lađđasa vuodul ja sirdima oktavuodas joatkkaoahpahussii goalmmát lađđasa vuodul sáhttet skuvllat maiddái lonuhit persovdnadieđuid, lánčin dihtii dilálašvuodaid rivttes oahpahussii oahppi várás go oahppi dahje váhnemat mihtet dasa.

Persovdnadieđuid gieđahallamii vuosttaš lađđasa rájes njealját lađđasa rádjai sáhttet maiddái gullat 9. ja 10. artihkkaliin namuhuvvon persovdnasuodjalusnuolggadusat.

Departemeanta sáhtta mearridit lánkaásahusa persovdnadieđuid gieđahallama birra, earret eará gieđahallama ulbmila ja gieđahallanovddasvástádusa birra, dan birra guđe dieđuid sáhtta gieđahallat ja gii daid sáhtta gieđahallat, automatiserejuvvon mearrádusaid geavaheami birra, persovdnadieđuid háhkanlobi, viidásat gieđahallama ja geigema birra.

Persovdnadieđuid nuppi, goalmmát ja njealját lađđasa vuodul sáhtta geiget almmá jávohisvuodageaskku hehttema haga.

§ 7-10 vuosttaš lađđasa vuosttaš dilkkoš galgá čuodjat ná:

Skuvllat mat fáallet joatkkaoahpahasas, galget almmá jávohisvuodageaskku hehttema haga geiget buot joatkkaoahpahasas skuvlaluodasvástádusaid ja gelbbolašvuodaluodasvástádusaid bohtosiid skuvlaluodasvástádusaid ja gelbbolašvuodaluodasvástádusaid nátionála diehtovuđđui, gč. oahpahuslága § 25-2.

Geassemánu 12. b. 1987 lágas nr. 56 Sámedikki ja eará sámi riektediliid birra (sámelágas) dahkkojit čuovvovaš rievdadusat:

§ 3-8 nubbi lađas galgá čuodjat ná:

Vuodđoskuvlla ja joatkkaskuvlla sámegiela ja sámegillii oahpaheami várás gustojit dat njuolggadusat mat leat vuodđoskuvlálágas ja joatkkaohpahuslágas (oahpahuslágas).

Geassemánu 17. b. 2005 lágas nr. 64 mánáidgárdelága birra (mánáidgárdelágas) dahkkojit čuovvovaš rievdadusat:

§ 2 a vuosttaš lađđasa vuosttaš dilkkoš galgá čuodjat ná:

Mánáidgárdi galgá ovttasbargat skuvllain máná sirdašumi oktavuoda mánáidgárddis skuvllii ja astoáiggeortnegii, gč. oahpahuslága § 4-7 ja priváhtaskuvlálága § 5-5.

§ 5 vuosttaš lađđasa goalmát dilkkoš galgá čuodjat ná:

Ovttasbargolávdegoddi galgá maiddá dakkár dilis nammaduvvot § 4 goalmát lađđasa vuodul, muhto nu ahte váhnemat ja sihke mánáidgárdi ja skuvlla bargit galget leat ovddastuvvon, gč. oahpahuslága § 10-4 vuosttaš lađđasa vuosttaš dilkkoža.

Geassemánu 8. b. 2018 lágas nr. 28 alit fidnofágalaš oahpu birra (fágaskuvlálágas) dahkkojit čuovvovaš rievdadusat:

§ 41 vuosttaš lađas galgá čuodjat ná:

Fágaskuvllat sáhttet sáddet skuvlaiduodaštusaid ja árvosániid skuvlaiduodaštusaid ja gelbbolašvuodaiduodaštusaid nationála diehtovuđđui, gč. oahpahuslága § 25-2.

Geassemánu 18. b. 2021 lágas nr. 97 mánáidsuodjalusa birra (mánáidsuodjaluslágas) dahkkojit čuovvovaš rievdadusat:

§ 15-13 nubbi lađas galgá čuodjat ná:

Gonagas sáhtta miehtat dasa ahte geahččaladdamiid sáhtta čađahit almmá lágas mearriduvvon jávohisvuodageaskku hehttema haga dán lága vuodul ja spesialistadearvvašvuodabálvaluslága § 6-1 vuodul, dearvvašvuodabargiidlága 5. kapihttala vuodul, hálddašanlága paragrafaid vuodul § 13 rájes § 13 f rádjai, mánáidgárdelága § 44 vuodul, dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvaluslága § 12-1 vuodul ja oahpahuslága § 22-4 vuodul.